

วารสารบัณฑิตพิจารณา ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

Graduate Review of

Political Science and Public Administration Journal

E-ISSN 2821-949X

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2

(กรกฎาคม-ธันวาคม 2566)

Vol. 2 No. 2

(July-December 2023)

GRPSPAJ

Graduate Review of Political Science
and Public Administration Journal

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University

วารสารบัณฑิตพิจารณาณด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

Graduate Review of Political Science and Public Administration Journal

Volume 2 • Number 2 • July-December 2023

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

Graduate Review of Political Science and Public Administration Journal

1. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของนิสิตและนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก รวมถึงผู้สนใจทั่วไป

(2) เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการวิจัย พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ ด้านสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง การระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนา อาณาบริเวณศึกษา และ ประวัติศาสตร์การเมือง

2. ขอบเขตเนื้อหา

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รับผิดชอบบทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความปริทัศน์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง การระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนา อาณาบริเวณศึกษา และประวัติศาสตร์การเมือง

3. กำหนดออกตีพิมพ์เผยแพร่

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เผยแพร่ในรูปแบบออนไลน์ ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

4. เจ้าของ

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

5. สำนักงานกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

โทรศัพท์: 0-5394-2995 โทรสาร: 0-5394-2988

อีเมล: gradreview.pspaj@gmail.com

เว็บไซต์: <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSAJ>

ออกแบบโลโก้วารสาร นางสาวสิริภัทร ทวีสุวรรณ

6. การพิจารณาบทความ

(1) กองบรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองบทความในเบื้องต้น โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของเนื้อหาของบทความกับขอบเขตเนื้อหาของวารสาร ความน่าสนใจ การนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ และความครบถ้วนตามมาตรฐานวิชาการ และจะพิจารณาความซ้ำซ้อนของบทความโดยการนำบทความเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบการคัดลอกผลงานการเขียนทางวิชาการผ่านโปรแกรม Turnitin

(2) บทความที่ผ่านการพิจารณากลับกรองจากกองบรรณาธิการเบื้องต้น จะถูกนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 2 คน พิจารณา โดยใช้ระบบ Double-blind peer review (ผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้เขียน และผู้เขียนไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา)

(3) กระบวนการพิจารณาบทความตามข้อ 1) และ 2) จะใช้เวลาไม่เกิน 3 เดือน โดยกองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนทราบ และหากกระบวนการพิจารณาล่าช้ากว่าที่กำหนด กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบถึงความล่าช้าดังกล่าว

(4) ในกรณีที่จะต้องมีการแก้ไข หรือปรับปรุงบทความ ให้ผู้เขียนแก้ไขบทความ และนำเสนอกองบรรณาธิการภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับผลการพิจารณา

(5) การตรวจสอบความถูกต้องทางภาษา ของบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) และเนื้อหาของบทความ กรณีที่เป็นบทความภาษาอังกฤษ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ที่จะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และรูปแบบการใช้ภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ก่อนนำส่งบทความเข้าสู่ระบบ และตลอดกระบวนการพิจารณาบทความ วารสารมีสิทธิ์ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความในกรณีที่ผู้เขียนไม่ดำเนินการแก้ไขภาษาอังกฤษให้มีความถูกต้องตามข้อเสนอแนะของกองบรรณาธิการ

(6) เมื่อกองบรรณาธิการพิจารณาบทความที่ผู้เขียนปรับแก้แล้ว ว่าเห็นสมควรให้ตอบรับการตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์และส่งไปยังผู้เขียน

(7) กองบรรณาธิการจะนำบทความที่ผ่านการพิจารณาและแก้ไขแล้ว เข้าสู่กระบวนการจัดรูปแบบ และตีพิมพ์เผยแพร่ โดยจะแจ้งกำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่เบื้องต้นให้ผู้เขียนทราบ

• เนื้อหาและข้อมูลที่ลงตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตพิจารณาและรัฐประศาสนศาสตร์ถือเป็นข้อคิดเห็นและความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยตรง ซึ่งกองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตพิจารณาและรัฐประศาสนศาสตร์ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย หรือร่วมรับผิดชอบใดๆ

The article content is a personal opinion and the responsibility of the author that is not an opinion or responsibility of the editorial team.

• คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไม่รับผิดชอบต่อเนื้อหาที่นำมาจากเว็บไซต์ภายนอกที่ถูกอ้างอิงในบทความในวารสาร ความถูกต้องของ URL ที่ถูกอ้างนั้นสามารถสืบค้นได้เมื่อวันที่ผู้เขียนเขียนบทความ

The Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University is not responsible for third-party websites or their content. URL links were active at time of writing.

• บทความและข้อมูล ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตพิจารณาและรัฐประศาสนศาสตร์ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสาร หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการ ขอให้อ้างอิงแหล่งที่มาด้วย

Articles and content published in this journal are the copyright of the Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University. Any content from this journal that are republished must be cited.

กองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

รศ.ดร.ไพฑิณี ภู่จินาพันธุ์

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ

ศ.เกียรติคุณ ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศ.ดร.สิทธิพล เครือรัฐติกาล

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.จักรกริช สังขมณี

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.นรุตม์ เจริญศรี

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ขจรศักดิ์ สิทธิ

สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผศ.ดร.ปฐมมาวดี จงรักษ์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผศ.ดร.อรอนงค์ ทิพย์พิมล

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อ.ดร.ธวัชชัย วรกิตติมาลี

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อ.ดร.ศิปิตี นพประเสริฐ

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เลขานุการกองบรรณาธิการ

น.ส.สิริมา ชินสมุทร

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วารสารบัณฑิตพิจารณาด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ได้เดินทางมาถึงปีที่ 2 ฉบับที่ 2 แล้ว การเดินทางที่เปิดพื้นที่ให้กับบัณฑิตทั้งระดับปริญญาตรีโท และเอกที่สนใจงานวิชาการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตของวารสาร ในฉบับนี้ เราได้รับเกียรติจากผู้เขียนที่เสนองานมาเกี่ยวข้องกับต่างประเทศ ทั้งเอสโตเนีย อินโดนีเซีย และกรีซ ข้อมูลและความเห็นจากประเทศต่างๆ ในกรณีศึกษาเหล่านี้ช่วยให้เรา得以มีโอกาสเห็นประสบการณ์จากต่างประเทศ ทั้งในเรื่องความสำเร็จ หรือการได้เรียนรู้จากปัญหาที่ได้เคยเผชิญมา

ในฐานะบรรณาธิการของวารสาร ขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ได้ร่วมมือกันทางวิชาการผลิตเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะ และขอชักชวนให้ผู้สนใจส่งบทความมาตีพิมพ์กับวารสารต่อไป

นรุตม์ เจริญศรี
บรรณาธิการ

สารบัญ

Coal Power Dynamic: The Double Effect Principle on Indonesian Energy
Policy Legitimation

Hanna Nur Afifah Yogar and Warathida Chaiyapa 1-18

นวัตกรรมการพัฒนา: เส้นทางการสร้างรัฐบาลดิจิทัลเปรียบเทียบกับเอสโตเนียกับไทย

ณัฐวีร์ พุ่มระชัฏร์ และปรีชญาณ์ นักฟ็อน 19-44

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ ก่อนและหลังวิกฤตการณ์การเงินโลก

นภควัฒน์ วันชัย 45-82

แนวทางการจัดทำต้นฉบับบทความ เพื่อส่งขอรับการพิจารณาตีพิมพ์

ในวารสารบัณฑิตพิจารณาณัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ 83-92

Coal Power Dynamic: The Double Effect Principle on Indonesian Energy Policy Legitimation

Hanna Nur Afifah Yogar¹ and Warathida Chaiyapa²

Received: 4 July 2023; Revised: 9 November 2023; Accepted: 10 November 2023

Abstract

The year 2020 marked a significant moment for Indonesia with the controversial removal of “fly ash and bottom ash” (FABA) as toxic substances from its hazardous waste lists associated with coal burning. The conflicts arising from coal burning encompass socio-ecological, economic, health, and injustice issues. These issues include the destruction of ecosystems, health problems, and economic inequality from business-as-usual impacts. As a major user and producer of coal power plants, Indonesia typically prioritizes cost-efficiency. However, it often overlooks the negative externalities of consumption as undesirable effects. This problem is compounded by policies aimed at promoting coal production, resulting in an annual production of 10-15 million tons of less-managed FABA. This article reviews the “double effect” principle and analyzes government discourses and policies related to environmental protection and management through the “grammar of legitimation”. It explores how these policies are connected to the growing negative consequences associated with coal-fired operations. Additionally, it delves into the escalating conflicts surrounding the coal-fired issue, which tend to generate cascading effects due to the government's “excess tolerance.” An evaluation of socio-ecological management is imperative to prevent gradual and sudden-onset adverse effects, including climate crisis risks and unsustainable development.

Keywords Coal-fired Power Plant, Double Effect Principle, Environmental Discourses, Grammar of Legitimation

¹ School of Public Policy, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200.
E-mail: hanna_yogar@cmu.ac.th

² School of Public Policy, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200.
E-mail: warathida.c@cmu.ac.th

1. Introduction

Coal – is a dirty and non-renewable material. Despite these two environmental inefficiencies, coal has prominently positioned itself as Indonesia's primary energy source and economic power. It has been a leading coal producer, a significant consumer, and a global exporter, essentially shaping the Indonesian government's energy policy framework. Two of the most significant policies are the removal of “fly ash and bottom ash (FABA)” from the list of hazardous wastes generated by coal burning (FABA policy) (Aqil, 2021) and the latest mineral and mining law. Under these industry-centered regulations, the government provides massive support through streamlined processes for coal businesses, issuing permits to operate with ease and extending them further.

FABA (Fly ash - Bottom ash) are inherently hazardous substances and pose a significant potential threat to human health. These materials are generated from coal-fired power plants, and their unmanaged excess can adversely affect the surrounding environment, including human safety. Prolonged exposure to FABA can lead to various diseases, ranging from respiratory conditions to cancer. The toxic materials within FABA include heavy metals, polycyclic aromatic hydrocarbons, silica, among others (Alterary & Marei, 2021; Hagemeyer et al., 2019; Munawar, 2018; Radić et al., 2018). The increasing number of coal-fired generators in Indonesia exacerbates human and environmental concerns, with FABA being one of the contributing factors.

Despite Indonesia's commitment to protecting the environment and mitigating the impact of climate change (Wijaya et al., 2017), the country continues to rely on coal mining and its power generation as a significant economic resource. This lucrative industry has propelled Indonesia to become the third-largest coal producer in the world (Baskoro et al. 2021; Hudaya & Madiutomo, 2019). Within this context, several conflicts arise, including concerns related to human health, environmental degradation, and the livelihoods of people residing near coal power generators. Nonetheless, Indonesia is expanding its efforts to create more economic opportunities from this less environmentally-friendly energy source.

From an economic perspective, the government argues that using coal will help make Indonesia energy-independent while also turning it into an energy exporter for others (Susanto & Admi, 2021). However, these economic objectives are often at odds with other concerns, particularly social and ecological issues. The 77 coal power plants operating in Indonesia have consistently been sources of tension, with cascading effects such as water pollution, ocean acidification, damage to aquatic ecosystems and wildlife, health problems (particularly coal workers' pneumoconiosis or black lung disease), and economic inequality. In a similar vein, considering the affordability and competitiveness of coal, its abundant resources, and the high energy demand, coal-fired power plants continue to proliferate as a promising sector, attracting considerable business-as-usual

investment. Taking a closer look at Indonesia's energy consumption, President Director Zulkifli Zaini of the Indonesian State Electricity Company (PLN) predicts that Indonesia will require at least 119.19 million tons of coal in 2022 (Munthe, 2021). However, the country remains heavily reliant on coal power despite global efforts to shift towards renewable energy sources (Cornot-Gandolphe, 2017).

In this study, we refer to the principle of double effect as an ethical consideration in the context of coal-fired power plant development, considering both its inseparable benefits and detrimental effects. By analyzing the dynamic of coal-fired power plant-related policies in Indonesia, the authors aim to scrutinize the normalization of "externalities laxity" under economic merits while also acknowledging the conflicting impacts on other crucial aspects of life. Furthermore, this paper argues that despite the economic focus, a socio-ecological perspective is essential for managing coal-fired power plants. This work primarily employs an archival study of Indonesia's relevant coal/energy-related laws, regulations, policies, and studies. We have primarily used discourse analysis to assess the energy trends in Indonesia from the official government perspective.

2. Results and Discussion

This section focuses on three key points. It begins by emphasizing Indonesia's coal-fired development and its execution. Next, it highlights the 'nature' principle of the double effect, which is reflected in coal power production activities and their positive and negative impacts. Finally, it analyzes the government's behavior and dynamics in establishing legitimacy for coal power-related activities in Indonesia.

3. The Indonesian Coal-Fired Power Plants: The Practice and Consequence

Despite environmental concerns, coal-fired power plants in Indonesia are receiving increasing attention due to their causal effects on several significant socio-ecological aspects. The growing number of coal power installations reflects Indonesia's heavy reliance on this dirty and non-renewable energy source, which is closely associated with multifaceted problems in the socio-ecological, economic, and short-/long-term domains.

The year 2020 marked a significant shift for the Indonesian government with the introduction of "Peraturan Pemerintah Republik Indonesia Nomor 22 Tahun 2021 Tentang Penyelenggaraan Perlindungan dan Pengelolaan Lingkungan Hidup" or Government Regulation of the Republic of Indonesia No. 22 of 2021 concerning the Implementation of Environmental Protection and Management. This policy officially removed FABA from the list of toxic materials. Companies using such materials are now subject to regulations aimed at enhancing their responsibility for secure management and minimizing adverse effects (Prasetyawan, 2021). With these new developments in Indonesia's energy policy, controversy has been

intensifying and persisting in academic discussions, among coal-fired power plant businesses, society, and the government and its bureaucracies.

While government officials claim that the removal of FABA from the toxic list is backed by scientific knowledge and research (Lumbanrau, 2021), this paper contends that a reasonable justification demands thorough and extensive measurements and considerations in the decision-making process. It is crucial to emphasize that despite the potential for energy cost-efficiency through coal consumption in Indonesia, there are critical regions in the country where the presence of coal-fired power plants has led to residents experiencing pressing issues related to the environment and health (Finkelman et al., 2021). Addressing this concern requires considering the alterations within the spatiotemporal context of coal-fired operations.

Greenpeace Indonesia, a civil society and non-governmental organization focusing on environmental concerns, emphasized in a 2015 report based on joint research with Harvard University that data indicates at least an estimated 6,500 thousand people in Indonesia have died as a consequence of coal-fired power plants (Greenpeace Indonesia, 2015). The primary causes of these deaths include intoxication and the threatening effects of exposure to fine particle pollution (PM 2.5), as well as mercury, CO₂, NO_x, and SO₂ emissions from coal-fired power practices. These substances not only contribute to health issues but also play a role in climate change and the climate crisis, exacerbating health, social, and environmental problems.

Indonesia's policy-making processes tend to involve inter-governmental sectors with limited civil society involvement. This indicates that the policy-making pattern does not entirely address the perceived problem (Blomkamp, 2018). Effective policy development should follow a structured problem-solving process, beginning with identifying actors and issues and formulating sound policies. While seeking a solution is a crucial step, it's undeniable that civil societies play a critical role in the policy process. Civil society's importance in Indonesia's energy policy lies in its financial support through grants and aid, benefiting both the government and the larger community.

Indonesia predominantly follows a government-oriented approach at both regional and national levels. This state-oriented budgeting process significantly affects policy design related to the central issue and the government's overall budgeting process. In the context of Indonesia's coal-fired power plant policy and various related issues, coal power encompasses aspects of energy, economics, health, the environment, and society. However, the policy refinement in this context is somewhat limited. The government formally designs policies but engages less in informal procedures. The hierarchical nature of policy-making in Indonesia, driven by factors like power, position, capacity, and relationships, plays a crucial role. In fact, policy-making is more than just planning and legislating, it necessitates public engagement to encompass the entire spectrum of governmental dynamics,

including issue determination and the provision of viable alternatives as solutions. Providing data on health issues, environmental degradation, and economic disparities, all of which are unfolding without concrete public engagement, highlights the shortcomings in policy implementation.

4. The Double Effect Principle Effects and Indonesian Coal Energy

The Double Effect Principle (DEP), coined by Thomas Aquinas, can be understood as the permissibility of unintended externalities resulting from a morally sound course of action (Quinn, 1994). This principle offers both an ethical explanation and justification, but it also presents a paradox. The Double Effect Principle has been developed and is feasibly applied in various disciplines, including medicine, development, and public policy. It can be challenged by considering the proportionality between the intended and unintended consequences of an action.

Despite the withdrawal of several foreign investors in coal power projects (Yuxuan & Renaldi, 2022), including those from Japan, South Korea, and China, Indonesia continues to expand its coal power stations. The country accommodates ongoing projects with policy relaxations, notably the removal of FABA from the list of hazardous substances. Even without a comprehensive cost and benefit analysis, Indonesia's policies appear to be increasingly favoring coal investments, both local and foreign, at the potential expense of social and environmental considerations.

In addition to the estimated number of victims, including premature deaths caused by these power plants, the likelihood of this number increasing due to ongoing project development is a cause for concern.

Table 1: Total installed capacity, Indonesia State Electricity Company based on the type of power plants

No.	Type of Power Plants	Per 2020
1.	Hydropower	5513
2.	Diesel	5388
3.	Gas power	5174
4.	Steam Gas	11993
5.	Microhydro	204
6.	Geothermal energy	1979
7.	Solar	18
8.	Steam power (coal-fired)	32920
9.	Other sources	296
	Total installed capacity	65236

Source: Authors' representation utilizing data from the Central Bureau of Statistics of Indonesia (2020)³

The Double Effect Principle sheds light on the government's behavior when dealing with externalities in policy design, particularly concerning development projects. However, despite the high economic benefits attributed to coal power, data reveals that this sector contributes a mere 5% to the national GDP (Greenpeace Indonesia, 2015). In contrast to the intended effects, many people living within and around coal power station areas complain about their health, environmental, and economic conditions.

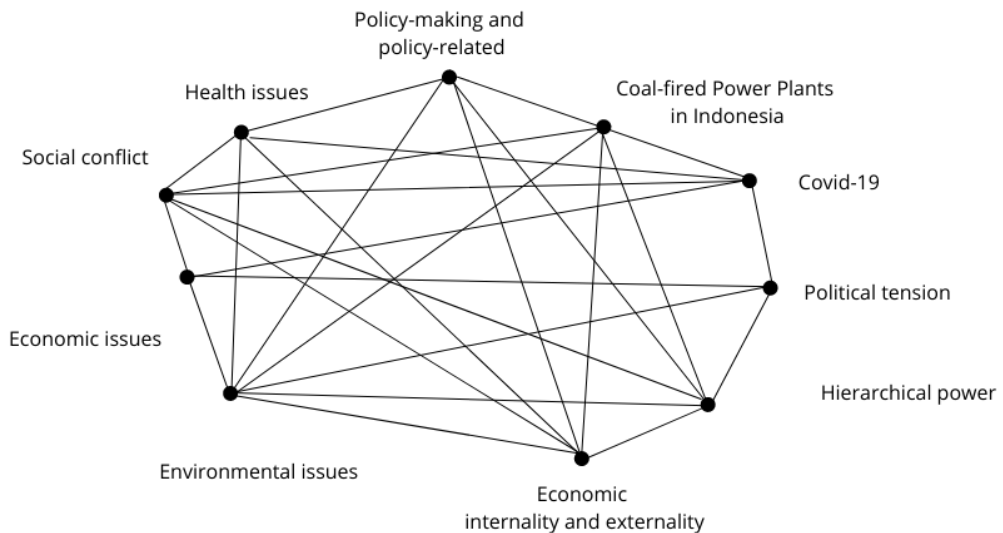
Within the health aspect, beyond the recorded deaths, continuous air pollution can lead to exponential and both gradual and sudden health concerns. In the long term, coal power's relentless operation in massive projects is likely to yield harmful results. Notably, coal power has the potential to contribute to water and air pollution by emitting fine particles from hazardous substances into the air. Moreover, the coal-washing process demands a massive volume of water, which may lead to water scarcity or, worse, contamination of water sources.

The extractive and exploitative nature of coal mining activities contributes to the frequent occurrence of landslides and flooding, leading to two major, recurring human-made disasters. Heavy metal sedimentation also causes long-term health and environmental effects. These critical perspectives highlight the socially destructive activities under the umbrella of coal-fired power plant operations, which have severe consequences. It's important to note that when these activities intensify,

³ Unofficial translation

the potential for a broader socio-ecological concern emerges, encompassing issues such as land concession and transformation, land conflicts, social conflicts, child exploitation, and high unemployment rates (Greenpeace Indonesia, 2015).

Figure 1: The inseparable link among the phenomena: Consequences of coal-fired power plants (including COVID-19 pandemic)

Source: Authors (2022)

The node-link diagram above represents the inseparable connection between the issues arising as consequences within the context of coal-powered energy in Indonesia. While there is no explicit statement indicating that Indonesia is applying the DEP, this work has scrutinized it through an examination of policy-making processes and policy products related to coal energy.

From the explanations above, it becomes evident that the cost-benefit analysis of operating and relying on coal power generates more detrimental effects than beneficial ones. It is important to acknowledge that all these points are framed based on good design at the implementation level, but they must also grapple with the fact that there are several obstacles to avoiding unintended consequences.

The necessity to mainstream the practice of (ab)normalizing the double effect is imperative to minimize detrimental calamitous consequences, particularly for society. This can be achieved through the reform of policy-making processes, increased engagement with society as the beneficiaries of applicable policies, and collaborative efforts to ensure that every aspect of policy balances one another.

In the next section, the “grammar of legitimation” framework by Van Leeuwen and Wodak (1999) serves as a potential lens for examining the behavior of the Indonesian government in its pursuit of legitimacy. By focusing on the

following four elements, this study unpacks the justifications for coal power as a national economic target, as a means of achieving energy independence, and examines the neglect of its unintended side effects. The analysis will commence with a) authorization; b) rationalization; c) moral evaluation; and d) mythopoesis.

5. Authorization

At this level, authorization is closely linked to the actors who wield and oversee power. Legitimation is expressed through formal legal customs as embodied in official and regulatory frameworks. In this particular context, actors refer to stakeholders such as the Ministry of Energy and Mineral Resources (ESDM), its related government agencies, coal companies, and investors, among other influential entities (Ordóñez et al., 2021). Formal laws and regulations essentially grant these actors, particularly within government sectors, the authority to optimize and extract coal energy to fulfill the national objectives of meeting energy needs and fostering economic opportunities through investments.

For example, Presidential Regulation No. 68 of 2015 established the Ministry of Energy and Mineral Resources, while Minister of Energy and Mineral Resources Regulation No. 15 of 2021 delineates the Organization and Work Procedures of the Ministry of Energy and Mineral Resources. These regulations emphasize the role of the ministry in ‘administering government affairs in the field of energy and mineral resources to assist the President in governing the state.’ Their functions include formulating and determining policies and regulations related to oil and gas, electricity, minerals and coal, new energy, renewable energy, energy conservation, and geology. These regulations underscore the formal and legal entitlement that reinforces the authority of these actors to carry out their tasks, particularly in the realm of coal energy.

As a *Rechtsstaat* (a state governed by the rule of law), the Indonesian government can promulgate rules and regulations within the bounds of the law (Lev, 1978), specifically concerning coal energy and mining activities, by enshrining these agendas into law and policies. The government has full authority and the right to design and redesign the set of regulations, whether they are codified or uncoded. This reflects the Indonesian government’s commitment to ensure continuous coal power production and a thriving market by utilizing its authority to control coal power development. Furthermore, having a state-owned electricity company underscores the government’s central role and capacity to monopolize electricity production throughout various regions in Indonesia. The Indonesian state-owned electricity company plays a vital role in shaping the practicality of energy policy, and its direction can also be influenced by the international market (Paryono et al., 2017). Therefore, despite the dilemmas posed by coal power energy, particularly with socio-ecological ramifications, Indonesia legitimizes its coal power expansion and development in the name of economic objectives.

6. Rationalization

Legitimation through rationalization involves the logical conceptual framework used as a reference to validate and justify legitimate actions, often by relying on scientific-based knowledge. In justifying the operation of coal-fired power plants, the Indonesian government aligns with the objective of achieving substantial material benefits and contributing to the economic welfare of constituents and society at large.

However, as coal energy production comes with significant costs, including social and ecological impacts, and may lead to community conflicts and environmental degradation, the government strives to make coal projects sound legal and generally acceptable through various rationalizations. One notable point of contention is the exclusion of FABA (fly ash and bottom ash) from the hazardous waste list resulting from coal mining activities.

The so-called “scientific-based” justification, as articulated by Rosa Vivien Ratnawati, Director General of Waste and B3 Waste Management (PLSB), appears illogical, as leaving out FABA as hazardous waste seems inconsistent with its classification as one of the coal combustion residuals (CCRs), which has the potential to pose threats to humans and the environment. A research report by Physicians for Social Responsibility (PSR) (n.d.) further explores this issue:

“...coal ash typically contains heavy metals including arsenic, lead, mercury, cadmium, chromium, and selenium, as well as aluminum, antimony, barium, beryllium, boron, chlorine, cobalt, manganese, molybdenum, nickel, thallium, vanadium, and zinc. How dangerous is coal ash to humans? The Environmental Protection Agency (EPA) has found that living next to a coal ash disposal site can increase your risk of cancer or other diseases. If you live near an unlined wet ash pond (surface impoundment) and you get your drinking water from a well, you may have as much as a 1 in 50 chance of getting cancer from drinking arsenic-contaminated water. If eaten, drunk, or inhaled, these toxicants can cause cancer and nervous system impacts such as cognitive deficits, developmental delays, and behavioral problems. They can also cause heart damage, lung disease, respiratory distress, kidney disease, reproductive problems, gastrointestinal illness, birth defects, and impaired bone growth in children.”

With the facts presented above, the scientific rationale for excluding FABA as a hazardous substance highlights a lack of transparency in information disclosure, as the intersection between economic, health, and environmental concerns becomes increasingly evident. Nevertheless, given the government's authority and power, it is likely to adhere to its rationale to maintain legitimacy.

7. Moral Evaluation

This level can be referred to as the “power of value.” Moral evaluation involves weighing various critical considerations and intentions to support the merit of a specific action. In this case, the abundance of coal as a natural resource and its potential for power generation and development projects can be seen as having significant merit in enhancing the socio-economic well-being of society. As an example, consider the following excerpt that provides a moral evaluation of the use of coal:

“Minerals and coal located within the territory of the Unitary State of the Republic of Indonesia are non-renewable natural resources and wealth, considered as gifts from the Almighty God. These resources play a vital role in sustaining the livelihoods of many people and are under the control of the state to facilitate sustainable national development, ultimately aiming to ensure the welfare and prosperity of the people in a just manner.”⁴

The statement mentioned above is a consideration outlined in the Republic of Indonesia Law No. 3 of 2020, which amends Law No. 4 of 2009 on Mineral and Coal Mining. This statement signifies the government's effort to manage coal as a national energy source and support economic development simultaneously.

In addition to the written regulation, the current situation in Indonesia aligns with the same objective, albeit in a somewhat more chaotic manner. According to a government evaluation issued in January 2022, Indonesia is facing a coal capacity crisis. This deficit has prompted the attention of key figures, including the Minister of State-Owned Enterprises (BUMN), Minister of Energy and Mineral Resources (ESDM), Minister of Trade, Minister of Transportation, Attorney General's Office, and Financial and Development Supervisory Agency (BPKP), leading to plans for monthly evaluations of the Domestic Market Obligation (DMO) for domestic coal supply (Guitarra, 2022). Additionally, the government continues to export coal to stabilize the national economy after fulfilling domestic needs.

Furthermore, coal power is expected to contribute significantly to Indonesia's GDP due to its economic potential. However, this fervor for coal is not without its consequences, both short-term and long-term. The government's current focus is on reorganizing coal export-import activities, as outlined in the Letter of the Directorate General of Mineral and Coal Number B-1605/MB.05/DJB.B/2021, issued on December 31, 2021 (Putri, 2022). This follows the increasing use of coal power to meet the national electricity demand for household consumption and industrial sectors (see Table 1).

Unfortunately, these evaluations have given rise to bitter dissensions. For instance, the collision between economic interests and socio-environmental

⁴ Unofficial translation

concerns, as exemplified by the Omnibus Law that came into force in 2020 (along with other policies and regulations related to coal power (see Appendix), has sparked significant tension within society, drawing the ire of environmental activists and their supporters.

The simplification of the environmental impact assessment process for businesses has raised concerns and cast doubts on the government's commitment to environmental protection. According to the annual performance report by the Indonesian Ministry of Energy and Mineral Resources, coal remains a reliable source for national energy security. In 2020, there were 882 active coal companies, and the total production for that year amounted to 560,741,905 tons (Directorate General of Mineral and Coal, Ministry of Energy and Mineral Resources of the Republic of Indonesia, 2020). This indicates that a significant number of coal producers are operating without much regulatory burden, while the intersection between the economic benefits generated by coal power and health issues in the context of the pandemic continues to have severe effects.

8. Mythopoesis

While socio-ecological issues persist due to coal mining operations, the enthusiasm for long-term coal power projects remains one of the top national priorities for the Indonesian government. Mythopoesis is the stage where the gained legitimization leads to a narrative based on the achieved goals and future projections.

Despite the global transition toward renewable and clean energy, Indonesian coal-fired power plants have a long history that can be traced back to a progressive journey in coal energy management, beginning in the 1960s (Asian Development Bank, 2020). During that period, the government officially opened up the mineral and coal mining sectors to foreign investment. Years later, in 1981, the state-owned mining company entered into its first Coal Cooperation Agreements with contractors. With the heyday of coal mining activities in 1999-2001, the central government decentralized its power to the local level and restricted coal mining in forest areas. As a country heavily reliant on coal power, Indonesia established the Domestic Market Obligation (DMO) in 2009 to prioritize meeting national needs over export activities, accompanied by the shift from Coal Contracts of Work to the licensing system (Hadityo, 2022; Karyza, 2022; Melati et al., 2022). Furthermore, the Indonesian government introduced a set of regulations for reclamation and mine closure in 2010 (Finucane et al., 2011). In 2012, mayors and regents were temporarily tasked with suspending new license issuance, a responsibility that was officially revoked by the central government in 2014. In 2015, the introduction of Clean and Clear served as an audit mechanism for reviewing all mining activity licenses.

Despite these regulatory developments, Indonesia continues to significantly extract coal for national electricity (Nangoy & Suroyo, 2021; Simon, 2023) and

aims to make contributions to the national GDP through exports and foreign investment (Hamdi & Adhiguna, 2021; Yuniar, 2021). As elucidated earlier, coal power is designed to generate economic benefits but generates detrimental effects as part of an interlinked causal chain. With substantial reference, this paper employs the DEP as a critical framework to examine relevant policies in Indonesia. Thomas Aquinas was the first to introduce and define DEP as a principle in decision-making where the process and projects are designed with good intentions, yet the foreseeable harmful effects are produced and come along with it (Uniacke, 2013). When considering this principle, the undeniable harmful effects can be categorized as ‘normal,’ as part of the ethical factors of the intended project.

9. Conclusions and Recommendations

The applicable policies are responsible for ensuring that specific addressed issues benefit the common good. All processes must be aligned, from problematization to implementation and evaluation stages. The case of coal-fired power plants in Indonesia demands a comprehensive analysis of the costs and benefits while emphasizing public engagement in the legitimization process of coal-fired power plants. This is crucial because the party benefiting from and being affected by coal power operations is the larger community. Rather than solely an economic-oriented discourse, the coal power project must consider people’s needs, sustainable projection in short-term and long-term run. Reflecting on the changing circumstances is key to understanding the interconnected issues between coal power, humans, and the environment within the broader context of health and economic concerns.

The grammar of legitimization indicates the systematic way the Indonesian government justifies its course of action in developing and expanding coal power plants, despite their significant consequences and the paradox of clean energy transition efforts. This aligns with the Double Effect Principle (DEP), which illustrates the Indonesian government’s act to normalize the externalities of coal power production, even though questions persist regarding its scale. Furthermore, this research leaves room for further analytical development, particularly in examining exogenous factors such as foreign investment and foreign influence on the transition to renewable energy.

10. Acknowledgment

Part of the discussion in this paper was presented at the 2022 Annual Conference of the AP-PPN (Asia Pacific - Public Policy Network), held on 17-18 March 2022.

The authors would also like to express their gratitude to the anonymous reviewer(s) for their valuable and constructive feedback.

References

- Alterary, S., & Marei, N. H. (2021). Fly Ash Properties, Characterization, and Applications: A Review. *Journal of King Saud University - Science*, 33(6), 101536. <https://doi.org/10.1016/j.jksus.2021.101536>
- Asian Development Bank. (2020). *How Better Regulation Can Shape the Future of Indonesia's Electricity Sector*. Asian Development Bank.
- Aqil, A. M. I. (2021, March 18). *Mixed Reaction As Coal Ash Taken Off Hazardous Waste List*. The Jakarta Post. <https://www.thejakartapost.com/paper/2021/03/17/mixed-reaction-as-coal-ash-taken-off-hazardous-waste-list.html>
- Baskoro, F. R., Takahashi, K., Morikawa, K., & Nagasawa, K. (2021). System Dynamics Approach in Determining Coal Utilization Scenario in Indonesia. *Resources Policy*, 73, 102209. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2021.102209>
- Blomkamp, E. (2018). The Promise of Co-Design for Public Policy. *Australian Journal of Public Administration*, 77(4), 729-743. <https://doi.org/10.1111/1467-8500.12310>
- Cornot-Gandolphe, S. (2017). *Coal vs Climate: Indonesia's Energy Policy Contradicts Its Climate Goals*. Oxford Institute for Energy Studies.
- Directorate General of Mineral and Coal, Ministry of Energy and Mineral Resources of the Republic of Indonesia. (2020). *Laporan Kinerja Tahun 2020. Directorate General of Mineral and Coal, Ministry of Energy and Mineral Resources of the Republic of Indonesia*. ESDM Indonesia. <https://www.esdm.go.id/assets/media/content/content-laporan-kinerja-ditjen-minerba-2020.pdf>
- Finkelman, R. B., Wolfe, A., & Hendryx, M. S. (2021). The Future Environmental and Health Impacts of Coal. *Energy Geoscience*, 2(2), 99-112. <https://doi.org/10.1016/j.engeos.2020.11.001>
- Finucane, S., Soeprapto, P. W., Wiryanto, K., & Ainscough, T. (2011). *Challenges and Opportunities for Mine Closure Planning in Indonesia*. Proceedings of the International Conference on Mine Closure. https://doi.org/10.36487/acg_rep/1152_42_finucane

- Greenpeace Indonesia. (2015). *Ringkasan: Kita, Batubara & Polusi Udara*. Greenpeace Indonesia. <https://www.greenpeace.org/static/planet4-indonesia-stateless/2019/02/605d05ed-605d05ed-kita-batubara-dan-polusi-udara.pdf>
- Guitarra, P. (2022, January 4). *Seteru Batubara, Pemerintah Akhirnya Ubah Ketentuan DMO!* CNBC Indonesia. <https://www.cnbcindonesia.com/news/20220104094258-4-304377/seteru-batu-bara-pemerintah-akhirnya-ubah-ketentuan-dmo>
- Hadityo. (2022). The Effect of Domestic Market Obligation (DMO) Policy on Assurance of Domestic Energy Supply Requirements for Power Generating and National Coal Using Industry. *Budapest International Research and Critics Institute-Journal (BIRCI-Journal)*, 5(3), 20180-20189. <https://doi.org/10.33258/birci.v5i3.6038>
- Hagemeyer, A. N., Sears, C. G., & Zierold, K. M. (2019). Respiratory Health in Adults Residing Near a Coal-Burning Power Plant with Coal Ash Storage Facilities: A Cross-Sectional Epidemiological Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(19), 3642. <https://doi.org/10.3390/ijerph16193642>
- Hamdi, E., & Adhiguna, P. (2021). *Indonesia Wants to Go Greener, but PLN Is Stuck With Excess Capacity From Coal-Fired Power Plants*. Institute for Energy Economics and Financial Analysis.
- Hudaya, G. K., & Madiutomo, N. (2019). The Availability of Indonesia Coal to Meet the 2050 Demand. *Indonesian Mining Journal*, 22(2), 107-128.
- Karyza, D. (2022, March 28). *Indonesia Mulls Raising Coal DMO to 30%*. The Jakarta Post. <https://www.thejakartapost.com/business/2022/03/28/govt-mulls-raising-coal-dmo-to-30.html>
- Lev, D. S. (1978). Judicial Authority and the Struggle for an Indonesian Rechtsstaat. *Law & Society Review*, 13(1), 37. <https://doi.org/10.2307/3053242>
- Lumbanrau, R. E. (2021, March 12). *Pemerintah Klaim Abu Batu Bara Bukan Limbah B3 Sudah Berdasarkan “Kajian Ilmiah”, Warga Terdampak Abu PLTU: “Debu Bukan Seperti Cabe Begitu Dimakan Langsung Pedas.”* BBC News Indonesia. <https://www.bbc.com/indonesia/indonesia-56324376>
- Melati, L. T., Supriyadi, I., & Ali, Y. (2022). Coal Domestic Market Obligation (DMO) Policy Implementation in Indonesia to Achieve Energy Security. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 16(2), 369-374. <https://doi.org/10.30574/wjarr.2022.16.2.1140>
- Munawer, M. E. (2018). Human Health and Environmental Impacts of Coal Combustion and Post-combustion Wastes. *Journal of Sustainable Mining*, 17(2), 87-96. <https://doi.org/10.1016/j.jsm.2017.12.007>

- Munthe, B. C. (2021, November 15). *Indonesia 2022 Coal Consumption for Power Generation Seen at 119 Million State Utility*. Reuters. <https://www.reuters.com/article/indonesia-coal-idAFL8N2S60G1/>
- Nangoy, F., & Suroyo, G. (2021, September 20). *Indonesia Clings to Coal Despite Green Vision for Economy*. Reuters. <https://www.reuters.com/business/energy/indonesia-clings-coal-despite-green-vision-economy-2021-09-20/>
- Ordóñez, J. A., Jakob, M., Steckel, J. C., & Fünfgeld, A. (2021). Coal, Power and Coal-Powered Politics in Indonesia. *Environmental Science & Policy*, 123, 44-57. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2021.05.007>
- Paryono, P., Absori, A., Dimiyati, K., Basri, M. M., & Rismawati, S. D. (2017). Liberalization and Electricity Policy Changes: Problems and Challenges in the Electricity Sector in Indonesia. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 10(1), 170-177. <https://doi.org/10.32479/ijeep.8636>
- Prasetiawan, Teddy. (2021). The Controversy of Removing FABA from the B3 Waste List. *Info Singkat: A Brief Study of Actual and Strategic Issues*, 13(7), 13-19.
- Putri, C. A. (2022, January 3). *Titah Jokowi: Pasokan Batubara Untuk Dalam Negeri Itu Mutlak*. CNBC Indonesia. <https://www.cnbcindonesia.com/news/20220103200402-4-304283/titah-jokowi-pasokan-batu-bara-untuk-dalam-negeri-itu-mutlak>
- Physician for responsibility (n.d.). *Coal Ash: Hazardous to Human Health*. Physician for Responsibility. <https://www.psr.org/wp-content/uploads/2018/05/coal-ash-hazardous-to-human-health.pdf>
- Quinn, W. (1994). Actions, Intentions, and Consequences: The Doctrine of Double Effect. In W. Quinn (Ed.), *Morality and Action*. (pp. 175–193). <https://doi.org/10.1017/cbo9781139172677.009>
- Radić, S., Medunić, G., Kuharić, Ž., Roje, V., Maldini, K., Vujčić, V., & Krivohlavek, A. (2018). The Effect of Hazardous Pollutants from Coal Combustion Activity: Phytotoxicity Assessment of Aqueous Soil Extracts. *Chemosphere*, 199, 191-200. <https://doi.org/10.1016/j.chemosphere.2018.02.008>
- Simon, J. (2023, February 5). *Despite Billions to Get Off Coal, Why is Indonesia Still Building New Coal Plants?* NPR. <https://www.npr.org/2023/02/05/1152823939/despise-billions-to-get-off-coal-why-is-indonesia-still-building-new-coal-plants>
- Susanto, D. A., & Admi, R. (2021). The Determinants of Indonesia's Coal Exports Demand to Six Asian Countries. *Journal of Developing Economies*, 6(1), 66-78. <https://doi.org/10.20473/jde.v6i1.18916>
- Uniacke, S. (2013). The Doctrine of Double Effect and the Ethics of Dual Use. In B. Rappert & M. J. Selgelid (Eds.), *On the Dual Uses of Science and Ethics: Principles, Practices, and Prospects* (pp. 153-164). ANU Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt5hg215.15>

- Van Leeuwen, T., & Wodak, R. (1999). Legitimizing Immigration Control: A Discourse-Historical Analysis. *Discourse Studies*, 1(1), 83-118. <https://doi.org/10.1177/1461445699001001005>
- Wijaya, A., Chrysolite, H., Ge, M., Wibowo, C. K., Pradana, A., Utami, A. F., & Austin, K. (2017). *How Can Indonesia Achieve Its Climate Change Mitigation Goal? An Analysis of Potential Emissions Reductions from Energy and Land-Use Policies* [Dataset]. World Resources Institute.
- Yuniar, V. S. (2021). Legal Protection for Foreign Investment in the Mineral and Coal Mining Sector in Indonesia. *Dialogia Iuridica*, 12(2), 102-114. <https://doi.org/10.28932/di.v12i2.3555>
- Lin, Y., & Adi, R. (2022, January 20). *Coal Fever in Indonesia*. Earth Journalism Network. <https://earthjournalism.net/stories/coal-fever-in-indonesia#:~:text=China%20is%20the%20largest%20source,or%20in%20planning%20throughout%20Indonesia>

Appendix: List of current applicable Indonesian Laws concerning Coal energy-related (as of 2023)

No.	Laws and Regulations	Enforcement
1	Article 20, Article 21, and Article 33 paragraph (2) and paragraph (3) of the 1945 Constitution of the Republic of Indonesia	1945
2	Law Number 1 of 1967 concerning Foreign Investment	1967
3	Law Number 11 of 1967 on Mining	1967
4	General Policy on Energy	1980
5	Government Regulation Number 75 of 2001 concerning Delegation of Mining Concession to Local Government	2001
6	Law Number 30 of 2007 concerning Energy	2007
7	Law Number 4 of 2009 concerning Mineral and Coal Mining	2009
8	MEMR Circular Letter Number 03 of 2009 on Mineral and Coal Mining Permit	2009
9	MEMR Regulation Number 34 of 2009 concerning the Domestic Market Obligation	2009
10	Government Regulation Number 22 of 2010 concerning Mining Areas	2010
11	Government Regulation Number 23 of 2010 concerning Implementation of Mineral and Coal Mining Business Activities	2010
12	Government Regulation Number 55 of 2010 concerning Mineral and Coal Mining Direction and Supervision	2010
13	Government Regulation Number 78 of 2010 concerning Reclamation and Mine Closure	2010
14	MEMR Circular Letter Number 08 of 2012 concerning Suspension of Issuance of New IUP until the Stipulation of Mining Area (WP)	2012
15	Government Regulation Number 9 of 2012 concerning Types and Tariffs of Non-tax State Revenue Applicable in the	2012

No.	Laws and Regulations	Enforcement
	Ministry of Energy and Mineral Resources	
16	MEMR Regulation Number 37 of 2013 concerning Determination of Mining Areas	2013
17	MEMR Regulation Number 7 of 2014 concerning Mine Reclamation & Closure	2014
18	Government Regulation Number 79 of 2014 concerning National Energy Policy	2014
19	Coordination and Supervision Mechanism for Mineral and Coal mining	2014
20	MEMR Regulation Number 25 of 2015 concerning Authority Delegation for Mining License Issuance	2015
21	Presidential Regulation Number 22 of 2017 concerning the General Plan for National Energy (<i>Rencana Umum Energi Nasional/RUEN</i>)	2017
22	MEMR Regulation Number 34 of 2017 concerning licensing process	2017
23	MEMR Regulation Number 12 of 2017 concerning Utilization of Renewable Energy Resources for Provision of Electricity	2017
24	Law Number 3 of 2020 concerning amendments to Law Number 4 of 2009 concerning Mineral and Coal Mining	2020
25	Law Number 11 of 2020 concerning Omnibus Law	2020

นวัตกรรมการพัฒนา: เส้นทางการสร้างรัฐบาลดิจิทัลเปรียบเทียบ เอสโตเนียกับไทย¹

ณัฐวีร์ พุ่มระชัย² และปรีชญาน์ นักพื่อน³

วันที่รับบทความ: 30 สิงหาคม 2566; วันที่แก้ไข: 25 พฤศจิกายน 2566; วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 27 พฤศจิกายน 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัลของประเทศเอสโตเนียและประเทศไทย 2) เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จของแนวทางการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัลของประเทศเอสโตเนีย และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลต่อประเทศไทย ข้อค้นพบประการสำคัญของบทความนี้ คือ 1) กระบวนการพัฒนาไปสู่ความเป็นรัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศเอสโตเนียนั้นได้เริ่มปรากฏแผนการการพัฒนาในช่วงต้นทศวรรษ 1990 โดยมีรัฐบาลเป็นแกนนำสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาไปสู่ความเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยพบว่าภายในกระบวนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศเอสโตเนียแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 รัฐที่ริเริ่มการพัฒนา ระยะที่ 2 รัฐที่สร้างการพัฒนา และระยะที่ 3 รัฐที่พัฒนาแล้ว และเมื่อเปรียบเทียบเส้นทางการไปสู่การสร้างรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยแล้วจะพบว่า ในกรณีการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศไทยเป็นผลมาจากกระแสของการปฏิรูประบอบราชการที่เกิดขึ้นในต้นทศวรรษ 2000 ส่งผลให้เกิดการก่อตัวของกระบวนการสร้างรัฐบาลดิจิทัล 2) ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในการสร้างและพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศเอสโตเนีย พบว่าอุดมการณ์รัฐนำการพัฒนาและเครือข่ายการพัฒนามีส่วนสำคัญอย่างมากในการสร้างความสำเร็จในกระบวนการสร้างและพัฒนารัฐบาลดิจิทัล และ 3) ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับรัฐบาล ที่ต้องมีบทบาทนำในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลรวมถึงการกำหนดแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในบริบทของประเทศไทย 2) ระดับเครือข่าย ที่ต้องสร้างเครือข่ายการอภิบาล

¹ บทความนี้ปรับปรุงมาจากบทความเรื่อง กระบวนการพัฒนาและสร้างรัฐบาลดิจิทัล: กรณีศึกษาประเทศเอสโตเนีย ที่นำเสนอในงานประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7 ณ โรงแรมพูลแมน ขอนแก่น ราชา ออคิด

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10100 อีเมล: nutthawee.pumrachat@g.swu.ac.th

³ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10100 อีเมล: preechayan@g.swu.ac.th

(Network Governance) จากหลากหลายภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย และ 3) ระดับประชาชน เป็นการสร้างพลเมืองดิจิทัลผ่านระบบการศึกษาเพื่อให้เกิดการซึมซับและเกิดสิ่งที่เรียกว่าพลเมืองดิจิทัลเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย

คำสำคัญ รัฐบาลดิจิทัล, เอสโตเนีย, ไทย, นวัตกรรมการพัฒนา

Development Innovation: Comparison of Digital Government Pathways in Estonia and Thailand⁴

Nutthawee Pumrachat⁵ and Preechaya Nakfon⁶

Received: 30 August 2023; Revised: 25 November 2023; Accepted: 27 November 2023

Abstract

The three objectives of this article were 1) to conduct a comparative study of Estonia's approach to digital government development compared to Thailand, 2) to analyze the success of Estonia's digital government development approach, and 3) to suggest digital government development guidelines for Thailand. The main findings of this article were as follows. First, the process of development towards a digital government in the case of Estonia began to emerge in the early 1990s, with the government acting as the main driver of the development process. It was found that Estonia's digital government development process was divided into three phases, with Phase 1 comprising development-initiated states, Phase 2 comprising development states, and Phase 3 being developed states. Second, success in building and developing a digital government in the case of Estonia involved state-led development ideology and development networks playing a significant part in ensuring success in the process of creating and developing a digital government. Lastly, recommendations for Thailand's digital government development approach can be divided into 3 levels, including

⁴ This article was adapted from “Digital Government and Building Process: A case study of Estonia”, paper presented to the 7th PSPARN Academic Conference 2023 at Pullman Khon Kaen Raja Orchid

⁵ Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110.
E-mail: nutthawee.pumrachat@g.swu.ac.th

⁶ Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110.
E-mail: preechayan@g.swu.ac.th

1) the governmental level, which must play a leading role in the development of a digital government, incorporating the formulation of Thailand's digital government development plan by social conditions in the context of Thailand, 2) the network level, which requires building a network of governance from various sectors to drive Thailand's digital government development plan, and 3) the citizen level, at which digital citizenship is created through the education system to absorb and create so-called digital citizenship in line with Thailand's digital government development plan.

Keywords Digital Government, Estonia, Thailand, Development Innovation

1. บทนำ

การพัฒนาเปรียบเทียบในฐานะของการเป็นส่วนหนึ่งในกระแสการรัฐประศาสนศาสตร์เปรียบเทียบ (Comparative Public Administration) ที่ปรากฏตัวขึ้นมาในทศวรรษ 1950 ซึ่งในแนวทางการศึกษาดังกล่าวนี้นี้ได้มีคุณูปการที่สำคัญอย่างน้อยสองประการ ในประการแรก การศึกษาเปรียบเทียบโดยเฉพาะในกระบวนการพัฒนาของประเทศหนึ่งทีประสบความสำเร็จกับอีกประเทศหนึ่งที่กำลังขับเคลื่อนการพัฒนา นับว่าเป็นการเปรียบเทียบทั้งในเชิงสถาบันและวัฒนธรรมทางการบริหาร เพื่อที่จะสกัดคัดกรองปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในประเด็นการพัฒนาหนึ่งๆ ประการที่สอง การศึกษาวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบดังกล่าวนี้เองนำมาสู่ซึ่งการออกแบบข้อเสนอแนะจากการประยุกต์ผ่านกรณีศึกษาสำหรับประเทศที่ประสบความสำเร็จในประเด็นการพัฒนาประเทศด้านใดด้านหนึ่งที่มีความเฉพาะเจาะจง ในฐานะตัวแบบการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ (กุลธนะ ธนาพงศธร, 2536; ดิน ปรัชญพฤทธิ, 2553) โดยในบทความชิ้นนี้จะมุ่งเปรียบเทียบการสร้างและพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเป็นสำคัญ

อาจกล่าวได้ว่า ความท้าทายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศในศตวรรษที่ 21 ปฏิเสธไม่ได้ว่าปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีมีบทบาทอย่างสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ก้าวเข้าสู่การเป็นรัฐบาลสมัยใหม่หรือรัฐบาลดิจิทัล ทั้งยังเป็นรากฐานที่สำคัญของประชาธิปไตยอิเล็กทรอนิกส์อีกด้วย สภาพการณ์ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เองส่งผลต่อไปยังการตั้งประเด็นสำคัญที่ว่า ภายใต้รัฐบาลดิจิทัลนี้จะมีผลการปฏิบัติงานรวมถึงคุณภาพและความปลอดภัยอย่างไรบ้าง (อัมพร อารังลักษณ์, 2565, น. 48-49) นอกจากนี้แล้ว ปรากฏการณ์ดังกล่าวยังเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงการจัดวางปฏิสัมพันธ์รูปแบบใหม่ระหว่างภาครัฐและประชาชน ในแง่ที่ว่า เป็นการลดช่องว่างลักษณะความสัมพันธ์แบบเป็นทางการลง แต่ในขณะเดียวกันก็ได้นำไปสู่ความท้าทายในมิติด้านการพัฒนาที่เน้นการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่มีเสถียรภาพเป็นสำคัญ เพื่อเป็นฐานในการปฏิบัติและเคลื่อนงานให้กับรัฐบาล สำหรับการเปลี่ยนผ่านไปสู่สถานภาพรัฐบาลดิจิทัล โดยเฉพาะในประเทศเกิดใหม่รวมถึงประเทศกำลังพัฒนาที่ปัจจัยดังกล่าวจะเป็นปัจจัยที่ท้าทายอย่างมากในการวางแผนและกำหนดแนวทางการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล หรือกำหนดไว้ในแนวนโยบายแห่งรัฐ

การเกิดขึ้นรวมไปถึงการเติบโตและแพร่หลายของกระแสการพัฒนาไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่การก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยคำนึงถึงคุณค่าทางการพัฒนาเป็นสำคัญ ดังที่ George Ingram and Meagan Dooley (2021, p. 16) ได้ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของรัฐบาลดิจิทัลว่าข้อดีของรัฐบาลดิจิทัลมีความสามารถในการนำ

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมมาสู่พื้นที่สาธารณะและปัจเจกบุคคลโดยทำให้รัฐบาลมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล โปร่งใส รับผิดชอบ และแสดงได้เร็วขึ้นรวมทั้งยังตอบสนองความต้องการของประชาชนที่มีความหลากหลายและซับซ้อนได้รวดเร็วขึ้นอีกด้วย ทั้งยังมีศักยภาพในการปรับปรุงกระบวนการของรัฐบาลและอำนวยความสะดวกในวิธีที่ประชาชน ภาคประชาสังคม และธุรกิจเข้าถึงบริการ ให้ข้อเสนอแนะ และมีส่วนร่วมกับรัฐบาล โดยสามารถที่จะมอบผลประโยชน์ทางสังคมได้อย่างรวดเร็ว คู่ค้า และไปยังพื้นที่ห่างไกล ทั้งยังสามารถเปลี่ยนประสบการณ์/วิสัยทัศน์ ค่านิยมเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้สภาพแวดล้อมการทำงานน่าสนใจยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของการสรรหาและรักษาไว้

การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วในกรณีของประเทศเอสโตเนีย เกิดขึ้นภายในระยะเวลาเพียงสามทศวรรษเท่านั้น โดยการเปลี่ยนผ่านไปสู่รัฐดิจิทัลของเอสโตเนียเป็นกระบวนการที่ขยายตัวและมีความต่อเนื่องในช่วงสามทศวรรษ โดยเริ่มตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1990 เมื่อเอสโตเนียได้รับเอกราชครั้งที่สอง และได้มีการริเริ่มการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระดับของนโยบายสาธารณะที่หลากหลาย (Kattel & Mergel, 2019, p. 145) ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์ทางด้านการพัฒนาที่สะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตอย่างก้าวกระโดด ทั้งยังก้าวขึ้นมาเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ประกอบกับสถานะในปัจจุบันที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นประเทศที่ใช้ระบบดิจิทัลในการบริหารประเทศของรัฐบาลที่มีเสถียรภาพสูงและดีที่สุดของโลก (ไอริน โรจนรักษ์, 2564, น. 162) สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในแง่ของการพัฒนาประเทศ และที่สำคัญคือเป็นกระบวนการพัฒนาที่สัมฤทธิ์ผลภายในไม่กี่ทศวรรษดังกล่าวข้างต้น

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ถึงร่องรอยความสำเร็จของกระบวนการพัฒนาที่เป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์ถึงแนวทาง/แผนการพัฒนาของประเทศเอสโตเนีย โดยหากจะกล่าวในเบื้องต้นการมุ่งมั่นไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลนั้นมิได้เกิดขึ้นอย่างไร้ร่องรอยแต่อย่างใด ทว่าเกิดขึ้นมาจากการที่รัฐบาลและประชาชนบรรลุนั้นมตร่วมกันในการปรับปรุงแปลงโฉมประเทศผ่านกระบวนการกำหนดแนวทางหรือแผนการพัฒนาที่ปรากฏออกมาทั้งในรูปแบบของแผนระยะสั้นและแผนระยะยาวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 เป็นภาพสะท้อนความมุ่งมั่นอย่างเป็นรูปธรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่ปรากฏอย่างแข็งขันนับตั้งแต่การก่อสร้างตัวของประเทศในช่วงแรก ซึ่งในระยะต่อมาจะเห็นได้ว่ารายได้ต่อหัวประชากรของประเทศเอสโตเนียนั้นมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นทุกปี (ไอริน โรจนรักษ์, 2564, น. 164) รายได้ที่เพิ่มขึ้นของประชากรนี้เองได้กลายมาเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ส่งเสริมให้ชีวิตความเป็นอยู่ของพลเมืองมีลักษณะที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีมั่นคงและยั่งยืน ในอีกแง่มุมหนึ่งแนวทางการพัฒนาและปรับเปลี่ยนบทบาทการให้บริการของรัฐบาลก็ได้เกิดขึ้นคู่ขนานไปกับปรากฏการณ์ดังกล่าว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การพัฒนาแบบคู่ขนาน อย่งไรก็ตาม สำหรับ

การสร้างคำอธิบายขึ้นมาเพื่อที่จะอธิบายแนวทางการความสำเร็จทางด้านการพัฒนาตัวเอง มีอาจที่จะละลายบทบาทของรัฐบาลในการขับเคลื่อนประเทศผ่านการพัฒนากระบวนการดิจิทัลไปได้ เนื่องจากรัฐบาลถือได้ว่าเป็นตัวแสดงหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากทั้งในแง่ของการเป็นผู้ควบคุมและกำหนดทิศทางประเทศ จนอาจกล่าวได้ว่าการจะวิเคราะห์ความสำเร็จในการเป็นรัฐบาลดิจิทัลของประเทศเอสโตเนียจะต้องนำบทบาทของรัฐบาลที่ขับเคลื่อนให้กระบวนการพัฒนาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เข้ามาพิจารณาประกอบด้วยเพื่อที่จะสะท้อนสภาพจริงของวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี หรือแม้แต่สภาพจริงของระบบ ระเบียบการบริหารที่แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลที่เกิดขึ้น

หากกล่าวถึงในบริบทของประเทศไทยแล้ว เค้กลางของกระบวนการพัฒนาและความพยายามในการสร้างรัฐบาลดิจิทัลนั้นปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงทศวรรษ 2000 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยเข้าสู่การปฏิรูประบอบราชการ ถือได้ว่าเป็นปฐมบทของการก่อร่างสร้างตัวที่จะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาความเป็นรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อมานั้นประเทศไทยได้มีแผนที่เรียกว่าแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย ซึ่งในช่วงแรกของกระบวนการพัฒนานั้นอยู่ภายใต้ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย และนำมาสู่แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันนั้นกระบวนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย มีแนวทางและยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570 โดยในบทความชิ้นนี้จะสำรวจและสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการสร้างและพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศเอสโตเนียเพื่อนำมาสู่การสังเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศไทยต่อไปตามลำดับ

2. เส้นทางการเป็นรัฐบาลดิจิทัลของประเทศเอสโตเนีย

ดังที่ได้ชี้ให้เห็นถึงสภาพการณ์ของปรากฏการณ์เป็นเบื้องต้น ในส่วนของความสำเร็จที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการพัฒนาไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศเอสโตเนีย แยกไม่ออกจากการสร้างความเข้มแข็งของรัฐในช่วงแรกหลังการประกาศเอกราชการ กล่าวคือประเทศเอสโตเนียได้ทำการปรับโครงสร้างของรัฐให้มีความเข้มแข็งเพื่อรองรับการปฏิรูปขนานใหญ่ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งก็คือกระแสคลื่นการปฏิรูปไปสู่รัฐบาลดิจิทัล

ซึ่งในส่วนนี้ตั้งคำถามสำคัญว่าในห้วงเวลาสามทศวรรษแห่งการพัฒนาประเทศ เอสโตเนียมีแนวทางในการพัฒนาไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างไร ผ่านการสร้างคำอธิบายอยู่สองประการ กล่าวคือ ในประการแรกจะมุ่งอธิบายไปที่แนวทางการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัล

ของประเทศเอสโตเนียว่ามีแนวทางการเปลี่ยนผ่านอย่างไร เนื่องจากในแง่หนึ่งการเปลี่ยนผ่านดังกล่าวนี้เองของประเทศเอสโตเนีย ก็ได้นำไปสู่การเลื่อนสถานะความเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นกันในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งใช้เวลาเพียงสามทศวรรษหลังการประกาศเอกราชครั้งที่สอง และในประการที่สองความสำเร็จของการพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลดังกล่าวนี้จะสามารถสร้างคำอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวผ่านแนวคิดทฤษฎีด้านการพัฒนาประเทศอย่างไรบ้าง โดยในกระบวนการพัฒนานี้เอง ได้ปรากฏบทบาทของรัฐในการขับเคลื่อนการพัฒนาสู่ความเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างแข็งขัน การวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้อาศัยการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวผ่านการประยุกต์ใช้แนวคิดรัฐที่ขับเคลื่อนการพัฒนา และมโนทัศน์ว่าด้วยรัฐเข้มแข็ง-รัฐอ่อนแอเป็นสำคัญเพื่อมุ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศผ่านการสร้างความเข้มแข็งให้กับรัฐเพื่อปูทางไปสู่การสร้างรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งการประยุกต์ใช้ดังกล่าวผู้เขียนได้นำปัจจัยในเรื่องของอิทธิพลจากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ประกอบกับการที่ประเทศเอสโตเนียเป็นหนึ่งในสายธารของการรับอิทธิพลระเบียบทางเศรษฐกิจของยุโรปเข้ามาพิจารณาด้วย เนื่องจากเป็นตัวแปรสำคัญในการปรับโครงสร้างรัฐให้เข้มแข็ง โดยต้องการที่จะอธิบายถึงแนวทางและความสำเร็จของการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัลของประเทศเอสโตเนีย ซึ่งจะจำกัดช่วงเวลาของการอธิบายตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 จนถึงปี ค.ศ. 2020 เป็นระยะเวลาสามทศวรรษ เพื่อชี้ให้เห็นกระบวนการการพัฒนาที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงในแง่ของการเป็นรัฐบาลดิจิทัล และปรับเปลี่ยนสถานภาพมาสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างเป็นพลวัต

ผู้เขียนขอเสนอว่าก่อนการปฏิรูปขนานใหญ่เพื่อไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลได้นั้น ประเทศเอสโตเนียจำเป็นต้องออกแบบโครงสร้างรัฐให้มีความเข้มแข็งก่อนเป็นเบื้องต้น ประเทศเอสโตเนียจึงใช้ระยะเวลาในช่วงแรกหลังการประกาศเอกราชครั้งที่สองเพื่อก่อรูปโครงสร้างรัฐให้มีลักษณะของการเป็นรัฐที่เข้มแข็ง ทั้งนี้ ก็เพื่อรองรับการปฏิรูปขนานใหญ่ที่จะเกิดขึ้นในรูปแบบของรัฐบาลดิจิทัล รัฐเข้มแข็งในที่นี้คือประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญสองประการ คือ ประการแรก ต้องมีความเป็นอิสระสูง กล่าวคือ รัฐต้องสามารถที่จะกำหนดทิศทางนโยบายและเนื้อหาการพัฒนาของรัฐได้ และสามารถที่จะบังคับใช้นโยบายดังกล่าวของรัฐต่อผู้เล่นจากนอกภาครัฐกลุ่มต่างๆ ได้ และในประการที่สอง ต้องมีระดับความสามารถสูง กล่าวคือ การขับเคลื่อนนโยบายตามที่รัฐได้ริเริ่มวางแนวทางไว้นั้นไปสู่ภาคปฏิบัติความสามารถดังกล่าวจะอยู่ในระดับมาก-น้อย ขึ้นอยู่กับคุณภาพของระบบราชการ-กลไกรัฐ และสถาบันทางการเมืองภายใต้ระบบการเมือง (อภิชาติ สถิตนิรามัย, 2556, น. 4-5)

เมื่อปรับโครงสร้างและกลไกรัฐให้เข้มแข็งพร้อมรับการปฏิรูปขนานใหญ่แล้ว รัฐจึงสามารถที่จะสถาปนาความชอบธรรมในการเป็นแกนนำสำคัญเพื่อนำและขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่ง Linda Weiss (2004, p. 247) เสนอว่ารัฐนำการพัฒนามีลักษณะสำคัญอยู่ 3 ประการ

ประกอบไปด้วย 1) การให้ความสำคัญและมีความมุ่งมั่นในการสร้างความเจริญเติบโต รวมถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว 2) ตัวแสดงที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนประเทศคือระบบราชการ และ 3) การประกอบสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจ

ทั้งนี้ วัตถุประสงค์สำคัญของบทความชิ้นนี้คือการเปรียบเทียบเส้นทางการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลระหว่างประเทศเอสโตเนียกับประเทศไทย เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอให้กับรัฐบาลในการพัฒนารูปแบบรัฐบาลดิจิทัล สำหรับประเด็นในการเปรียบเทียบนั้นผู้เขียนได้อาศัยการกำหนดประเด็นการเปรียบเทียบในแง่มุมของการบริหารการพัฒนาผ่านเกณฑ์ที่ใช้ในการเปรียบเทียบของ Linda Weiss (2004, p. 247) ซึ่งประกอบไปด้วย

- (1) การให้ความสำคัญและมีความมุ่งมั่นในการสร้างความเจริญเติบโต การขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว
- (2) ตัวแสดงที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนประเทศคือระบบราชการ
- (3) การประกอบสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจ

2.1 การปรับโครงสร้างของรัฐ

กระบวนการและอิทธิพลของเสรีนิยมใหม่ในพัฒนาการทางการเมืองของประเทศหลังคอมมิวนิสต์ ส่งผลสำคัญต่อการปรับโครงสร้างรัฐ อันหมายถึงสภาพที่การทำงานของระบบทุนนิยมโลกมีการแปรเปลี่ยนไปตามสภาพการเติบโตทางสังคมรวมถึงการเปลี่ยนแปลงของศูนย์กลางทุนนิยมโลกจาก Pax Britannica มาสู่ Pax Americana การผงาดขึ้นมาของศูนย์กลางทุนนิยมโลกย่อมส่งผลต่อทั้งโครงสร้างทางเศรษฐกิจระดับโลกและระดับรัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทว่าการปะทะประสานกันของพลังความเปลี่ยนแปลงจากภายนอกที่กระทำหรือส่งผลต่อโครงสร้างเศรษฐกิจภายในรัฐก็ออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่ารัฐนั้นจะรับมือหรือฉวยใช้ประโยชน์จากอิทธิพลของระบบทุนนิยมโลกหรือปัจจัยภายนอกนั้นอย่างไร (กุลลดา เกษบุญชู มีด, 2556, น. 10)

ดังในกรณีของประเทศเอสโตเนีย ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความมุ่งหมายปรารถนา รวมถึงความต้องการที่จะสลัดแอกออกจากสหภาพโซเวียตโดยการเปิดรับอิทธิพลทางเศรษฐกิจจากยุโรป การเปิดรับดังกล่าวนี้เองส่งผลอย่างยิ่งในการเอื้อให้รัฐเร่งที่จะคว่ำบาตพาหนะทั้งในเรื่องของเศรษฐกิจตลอดจนบทบาทในมิติอื่นๆ ของประเทศผ่านกระบวนการกำหนดนโยบายและด้วยปัจจัยข้างต้นได้เป็นตัวเร่งให้รัฐบาลของประเทศเอสโตเนียปรับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมได้สำเร็จ ซึ่งเป็นการออกแบบและจัดวางในลักษณะของรัฐที่นำการพัฒนาประเทศ

หากกล่าวถึงอิทธิพลจากการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเอสโตเนียที่เปิดรับอิทธิพลจากภายนอกประเทศผ่านระเบียบเศรษฐกิจโลกตะวันตก อาจกล่าวได้ว่าชนชั้นนำภายในเอสโตเนียเป็นตัวแสดงที่สำคัญในการเปิดประเทศและยอมรับอิทธิพลทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ ในแง่หนึ่งยังเป็นการเปิดให้ทุนภายนอกไหลเข้ามาสู่ประเทศเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมภายใน (จิตติภัทร พูนขำ และณัฐนันท์ คุณมาศ, 2556) ประกอบกับเสถียรภาพของรัฐบาลยังเป็นอีกตัวแปรที่สำคัญที่รัฐบาลเอสโตเนียสามารถที่จะสถาปนาบทบาทนำเหนือทุกกลุ่มหรือตัวแสดงในสังคมได้สำเร็จ โดยอาศัยปัจจัยภายนอกเป็นตัวเร่งความสำเร็จดังกล่าวในช่วงต้น

การเติบโตของระบบเศรษฐกิจอันนำมาซึ่งความมั่งคั่งย่อมปฏิเสธอำนาจและกลไกทางการเมืองมิได้ ซึ่งปรากฏความพยายามเข้ามามีบทบาทในการกำกับและควบคุมปริมาณทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องไปกับผลประโยชน์ที่อำนาจทางการเมืองต้องการผ่านการนำและกำหนดนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น จำเป็นต้องกล่าวว่า สภาพทางเศรษฐกิจที่เอื้อให้รัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการนำก็ปรากฏการต่อต้านเช่นกันผ่านแนวคิดของสำนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิก ที่พยายามสลัดแอกออกจากการควบคุมของระบบการเมืองโดยเสนอคำอธิบายว่าเศรษฐกิจกับการเมืองเป็นเรื่องที่แยกออกจากกันได้และระบบเศรษฐกิจมีสภาพที่อยู่นเหนือกว่าการเมือง ฉะนั้นแล้วรัฐจึงไม่ควรที่จะมีบทบาทในการเข้ามาแทรกแซงระบบเศรษฐกิจของปัจเจกชน (Steger & Roy, 2010, p. 3)

หากกล่าวถึงภูมิหลังในเชิงประวัติศาสตร์แล้ว ประเทศเอสโตเนียนับได้ว่าเป็นประเทศที่ผ่านคลื่นความเปลี่ยนแปลงมาระลอกแล้วระลอกเล่ากว่าศตวรรษ ซึ่งกว่าจะกลายมาเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและตั้งมั่น รวมถึงได้รับการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศประกอบกับการเป็นประเทศที่สามารถพัฒนาระบบดิจิทัลขึ้นมาได้อย่างก้าวกระโดด ความสำเร็จดังกล่าวที่เกิดขึ้นมิได้เกิดขึ้นชั่วข้ามคืนแต่อย่างใด หากแต่เมื่อพิจารณาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของประเทศเอสโตเนียแล้วก็จะพบว่าประสบการณ์ในกระบวนการพัฒนาประเทศที่ทั้งสำเร็จบ้างและล้มเหลวบ้างในช่วงของการประกาศเอกราชครั้งแรก ได้กลายมาเป็นบทเรียนและประสบการณ์ที่สำคัญให้กับการพัฒนาประเทศไปสู่ความมีเสถียรภาพภายหลังจากที่มีการประกาศเอกราชครั้งที่สองเกิดขึ้น ทั้งนี้ เพื่อฉายภาพให้เห็นความต่อเนื่องของรากฐานการพัฒนาจำเป็นที่จะต้องอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของการประกาศเอกราชดังกล่าวที่นำมาซึ่งการพัฒนาในเชิงสถาบันตามมาด้วยความพยายามที่จะปรับโครงสร้างรัฐเพื่อรองรับการพัฒนาขนาดใหญ่ ดังนี้

ประการแรก ภายหลังจากการประกาศเอกราชรอบแรกของเอสโตเนียที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1918 จะพบว่าภายใต้ความพยายามที่จะก่อร่างสร้างตัวและปรับเปลี่ยนโครงสร้างของรัฐ

ในช่วงการประกาศเอกราชในช่วงแรกนี้เป็นไปด้วยความยากลำบาก หลังจากการประกาศเอกราชดังกล่าวประเทศเอสโตเนียได้สถาปนาโครงสร้างของรัฐขึ้นไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญ สถาบันทางการเมือง ตลอดจนองค์ประกอบอื่นๆ ของรัฐอธิปไตย⁷ ทว่าโครงสร้างเชิงสถาบันดังกล่าวกลับปราศจากซึ่งความตั้งมั่นและนำมาสู่ปัญหาในเชิงโครงสร้างในที่สุด เช่น การออกแบบรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะของการให้อำนาจกับรัฐสภามากจนเกินไปแม้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวจะมีเจตนารมณ์ที่จะสร้างเสถียรภาพทางการเมือง แต่การถกเถียงกลับกลายเป็นว่าได้สร้างความไร้ซึ่งเสถียรภาพทางการเมืองในระดับที่สูง อันจะเห็นได้จากการเปลี่ยนรัฐบาลถึง 16 รัฐบาล ในระยะเวลา 10 ปี ซึ่งเฉลี่ยแล้วรัฐบาลแต่ละชุดในห้วงทศวรรษนี้จะมีอายุเพียง 10 เดือน (วคิน บันทอง, 2563, น. 84, 88) ก่อนที่อิสรภาพและรัฐอธิปไตย จะต้องถูกฉีกรอนอีกครั้งภายใต้สหภาพโซเวียต โดยจะต้องรอนจนกระทั่งสถานการณ์ภายนอกประเทศ ประกอบกับขบวนการเคลื่อนไหวในกระแสชาตินิยมภายในประเทศสูงม่ออีกครั้ง เมื่อนั้นประเทศเอสโตเนียจึงได้ทำการประกาศเอกราชอีกครั้ง นับเป็นครั้งที่สองในประวัติศาสตร์ประเทศเอสโตเนีย ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

ประการที่สอง หลังการประกาศเอกราชรอบที่สองที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1991 ซึ่งการประกาศเอกราชในครั้งนี้กล่าวได้ว่าการเมืองภาคประชาชนมีบทบาทอย่างสำคัญในการปลุกกระแสชาตินิยมให้เกิดขึ้นในประเทศเอสโตเนีย ในช่วงปี ค.ศ. 1987-1988 อย่างไรก็ตาม เมื่อสหภาพโซเวียตกำลังอ่อนพลั้งลงในขณะที่ขบวนการชาตินิยมในเอสโตเนียกลับทวีความเข้มแข็งขึ้น ส่งผลให้ฝ่ายที่สนับสนุนอิสรภาพของเอสโตเนียได้ขึ้นมาครองเสียงข้างมากในรัฐสภาโดยได้มีการผลักดันให้กลุ่มแนวร่วมประชาชนได้เป็นผู้นำในการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อรองรับอิสรภาพแห่งรัฐ และได้อาศัยความรู้เสถียรภาพของสหภาพโซเวียตที่เกิดขึ้นในการประกาศอิสรภาพจากสหภาพโซเวียตในวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ. 1991 พร้อมทั้งประกาศว่าการยึดครองประเทศเอสโตเนียโดยสหภาพโซเวียตนั้นเป็นโมฆะ (วคิน บันทอง, 2563, น. 106, 111, 113) และ

“เมื่อมีการประกาศอิสรภาพในวันที่ 20 สิงหาคม 1991 ก็ถือเป็นการปิดฉากช่วงเวลาของการอยู่ภายใต้การปกครองของสหภาพโซเวียต และบททดสอบชุดใหม่สำหรับประเทศเอสโตเนีย คือ การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยและการรักษาเอกราชนี้ให้สถิตถาวร” (วคิน บันทอง, 2563, น. 114)

⁷ รัฐอธิปไตย คือรัฐที่เป็นอิสระและมีอำนาจในการกำหนดชะตาชีวิตของรัฐเองรวมไปถึงเอกสิทธิ์ในการออกแบบสถาบันทางการเมืองโดยปราศจากซึ่งการครอบงำของรัฐอื่น กล่าวคือ รัฐที่มีอำนาจอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ โปรดดู (ส. ศิวรักษ์, 2565, น. 175-251)

จากความในข้างต้นจะเห็นได้ว่าประสบการณ์ของประเทศเอสโตเนียนับตั้งแต่การประกาศเอกราชในครั้งแรกจะเห็นได้ถึงความพยายามและความมุ่งมั่นของรัฐในการที่จะสถาปนาตลอดรวมไปถึงการก่อสร้างตัวทั้งรัฐธรรมนูญ สถาบันทางการเมือง รวมทั้งอุดมการณ์ทางการเมือง ทว่ากลับไม่ประสบความสำเร็จมากนักดังจะเห็นได้ว่าเกิดปัญหามากมายนับประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการถ่วงดุลอำนาจที่เป็นผลมาจากการออกแบบรัฐธรรมนูญที่มุ่งสร้างเสถียรภาพรัฐบาลในเชิงโครงสร้างทางการเมืองมากเกินไปและไร้ซึ่งอุดมการณ์ที่จะมุ่งให้รัฐเป็นแกนนำในการพัฒนาประเทศ ซึ่งอุดมการณ์รัฐพัฒนาในกรณีของประเทศเอสโตเนียนั้นต้องรอจนกระทั่งให้ถึงการประกาศเอกราชครั้งที่สอง ที่จะได้นำเอาประสบการณ์ที่ผิดพลาดมาออกแบบใหม่โดยมุ่งเน้นไปที่การปรับโครงสร้างรัฐให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งในเบื้องต้นภายหลังการประกาศเอกราชครั้งที่สอง ทั้งนี้ การปรับโครงสร้างดังกล่าวในช่วงแรกนี้เองเป็นไปเพื่อที่จะรองรับการปฏิรูปขนานใหญ่ที่จะเกิดขึ้นโดยมีรัฐเป็นกำลังและหัวหอกที่สำคัญ

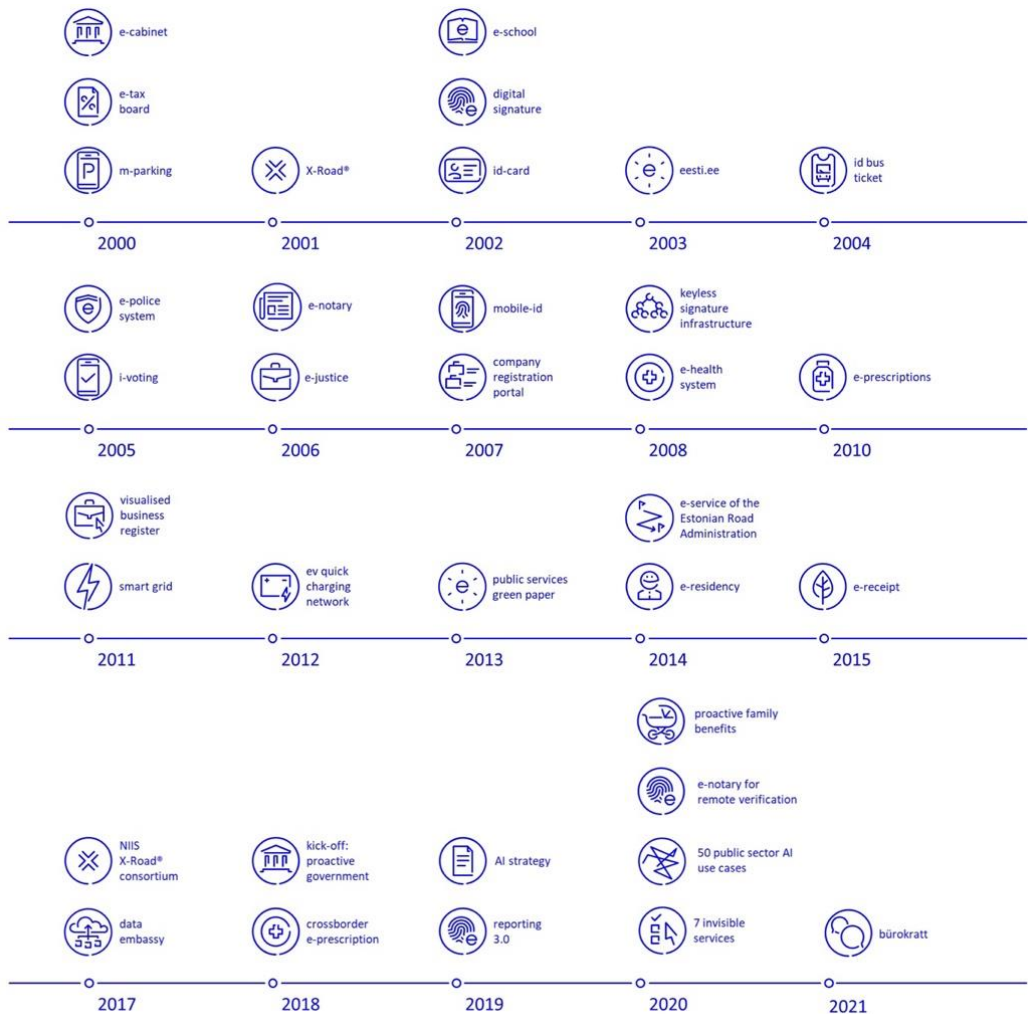
2.2 แนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

ในกรณีของประเทศเอสโตเนียนับตั้งแต่ภายหลังการประกาศเอกราชครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1991 รัฐบาลเอสโตเนียก็ได้พยายามที่จะดำเนินการเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างของรัฐจนสามารถที่จะมีสมรรถนะในการปูทางไปสู่การพัฒนาระบบ และรัฐบาลดิจิทัลก็ได้ปรากฏคาลงขึ้นในปี ค.ศ. 1994 ผ่านการประกาศเผยแพร่เอกสารยุทธศาสตร์การสร้างสังคมข้อมูลข่าวสารฉบับแรกของประเทศเอสโตเนีย และพัฒนาต่อยอดในส่วนของระบบดิจิทัลไปสู่การพัฒนาที่เป็นทางการในปี ค.ศ. 1997 โดยการปรากฏตัวขึ้นของแนวทางการพัฒนาระบบดิจิทัลที่นำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานในการจัดบริการสาธารณะ

การสร้างรัฐดิจิทัลนับเป็นความสำเร็จที่สำคัญมากในแง่ของการพัฒนาของประเทศเอสโตเนีย ซึ่งจะได้ถึงบทบาทของรัฐในการขับเคลื่อนตลอดทุกกระบวนการของการพัฒนาที่เกิดขึ้น ซึ่งการทำความเข้าใจบทบาทของรัฐในการพัฒนาดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องหันกลับมาพิจารณาข้อมูลและบริบทตลอดจนพลังเบื้องหลังที่ผลักดันไปสู่การก่อรูปของกระบวนการพัฒนาดังกล่าว และเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจกระบวนการพัฒนาและสร้างระบบดิจิทัลของประเทศเอสโตเนียในกรอบระยะเวลาที่สามทศวรรษ บทความขึ้นนี้จึงได้นำเสนอพัฒนาการดังกล่าวของประเทศเอสโตเนียออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 รัฐที่ริเริ่มการพัฒนา, ระยะที่ 2 รัฐที่สร้างการพัฒนา และระยะที่ 3 รัฐที่พัฒนาแล้ว โดยการแบ่งระยะการพัฒนานี้เองจะเป็นการฉายภาพให้เห็นบทบาทของรัฐบาลที่เป็นหัวหอกที่สำคัญในการ

กำหนดแนวทางการพัฒนาตลอดรวมทั้งกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 พัฒนาการรัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศเอสโตเนีย

ที่มา: ดัดแปลงจาก Estonian Innovation Agency (2022)

ระยะที่ 1 รัฐที่ริเริ่มการพัฒนา (ช่วงก่อนปี ค.ศ. 2000)

บทบาทของรัฐในระยะที่ 1 คือกระบวนการวางรากฐานการพัฒนา เริ่มต้นมาจากการที่ มาร์ท ลาร์ นายกรัฐมนตรีคนแรกภายหลังจากการประกาศเอกราชของเอสโตเนียได้มีความมุ่งมั่นและแนวทางในการสร้างรัฐที่ก้าวผ่านไปสู่ความคิดใหม่ๆ ดังนั้น แนวทางการพัฒนา

ไปสู่รัฐดิจิทัลของประเทศเอสโตเนียจึงเริ่มขึ้นตั้งแต่ในช่วงแรกของการปฏิรูปประเทศภายหลังจากการประกาศเอกราชจากสหภาพโซเวียต ซึ่งรัฐได้มีการริเริ่มให้มีการติดตั้งคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนทั่วประเทศ (วคิน บันทอง, 2563, น. 145-146) การพัฒนารัฐดิจิทัลในระยะเริ่มแรกของการก่อร่างสร้างตัวและพัฒนาประเทศนี้ จะเห็นได้ว่าทั้งนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ผู้นำทางการเมืองจากฝ่ายต่างๆ ได้มีการบรรลุฉันทมติร่วมกันกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่รัฐดิจิทัลซึ่งยึดถือเป็นเป้าหมายสำคัญร่วมกัน สะท้อนให้เห็นถึงเจตจำนงร่วมที่มุ่งสู่การพัฒนารัฐดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ในช่วงริเริ่มนี้เองจะเห็นได้ว่ามีรัฐบาลที่เป็นแกนนำสำคัญในการนำ/ขับเคลื่อนการพัฒนาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม นวัตกรรมภาครัฐในด้านของการพัฒนารัฐดิจิทัลในช่วงนี้ที่โดดเด่นคือการริเริ่มศึกษาพัฒนารวมไปถึงการประเมินถึงความเป็นไปได้ในการใช้งานตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1997-1998 ซึ่งผลผลิตที่เด่นชัดในช่วงระยะรัฐที่ริเริ่มการพัฒนานี้จะประกอบไปด้วย 3 มิติ คือ

ตารางที่ 1 การพัฒนาระบบดิจิทัลของประเทศเอสโตเนียก่อนปี ค.ศ. 2000

การพัฒนาระบบดิจิทัลในช่วงแรก	
มิติการพัฒนา	สาระสำคัญ
1. บัตรประชาชน	นอกจากบัตรประชาชนที่มีลักษณะที่จับต้องได้แล้ว ประชาชนสามารถมีบัตรประชาชนดิจิทัล (Digi-ID) หรือบัตรประชาชนบนหน้าจอ (Mobile-ID) เพิ่มเติมได้
2. การทำธุรกรรม	การทำธุรกรรมในรูปแบบใหม่ เป็นผลมาจากการให้ประชาชนสามารถที่จะลงลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature)
3. การเข้าถึงบริการสาธารณะ	การเข้าถึงบริการสาธารณะของประชาชนทั้งของภาครัฐและเอกชนผ่านระบบออนไลน์ (E-services) โดยใช้ DigiDoc Software ซึ่งร่วมพัฒนาและกำกับดูแลโดยสำนักงานระบบข้อมูลเอสโตเนีย

ที่มา: สรุปรจาก วคิน บันทอง (2563, น. 148)

ระยะที่ 2 รัฐที่สร้างการพัฒนา (ช่วงหลังปี ค.ศ. 2000)

บทบาทของรัฐในระยะที่ 2 ได้ปรากฏบทบาทของรัฐตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าการพัฒนาที่รัฐมีบทบาทนำในห้วงเวลาดังกล่าว รัฐบาลประเทศเอสโตเนียได้เริ่มวางรากฐานทางกฎหมายและนโยบายสำหรับการอนุวัตรดิจิทัล และในขณะเดียวกัน ก็เริ่มนำร่องเทคโนโลยีในภาครัฐ จุดเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระยะที่ 2 ที่สำคัญคือการเริ่มต้นจากการประชุมคณะรัฐมนตรีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Cabinet) ซึ่งเป็นแนวคิดเรื่องการประชุมแบบไร้กระดาษ

ระบบการประชุมดังกล่าวเกิดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 2000 (วคิน บันทอง, 2563, น. 145-147, 149-150) นอกจากนี้ ในช่วงปี ค.ศ. 2000-2008 ยังถือเป็นช่วงของการสร้างการพัฒนาระบบดิจิทัลที่รัฐมีบทบาทนำในการวางระบบดิจิทัลในประเทศอย่างเข้มข้นในอีกหลายมิติ ซึ่งอาจสรุประบบที่รัฐบาลได้ผลักดันให้เป็นสาระสำคัญ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การพัฒนาระบบดิจิทัลของประเทศเอสโตเนียหลังปี ค.ศ. 2000-2008

การพัฒนาระบบในช่วงของการสร้างการพัฒนา	
มิติการพัฒนา	สาระสำคัญ
1. e-Cabinet	การทำงานภายใต้ระบบ e-Cabinet ช่วยให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีสามารถประชุมโดยใช้ช่องทางออนไลน์ สามารถพิจารณาการประชุมและให้ความเห็นล่วงหน้าได้ผ่านระบบ Real Time
2. e-School	เป็นระบบที่สนับสนุนและเชื่อมโยงกันสำหรับครู นักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาการศึกษาคุณภาพสูง ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ผ่านเว็บ แอปมือถือ และข้อความ SMS
3. i- Voting	การลงคะแนนทางอินเทอร์เน็ต เป็นระบบที่อำนวยความสะดวกให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงจากคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ในโลก ในช่วงระยะเวลาการลงคะแนล่วงหน้าที่กำหนด ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเข้าสู่ระบบโดยใช้ (Digi-ID) ที่ออกโดยรัฐบาลและลงคะแนนเสียง
4. e-Health	การส่งมอบบริการด้านสุขภาพโดยใช้ระบบการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย ระหว่างผู้ให้บริการด้านสุขภาพและผู้ป่วย เช่น การส่งจ่ายยาทางอิเล็กทรอนิกส์ การให้คำปรึกษาทางไกล ฯลฯ

ที่มา: สรุปจาก Rainer Kattel and Ines Mergel (2019, pp. 150-151); Estonian Innovation Agency (2022)

ระยะที่ 3 รัฐที่พัฒนาแล้ว (ช่วงหลังปี ค.ศ. 2008)

บทบาทของรัฐในระยะที่ 3 ได้ปรากฏบทบาทของรัฐตั้งแต่หลังปี ค.ศ. 2008 เป็นต้นมา จนถึงปี ค.ศ. 2020 ซึ่งได้ปรากฏให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงสถานภาพสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วควบคู่ไปกับการเพิ่มขึ้นของรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร ความสำเร็จดังกล่าวนี้เห็นได้จากการที่ประเทศเอสโตเนียถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีระบบดิจิทัลในการให้บริการของภาครัฐ หรือที่เรียกว่า e-governance ที่ดีที่สุดในโลก (ไอริน โรจนรักษ์, 2564, น. 162) ทว่าในระยะนี้เองก็ยังคงพบว่ารัฐบาลยังมีบทบาทในการผลักดันรวมไปถึงเป็นแกนนำการ

พัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยดำรงสถานะแกนนำที่สำคัญเช่นเดียวกับในระยะที่ 1 และ 2 กล่าวคือนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2008 จนกระทั่งถึงปัจจุบันก็ยังคงปรากฏการเข้ามาจัดวาง พัฒนาระบบดิจิทัลของประเทศโดยรัฐบาล ซึ่งอาจสรุปสิ่งที่รัฐบาลได้เข้ามาเป็นแกนนำสำคัญ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การพัฒนาระบบดิจิทัลของประเทศเอสโตเนียตั้งแต่ปี ค.ศ. 2008-2020

การพัฒนาระบบดิจิทัลในช่วงรัฐที่พัฒนาแล้ว	
มิติการพัฒนา	สาระสำคัญ
1. Blockchain	เป็นเทคโนโลยีที่ออกแบบในเอสโตเนียและใช้ทั่วโลกเพื่อรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูลไว้ 100%
2. e-Residency	รัฐบาลออกอัตลักษณ์ดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการต่างชาติที่ต้องการมาลงทุนในเอสโตเนีย สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะของประเทศเอสโตเนียผ่านช่องทางออนไลน์โดยไม่ต้องลงทะเบียนเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศเอสโตเนียด้วยตนเอง
3. Data Embassy	เป็นส่วนขยายในระบบคลาวด์ของรัฐบาลเอสโตเนีย กล่าวคือ รัฐเป็นเจ้าของทรัพยากรเซิร์ฟเวอร์ที่อยู่นอกขอบเขตอาณาเขต นี่เป็นแนวคิดที่เป็นนวัตกรรมใหม่สำหรับการจัดการข้อมูลของรัฐ เนื่องจากรัฐมักจะจัดเก็บข้อมูลของตนภายในขอบเขตทางกายภาพ

ที่มา: สรุปจาก Estonian Innovation Agency (2022)

2.3 วิเคราะห์ความสำเร็จของการสร้างรัฐบาลดิจิทัล

ความสำเร็จอันสูงสุดที่เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศเอสโตเนีย อาจกล่าวได้ว่าการปรากฏบทบาทนำในฐานะตัวแสดงหลักที่ขับเคลื่อนรวมถึงผลักดันการพัฒนาระบบดิจิทัลของประเทศเอสโตเนีย คือ รัฐบาลในแต่ละยุคสมัยนับตั้งแต่การประกาศเอกราช ที่มีพลังในการนำการพัฒนาและขับเคลื่อนอย่างเข้มข้นตลอดระยะเวลาสามทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐนำการพัฒนาสำเร็จในกรณีดังกล่าวข้างต้นนี้สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จที่มีรัฐเป็นแกนนำที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา ซึ่งลักษณะของรัฐนำพัฒนานั้นจะปรากฏให้เห็นถึงการแทรกแซงของรัฐบาลที่เข้มแข็ง รวมไปถึงการประสานความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและกลุ่มธุรกิจ ซึ่งรัฐมีบทบาทอย่างแข็งขันในการเข้ามาแทรกแซงกลไกของการพัฒนาของประเทศ ทั้งยังเป็นการสนับสนุนบทบาทของรัฐให้เข้ามาจัดระเบียบและนำการพัฒนา (Chundasutathanakul,

2020, pp. 111-112; นิธิ เนื่องจำนงค์, 2552, น. 73) โดยจะเป็นการปูทางให้รัฐเป็นผู้กำหนดแผนการพัฒนาทั้งในระยะสั้นและระยะยาวรวมไปถึงการนำแผนพัฒนาดังกล่าวไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเจตจำนงที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

ในส่วนของการวิเคราะห์ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในกรณีของการพัฒนาไปสู่รัฐบาลดิจิทัลของประเทศเอสโตเนีย นั้น จะได้นำเสนอให้เห็นถึงแนวทางการวิเคราะห์ที่มีรัฐนำการพัฒนาผ่าน 3 ลักษณะ กล่าวคือ 1) การให้ความสำคัญและมีความมุ่งมั่นในการสร้างความเจริญเติบโต รวมถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว 2) ตัวแสดงที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนประเทศคือระบบราชการ และ 3) การประกอบสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจ (Weiss, 2004, p. 247)

(1) การให้ความสำคัญและมีความมุ่งมั่นในการสร้างความเจริญเติบโต สำหรับประเทศเอสโตเนียจะเห็นได้ว่าการแทรกแซงเพื่อกำหนดแนวทางและกำหนดแผนการพัฒนาประเทศ รวมถึงการวางรากฐานระบบดิจิทัลเกิดขึ้นตั้งแต่ในช่วงที่ของ มาร์ท ลาร์ (Mart Laar) นายกรัฐมนตรีคนแรกภายหลังจากการประกาศเอกราชของเอสโตเนีย โดยในช่วงแรกเริ่มนี้ รัฐบาลมีบทบาทเชิงรุกในการชี้นำแผนการพัฒนาประเทศอย่างแข็งขัน โดยเฉพาะในมิติของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะส่งผลอย่างสำคัญในการเป็นฐานทรัพยากรที่สำคัญเพื่อที่จะปูทางไปสู่การพัฒนาในมิติอื่น ดังนั้น รัฐบาลเอสโตเนียในช่วงหลังการประกาศเอกราชครั้งที่สอง จึงได้ให้ความสำคัญในการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ตลอดจนทั้งความมุ่งมั่นในการสร้างความเจริญเติบโตให้กับประเทศ รวมไปถึงการสร้างฉันทมติร่วมกันที่จะพัฒนา “รัฐดิจิทัล” ผ่านความพยายามที่จะสร้างเสถียรภาพให้กับรัฐบาล โดยรากฐานที่รัฐในช่วงแรกเริ่มไว้นี้ได้ส่งผ่านมาสู่แนวทางการพัฒนาดิจิทัลในยุคต่อมา กล่าวคือ การมุ่งเน้นที่การวางแผนเพื่อความสำเร็จในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ความมุ่งมั่นในการสร้างความเจริญเติบโตจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลในฐานะผู้กุมบังเหียนที่สำคัญในการกำหนดและขับเคลื่อนการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นภายในประเทศ ผ่านการแสดงบทบาทของรัฐบาล ซึ่งเป็นการเข้ามาแทรกแซงอย่างแข็งขันเพื่อกำหนดความเป็นไปรวมไปถึงทิศทางการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นโดยมุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายสำคัญคือการสร้างเสถียรภาพและความเจริญเติบโต

(2) ตัวแสดงที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนประเทศ รัฐบาลเอสโตเนียนับตั้งแต่การประกาศเอกราชครั้งที่สองเป็นต้นมา ได้มีวิสัยทัศน์ที่ให้ความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนา กล่าวคือ การปรากฏเจตจำนงหรือฉันทมติว่าจะต้องมีการพัฒนาระบบดิจิทัลเกิดขึ้นจากรัฐบาลที่เป็นแกนนำและมีบทบาทหลักที่สำคัญ ซึ่งบทบาทหลักดังกล่าวนี้สะท้อนออกมาให้เห็นผ่านการกำหนดแผนการพัฒนาระบบดิจิทัลรวมไปถึงการวางรากฐานของระบบดิจิทัลที่มีความยืดหยุ่นเข้ากับการจัดบริการสาธารณะให้ประชาชนเข้าถึงได้สะดวกมากยิ่งขึ้น กล่าวอย่าง

รวบรัดคือ เป้าหมายการพัฒนาภายใต้การกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบดิจิทัล ไม่เพียงแต่จะใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนภารกิจเท่านั้น แต่ในอีกมุมหนึ่งนับได้ว่าเป็นการฉายภาพให้เห็นถึงวิสัยทัศน์ในระยะยาวที่มีรัฐเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่เป็นเสมือนฐานกำลังหลักที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ

(3) ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจ การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือเป็นอีกหนึ่งวาระที่สำคัญต่อการดำเนินแผนการพัฒนาระบบดิจิทัล เนื่องจากการขับเคลื่อนการพัฒนาที่เกิดขึ้นในกรณีของประเทศเอสโตเนียจะปรากฏว่ามีรัฐเป็นแกนนำที่สำคัญหรือเป็นตัวแสดงหลักในการวางรากฐาน และพัฒนาระบบดิจิทัล ทว่าสำหรับการพัฒนาที่มีภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นไปในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือ เช่น การจัดบริการสาธารณะผ่านระบบดิจิทัล เป็นต้น จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการประกอบสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานผ่านระบบดิจิทัลนั้น มิได้มีรัฐเป็นตัวแสดงหนึ่งตัวแสดงเดียวหากแต่รัฐได้กลายเป็นแกนนำสำคัญในการประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายการพัฒนาร่วมกับภาคเอกชนและภาคธุรกิจ

ทั้งนี้ การอธิบายถึงบทบาทเชิงรุกสำหรับรัฐบาลเอสโตเนียที่เป็นไปในลักษณะของรัฐที่นำหรือขับเคลื่อนการพัฒนาในมิติใดมิติหนึ่ง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลง ผ่านการชี้นำและวางแผนในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นที่การวางแผนเพื่อความสำเร็จในระยะยาว และมีเสถียรภาพ สะท้อนให้เห็นสภาพของรัฐบาลที่มีบทบาทในการนำการพัฒนาและเป็นรัฐบาลผู้กุมบังเหียนที่สำคัญในการกำหนดการขับเคลื่อนการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นภายในประเทศ โดยการแสดงบทบาทของรัฐบาลอยู่ที่การเข้าแทรกแซงอย่างแข็งขันเพื่อกำหนดความเป็นไปรวมไปถึงทิศทางการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้ ก็เพื่อบรรลุฉันทมติในการพัฒนาและสร้างระบบดิจิทัลดังกล่าว อันเป็นเจตจำนงประการแรกๆ ที่มีความสำคัญหลังการประกาศเอกราชครั้งที่สอง

3. เส้นทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย

รากฐานทางการพัฒนาและการก่อรูปกระบวนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศไทยนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากกระแสการปฏิรูประบอบราชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในต้นทศวรรษ 2000 ซึ่งเป็นการริเริ่มในการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริหารงาน รวมถึงการจัดบริการสาธารณะของภาครัฐ โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างให้ประเทศไทยกลายเป็น e-Thailand การให้ความสำคัญดังกล่าวนี้เห็นได้จากการจัดตั้งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ

และการสื่อสารในปี ค.ศ. 2002 ทั้งยังปรากฏการผลักดันโครงการ e-Government อย่างจริงจัง (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2559, น. 125)

ตารางที่ 4 การพัฒนาระบบดิจิทัลของประเทศไทยในทศวรรษ 2000

กำหนดการ	การดำเนินงาน
เริ่มต้นภายในปี พ.ศ. 2546	1) มีระบบทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนอิเล็กทรอนิกส์แบบอเนกประสงค์ (Smart Card)
1 เมษายน พ.ศ. 2546	1) มีเว็บไซต์ให้บริการข้อมูลข่าวสารต่อประชาชนทุกส่วนราชการ 2) เปิดเว็บไซต์ e-Citizen Portal
30 เมษายน พ.ศ. 2546	1) มีเว็บไซต์และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนทุกส่วนราชการ
30 พฤษภาคม พ.ศ. 2546	1) ผู้บริหารขององค์กรภาครัฐทั้งหมดมีและใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์
30 กันยายน พ.ศ. 2546	1) มีระบบลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Public-Key Infrastructure: PKI) 2) โครงสร้างเบื้องต้นในการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลประชาชน 3) บูรณาการงานบริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) 4) จัดทำศูนย์บริการข้อมูล (Call Center) ของรัฐบาลและกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ 5) มีทีมงานของผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูง (CIO) เพื่อให้เป็นกลไกหลักในการประสานงานผู้บริหารด้านสารสนเทศระดับสูงของรัฐและเอกชนที่จะสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์และปัญหาตลอดจนเป็นที่ประชุมเพื่อหาข้อยุติในเรื่องต่างๆ 6) ประสานงานและช่วยอำนวยความสะดวกให้ศูนย์ปฏิบัติการนายกรัฐมนตรี (Prime Minister Operation Center: PMOC) และศูนย์ปฏิบัติการกระทรวง (Ministerial Operation Center: MOC) สามารถส่งข้อมูลระหว่างกันได้
ภายในปี พ.ศ. 2547	1) การเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลประชาชนในระดับสูงธุรกรรม (Transaction) เสร็จสมบูรณ์ ประมาณร้อยละ 40
30 กันยายน พ.ศ. 2547	1) มีเจ้าภาพกลางในการพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์การกลางภาครัฐ (Back office) ในส่วนที่ขาด โดยเริ่มจากระบบสารบรรณกลาง ระบบการเงิน บัญชี งบประมาณ ระบบอื่นๆ อย่างช้าในปี พ.ศ. 2548

กำหนดการ	การดำเนินงาน
	2) พัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีขีดความสามารถในการสืบสวนสอบสวนด้านอิเล็กทรอนิกส์ 3) สร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์
30 กันยายน พ.ศ. 2548	1) การเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลประชาชนเสร็จสมบูรณ์ 2) ระบบการจัดซื้อทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Procurement) ซึ่งเป็นขั้นตอนต่อจากการทำระบบการประมูลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) 3) จัดทำให้เกิดระบบวางแผนทรัพยากรขององค์กร (Enterprise Resources Planning: ERP) ในระบบราชการทั้งหมด

ที่มา: ดัดแปลงจาก เรวัต แสงสุริยา (2560, น. 46-47)

ทั้งนี้ ตลอดกระบวนการพัฒนาความเป็นรัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศไทย ได้มีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นการเกิดขึ้นของ e-Cabinet ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้กับขั้นตอนก่อน ระหว่าง และหลังการประชุมคณะรัฐมนตรี e-Law เป็นการเผยแพร่กฎหมายและสนับสนุนกระบวนการพัฒนากฎหมายภายในประเทศ และที่สำคัญคือประชาชนจะมีสิทธิที่จะรู้กฎหมายได้เท่าเทียมกับรัฐ และ e-Registration ซึ่งเป็นการที่กรมการปกครองได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงผ่านการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการกับประชาชนในด้านของการทะเบียนและบัตรประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ, 2544)

3.1 แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570

ในปัจจุบันกระบวนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศไทยยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกล่าวได้ว่าในปัจจุบันนั้นกระบวนการพัฒนาดังกล่าวอยู่ภายใต้ แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570 จะเห็นได้ถึงการตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายนอกประเทศและภายในประเทศ ประกอบกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการเปลี่ยนแปลงหน่วยงานภาครัฐไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยในแผนดังกล่าวได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนไปสู่รัฐบาลดิจิทัล 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2566)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับการเปลี่ยนผ่านดิจิทัลภาครัฐ เพื่อการบริหารที่ยืดหยุ่นคล่องตัว และขยายสู่หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาบริการที่สะดวกและเข้าถึงง่าย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างมูลค่าเพิ่มและอำนวยความสะดวกต่อภาคธุรกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

จาก 4 ยุทธศาสตร์ที่หยิบยกมาในช่วงต้นภายใต้แผนการพัฒนาศูนย์รัฐบาลดิจิทัลในปัจจุบันของประเทศไทยนั้น จะเห็นได้ว่าการเปิดช่องให้ภาคส่วนอื่นๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลกล่าวคือ การตัดสินใจหรือการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาไม่ได้ปรากฏเพียงแต่บทบาทของรัฐเพียงเท่านั้นหากแต่ยังปรากฏบทบาทของตัวแสดงอื่นนอกภาครัฐอีกด้วยภายใต้แผนพัฒนาฉบับดังกล่าว

3.2 จากเอสโตเนียสู่ไทย

การพิจารณาเปรียบเทียบความสำเร็จของการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศเอสโตเนียกับประเทศไทย ในส่วนนี้ต้องการที่จะชี้ให้เห็นผ่านเกณฑ์การเปรียบเทียบว่าปัจจัยหรือตัวแปรใดที่ทำให้เกิดความแตกต่างและข้อจำกัดในส่วนของความสำเร็จในการสร้างรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยโดยจะพิจารณาผ่านเกณฑ์การเปรียบเทียบคือ 1) การให้ความสำคัญและมีความมุ่งมั่นในการสร้างความเจริญเติบโตรวมถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว 2) ตัวแสดงที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนประเทศคือระบบราชการ และ 3) การประกอบสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจ (Weiss, 2004, p. 247)

(1) การให้ความสำคัญและมีความมุ่งมั่นในการสร้างความเจริญเติบโต

ก่อนอื่นจำเป็นที่จะต้องอธิบายว่าอิทธิพลการทำงานของระบบเศรษฐกิจโลกหรือระเบียบเศรษฐกิจจากยุโรปมีระดับการทำงานที่เข้มข้นไม่เท่ากันระหว่างประเทศเอสโตเนียกับประเทศไทย กล่าวคือ ในขณะที่ลักษณะของภูมิศาสตร์ในกรณีของประเทศเอสโตเนียสามารถที่จะเปิดรับการขยายตัวของระเบียบทางเศรษฐกิจของศูนย์กลางทุนนิยมมากกว่าประเทศไทยและส่งผลอย่างสำคัญต่อการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ปัจจัยดังกล่าวนี้เองที่กลายมาเป็นข้อจำกัดในกรณีของประเทศไทยในการสถาปนาบทบาทของรัฐที่นำการพัฒนาประเทศ

(2) ตัวแสดงที่มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนประเทศคือระบบราชการ

ด้วยวัฒนธรรมของสังคมไทยตัวแสดงอย่างระบบราชการอันมีลักษณะและขนาดของโครงสร้างองค์กรที่ใหญ่โตประกอบกับอำนาจหน้าที่ที่ครอบคลุมบริบททั้งสังคมไทย ส่งผลให้บทบาทนำของรัฐไม่มีความชัดเจนอันเนื่องมาจากกลไกในการพัฒนาประเทศ จำเป็นที่จะต้องอาศัยกลไกของระบบราชการเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ยังมีเรื่องของแรงดันจากระบบราชการทำให้รัฐบาลเกิดความยากลำบากในการสถาปนาบทบาทนำ แตกต่างไปจากในกรณีของประเทศเอสโตเนีย ซึ่งระบบราชการมีสภาพเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งของรัฐในการใช้หรือสั่งการ

ตามแผนพัฒนาที่รัฐได้วางไว้ ประกอบกับภูมิหลังที่อ่อนแอของระบบราชการของประเทศเอสโตเนีย ทว่าในทางตรงกันข้ามภูมิหลังของระบบราชการของประเทศไทยมีความแข็งแกร่งกว่าบรรดาสถาบันทางการเมือง ทั้งระบบราชการยังมีอายุที่ยาวนานกว่าสถาบันทางการเมืองที่ถูกสร้างขึ้นยังไม่ถึงศตวรรษ

(3) การประกอบสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจ

การเข้ามาของอิทธิพลแนวความคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ ส่งผลให้ประเทศไทยเปิดให้ภาคธุรกิจรวมถึงภาคเอกชนอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น ทว่าการเปิดรับอิทธิพลของเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่นี้ก็นำมาซึ่งการไหลของมาของแหล่งทุนต่างชาติเช่นกัน แต่ในกรณีของประเทศไทยเอสโตเนียนั้นได้ใช้ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นหนทางในการนำการพัฒนา ในขณะที่ชนชั้นนำไทยยังคงช่วงชิงอำนาจทางการเมืองทำให้ไม่สามารถที่จะสถาปนารัฐที่นำการพัฒนาได้

4. จากบทเรียนความสำเร็จของรัฐบาลเอสโตเนียสู่ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทย

ในส่วนของคุณข้อเสนอแนะต่อการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศไทยนั้น อาจกล่าวได้ว่าเมื่อพิจารณากรณีการสร้างและพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศเอสโตเนียแล้ว จะเห็นได้ว่าประสบผลสำเร็จอย่างมากในแง่ของการพัฒนาประเทศ ความสำเร็จดังกล่าวข้างต้นนี้สามารถที่จะใช้เป็นตัวแบบเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงประยุกต์กลับมายังกระบวนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยได้ ดังนี้

(1) ระดับรัฐบาล ที่ต้องมีบทบาทนำในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลรวมถึงการกำหนดแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในบริบทของประเทศไทย ทั้งนี้ จำเป็นที่จะต้องลดข้อจำกัดและเปิดช่องว่างในการกำหนดแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย กล่าวคือ จำเป็นต้องทบทวนข้อจำกัดทางกฎหมายที่จำกัดการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เพื่อให้การกำหนดและนำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยไปปฏิบัติเป็นไปได้อย่างเต็มกำลังทั้งตัวแสดงระดับหน่วยงานรัฐตลอดจนหน่วยงานที่ไม่ใช่รัฐและประชาชน ทั้งนี้ รัฐบาลต้องพิจารณาโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจโลกที่ส่งผลกระทบต่อการสร้างบทบาทนำและเสถียรภาพของรัฐบาล

(2) ระดับเครือข่าย ที่ต้องสร้างเครือข่ายการอภิบาล (Network Governance) จากหลากหลายภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย กล่าวคือ การเคลื่อนงานในสมัยหลังทศวรรษ 1990 เป็นต้นมาประกอบกับสภาพปัญหาทางสังคมที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นจำเป็นที่รัฐจะต้องปรับเปลี่ยนการเคลื่อนงานเชิงพัฒนา

ให้เป็นไปในรูปแบบของเครือข่ายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากภาคส่วนอื่นภายนอกรัฐต่างมีทรัพยากรมากพอที่จะช่วยให้กระบวนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลประสบความสำเร็จได้ ดังนั้น การพัฒนาในรูปเครือข่ายจึงเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอีกแนวทางหนึ่ง

(3) ระดับประชาชน เป็นการสร้างพลเมืองดิจิทัลผ่านระบบการศึกษาเพื่อให้เกิดการซึมซับและเกิดสิ่งที่เรียกว่าพลเมืองดิจิทัลเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย การกล่อมเกลาวัดธรรมพลเมืองดิจิทัลจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังผ่านระบบการศึกษา

5. บทสรุป

ความสำเร็จในการสร้างและพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศเอสโตเนีย ตลอดห้วงเวลากว่าสามทศวรรษ ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนผ่านไปสู่สถานภาพประเทศที่พัฒนาแล้วในเวทีระหว่างประเทศ ทั้งยังได้รับการจัดให้เป็นประเทศที่มีระบบ/รัฐบาลดิจิทัลที่ดีที่สุดอีกด้วย ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ได้นำมาสู่ประเด็นสำคัญว่าอะไรคือพลังเบื้องหลังของการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลนี้ ซึ่งไม่เพียงแต่พัฒนาระบบดิจิทัลให้มีเสถียรภาพเท่านั้น ทว่ายังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและรายได้ต่อหัวประชากรอีกด้วย และจากการวิเคราะห์ผ่านโมเดลทัศน์รัฐเข้มแข็ง-รัฐอ่อนแอ ประกอบเข้ากับแนวคิดรัฐที่ขับเคลื่อนการพัฒนา ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงผลการวิเคราะห์ว่าพลังเบื้องหลังที่ขับเคลื่อนการพัฒนาระบบดิจิทัลของประเทศเอสโตเนียนั้นคือรัฐบาลนับตั้งแต่ชุดแรกหลังประกาศเอกราชครั้งที่สองในปี ค.ศ. 1991 เรื่อยมา อันมีบทบาทเป็นแกนนำที่สำคัญในการผลักดันและวางรากฐานการพัฒนาระบบดิจิทัลทั้งหมดที่เกิดขึ้น ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 รัฐที่ริเริ่มการพัฒนา ในระยะแรกนี้เป็นการก่อร่างสร้างตัวของการวางระบบดิจิทัล ซึ่งเจตจำนงนี้ได้ปรากฏออกมาให้เห็นผ่านการกำหนดแผนการปฏิรูปประเทศในช่วงแรกประกอบไปกับวิสัยทัศน์ของนายกรัฐมนตรีคนแรกที่ต้องการวางรากฐานระบบดิจิทัลในประเทศเอสโตเนีย โดยในระยะนี้ได้ริเริ่มจากการวางรากฐานผ่านโครงสร้างพื้นฐานในชีวิตประจำวันของประชาชนเป็นสำคัญ ระยะที่ 2 รัฐที่สร้างการพัฒนา หัวใจสำคัญในระยะนี้มุ่งเน้นที่การพัฒนาระบบดิจิทัลที่เกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาล กล่าวได้ว่าในระยะนี้ถือเป็นการสร้างนวัตกรรมการบริหารงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการประชุมคณะรัฐมนตรี การเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง การปรับปรุงให้การเลือกตั้งผ่านระบบดิจิทัลมีประสิทธิภาพ และการสร้างระบบให้ประชาชนได้เข้าถึงการจัดบริการสาธารณะทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนได้ง่าย และสะดวกมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การวางระบบดังกล่าวในระยะที่ 2 นี้รัฐบาลยังคงเป็นแกนนำสำคัญในการกำหนดแผนการพัฒนาระบบดิจิทัลอย่างเข้มข้น และ

ระยะที่ 3 รัฐที่พัฒนาแล้ว ในระยะนี้รัฐบาลจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบไปกับการพัฒนาระบบเพื่อเปิดรับปัจจัยภายนอกประเทศ กล่าวคือ การดึงดูดนักลงทุนผ่านการออกอัตลักษณ์ดิจิทัลให้กับผู้ประกอบการต่างชาติที่ต้องการมาลงทุนในเอสโตเนีย ในระยะนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาระบบดิจิทัลเพื่อเปิดรับปัจจัยภายนอกเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ความสำเร็จของกระบวนการพัฒนาที่มีรัฐเป็นแกนนำและพลผลักดันที่สำคัญ ได้ปรากฏผลให้เห็นได้จากการที่ประเทศเอสโตเนียถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีระบบดิจิทัลในการให้บริการของภาครัฐ หรือที่เรียกว่า e-governance ที่ดีที่สุดในโลก

จากความสำเร็จที่กล่าวถึงในข้างต้นของประเทศเอสโตเนีย เมื่อนำมาพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบในกระบวนการสร้างและพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในกรณีของประเทศไทยแล้ว จะพบว่ามีลักษณะที่แตกต่างกันในการก่อร่างสร้างตัวของกระบวนการพัฒนา กล่าวคือ ในขณะที่ประเทศเอสโตเนียอาศัยการพัฒนาความเป็นรัฐบาลดิจิทัลในการยึดโยงกับอุดมการณ์การพัฒนาประเทศภายหลังจากการประกาศเอกราชครั้งที่สองประกอบกับการเปิดรับอิทธิพลของระเบียบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ที่เอื้อให้รัฐบาลสามารถปรับโครงสร้างเศรษฐกิจได้สำเร็จและนำไปสู่การสถาปนาบทบาทนำการพัฒนาของรัฐ ในขณะที่การก่อรูปกระบวนการสร้างและพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย เป็นผลมาจากกระแสการปฏิรูประบบราชการที่เกิดขึ้นในทศวรรษ 2000 ประกอบกับอิทธิพลจากโลกาภิวัตน์ที่เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนและปรับปรุงทั้งในส่วนของรูปแบบการให้และจัดบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวได้ว่ากระบวนการสร้างและพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยนั้นถูกผลักดันจากปัจจัยภายนอกประกอบกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กุลธนา ธนาพงศธร. (2536). อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของรัฐประศาสนศาสตร์เปรียบเทียบ. ใน พิทยา บวรวัฒนา (บก.), *รัฐประศาสนศาสตร์: รวมผลงานของนักวิชาการไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2) (น. 121-140). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลธนา เกษบุญชู มีด. (2556). กระบวนการเข้าสู่ความเป็นสากลของระบบทุนนิยมและลัทธิเสรีนิยมใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์*, 43(2), 7-43.
- จิตติภัทร พูนขำ, และณัฐนันท์ คุณมาศ. (2556). *ยุโรปกลางและตะวันออก: การหวนคืนสู่ยุโรป และการเข้าสู่เศรษฐกิจเสรี*. ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวีร์ พุ่มระชัย, และปรีชญาณ์ นักพ่อน. (2566, กรกฎาคม 22). *กระบวนการพัฒนาและสร้างรัฐบาลดิจิทัล: กรณีศึกษาประเทศเอสโตเนีย* [เอกสารนำเสนอในที่ประชุม]. การนำเสนอในงานประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายการศึกษาวิชาการและความสัมพันธ์ทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 7, โรงแรมพูลแมน ขอนแก่น ราชา ออคิด.
- ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2553). *รัฐประศาสนศาสตร์เปรียบเทียบ เครื่องมือในการพัฒนาประเทศ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). อินทภาษ.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2559). *รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ e-Government* (พิมพ์ครั้งที่ 10). แชน โพร์ พรินตัง.
- นิธิ เนื่องจำนงค์. (2552). รัฐที่(ยังคง)ขับเคลื่อนการพัฒนา: พัฒนาการของคำอธิบายและประเด็นในการศึกษาวิจัย. *วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา*, 13(2), 71-99.
- เรวัต แสงสุริยา. (2560). บนเส้นทางการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในสังคมไทย: ยุทธการปฏิรูประบบราชการ. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 25(47), 43-64.
- วศิน บันทอง. (2563). *เอสโตเนีย: ประชาธิปไตย เทคโนโลยีและความมั่นคงไซเบอร์*. สำนักงานสัญญาธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย.
- ส. ศิวรักษ์. (2565). *แนวคิดปรัชญาการเมืองของเพลโตและอริสโตเติล*. สยามปริทัศน์.
- สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ. (2544). *การปฏิรูประบบราชการ: รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government)*. ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2566). *แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570*. สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล.

- อภิชาติ สถิตนิรามัย. (2556). *รัฐไทยกับการปฏิรูปเศรษฐกิจ: จากกำเนิดทุนนิยมนายธนาคาร ถึงวิกฤตเศรษฐกิจ 2540*. ฟ้ามุข. ฟ้ามุข.
- อัมพร อารัมภ์. (2565). *ความโปร่งใส: แนวคิด แนวปฏิบัติ และประเด็นถกเถียง*. ศูนย์วิจัย ดิเรก ชัยนาม.
- ไอริน โรจันรักษ์. (2564). จาก Estonia สู่ E-Estonia: ถอดบทเรียน 30 ปี ธรรมชาติกับการปฏิรูปภาครัฐ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* นายเรืออากาศ. 9, 161-174.

ภาษาอังกฤษ

- Chundasutathanakul, S. (2020). Democracy, Developmental State and Neo-Authoritarianism. *Journal of Public Administration and Politics*, 9(1), 109-132.
- Estonian Innovation Agency. (2022). *e-Estonia Guide*. e-estonia.com. <https://e-estonia.com/wp-content/uploads/eestonia-vihik-a5-edm.pdf>
- Ingram, G., & Dooley, M. (2021). *Digital Government: Foundations for Global Development and Democracy*. Center for Sustainable Development at Brookings.
- Kattel, R., & Mergel, I. (2019). Estonia's Digital Transformation: Mission Mystique and the Hiding Hand. In M. E. Compton, & P. 'T Hart, (Eds.), *Great Policy Successes* (pp. 143-160). Oxford University Press.
- Steger, M. B., & Roy, R. K. (2010). *Neoliberalism: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Weiss, L. (2004). Guiding Globalisation in East Asia: New Roles for Old Developmental States. In L. Weiss, (Ed.), *States in the Global Economy: Bringing Domestic Institutions Back In* (pp. 245-270). Cambridge University Press.

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ ก่อนและหลังวิกฤตการณ์การเงินโลก

นภควัฒน์ วันชัย¹

วันที่รับบทความ: 16 พฤษภาคม 2566; วันที่แก้ไขล่าสุด: 13 สิงหาคม 2566; วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 16 สิงหาคม 2566

บทคัดย่อ

วิกฤตการณ์การเงินเมื่อปี ค.ศ. 2007-2008 ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ ต่อความผันผวนทางการเงิน อัตราเงินเฟ้อ และการจัดการงบประมาณการคลัง บทความชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ก่อนและหลังที่มีการเปลี่ยนแปลงวิกฤตการณ์การเงินเพื่อทำความเข้าใจความแตกต่างดังกล่าว และได้ใช้กรอบแนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงโครงสร้างใหม่ (New Structural Economics) และทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory) เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ ผลการศึกษาพบว่า ก่อนวิกฤตการณ์การเงินโลก โครงสร้างทางเศรษฐกิจรัฐบาลได้ใช้นโยบายประชานิยม ขาดความครอบคลุมทางการเงินจากระบบภาษี และในส่วนของหลังวิกฤตการณ์ได้มีการปรับปรุงงบประมาณการคลังจากข้อกำหนดแผนความช่วยเหลือจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ รายจ่ายของภาครัฐลดลงมีการจัดเก็บภาษีมากขึ้น สรุปได้ว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจถูกกำหนดจากปัจจัยภายนอก จากความซับซ้อนของระบบการเงินสมัยใหม่

คำสำคัญ โครงสร้างทางเศรษฐกิจ, ระบบการเงิน, วิกฤตการณ์การเงินโลก

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต จังหวัดปทุมธานี 12121
อีเมล: naphakhawatwanchai@gmail.com

The Economic Structure of Greece Before and After the Global Financial Crisis

Naphakhawat Wanchai²

Received: 16 May 2023; Revised: 13 August 2023; Accepted: 16 August 2023

Abstract

The 2007–2008 financial crisis (GFC) affected the economic structure of Greece, including financial volatility, inflation and fiscal budgeting. This article studied changes in the economic structure before and after the GFC to discern differences and how the new structural economics and dependency theory defined the economic structure of Greece. Results were that before the GFC, the government economic structure used populist policies with inefficient financial coverage from the taxation system. Post-GFC, the fiscal budget was revised by assistance provision planning from international financial institutions. Government expenditures decreased and more tax was collected. These findings suggest that the economic structure was determined by external factors based on the complex modern financial system.

Keywords Economic Structure, Financial System, Global Financial Crisis (GFC)

² Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Rangsit Center, Pathum Thani 12121.
E-mail: naphakhawatwanchai@gmail.com

1. บทนำ

ภาพรวมของวิกฤตการณ์การเงินโลกในช่วงปีระหว่าง ค.ศ. 2007-2008 มีสาเหตุสำคัญประกอบหนึ่ง โดยเป็นผลมาจากความแตกต่างและความไม่สมดุลทางการเงินในระดับโลก ในอีกนัยหนึ่งเป็นผลมาจากการออมส่วนเกินของดุลการชำระเงิน (Balance of Payment: BOP) จากการเติบโตทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศเกิดใหม่ เช่น จีน อินเดีย และประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชีย โดยประเทศเหล่านี้เติบโตจากการส่งออกและการลงทุนจึงทำให้เกิดการเกินดุลชำระเงิน ด้วยเหตุนี้ความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา นำไปสู่การลดลงของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง ดังนั้น เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โลกาภิวัตน์ด้านการเงินทำให้เกิดความไม่สมดุลและความเปราะบางทางการเงินระหว่างประเทศ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การไหลออกของเงินทุนที่ขาดดุลบัญชีเดินสะพัด (Liang, 2012) กล่าวได้ว่าวิกฤตการณ์การเงินโลกส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากศักยภาพทางเศรษฐกิจในแต่ละประเทศที่มีได้เท่าเทียมกัน จากความแตกต่างระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา รวมไปถึงความสามารถต่อการชำระหนี้ต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น ความแตกต่างข้างต้นจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิกฤตการณ์การเงินโลกที่ทั่วโลกได้รับผลกระทบจากการพึ่งพาทางการเงินจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศหรือการพึ่งพาจากภายนอก

ในรายละเอียด จุดเริ่มต้นของวิกฤตการณ์การเงินโลกในช่วงเวลาดังกล่าว นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่มักคาดการณ์ถึงสาเหตุ มาจากความล้มเหลวของตลาดและกฎระเบียบที่ได้มีการกำกับดูแล ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมหภาคจากสินเชื่อที่ปล่อยกู้ในช่วงเริ่มต้น อย่างไรก็ตาม จุดเริ่มต้นของวิกฤตการณ์มาจากสหรัฐอเมริกาที่มีการเกิดขึ้นของฟองสบู่ในสินทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยหรืออสังหาริมทรัพย์ รวมไปถึงการขยายตัวของสินเชื่อจำนอง โดยสินเชื่อเหล่านี้กลับตกอยู่ในภาวะของผู้กู้ที่มีความน่าเชื่อถือต่ำ (Bad Credit) กล่าวคือ ผู้กู้ที่คาดว่าจะไม่สามารถชำระหนี้ได้และมีโอกาสที่จะผิดนัดชำระหนี้สูง ดังนั้น การผิดนัดชำระหนี้จึงส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินของสถาบันการเงินที่มีความเสี่ยงสูงจากการจำนองของธนาคาร โดยกองทุนเฮดจ์ฟันด์ (Hedge Fund) ในสหรัฐฯ เป็นกองทุนแรกที่ได้รับผลกระทบจากฟองสบู่ที่อยู่อาศัยในสหรัฐฯ จนนำไปสู่การล้มละลาย จึงเกิดความกังวลต่อตลาดการเงิน เนื่องจากสถาบันการเงินในสหรัฐฯ และยุโรป มีการลงทุนในการจำนองที่อยู่อาศัยในสหรัฐฯ ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม ต่อมาได้มีความพยายามชดเชยจากผลกระทบที่เกิดขึ้น แต่ถึงกระนั้นความพยายามสำหรับการชดเชยดังกล่าวกลับเพิ่มความรุนแรงของวิกฤตการณ์ ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2008 ธนาคารเพื่อการลงทุน (Bear Stearns)

ของสหรัฐฯ มีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากการสหรัฐฯ ผลสะท้อนจากความช่วยเหลือเหล่านี้ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของตลาดการเงินหลังจากนั้น Bear Stearns ได้ถูกทางการสหรัฐฯ กำหนดให้มีหน่วยงานการกำกับดูแลที่รัฐบาลสหรัฐฯ ให้การสนับสนุน 2 แห่ง ได้แก่ Federal National Mortgage Association (FNMA) และ Federal Home Loan Mortgage Corporation (FHLMC) รวมไปถึง American International Group (AIG) ได้รับความช่วยเหลือเช่นกัน ด้วยเหตุนี้สาเหตุของวิกฤตการณ์ จึงมาจากความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูงและฟองสบู่จากการจำนองที่อยู่อาศัยจนนำไปสู่วิกฤตการณ์ (Helleiner, 2011)

สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าจุดเริ่มต้นของวิกฤตการณ์ที่เริ่มต้นในสหรัฐฯ เป็นผลมาจากการกำกับดูแลที่ไม่เข้มงวดและไม่รัดกุมเพียงพอต่อระบบการเงินที่เชื่อมโยงกันบนเครือข่ายระหว่างประเทศและภายในประเทศ เนื่องจากสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงกับผู้ที่มีโอกาสผิวนิด ชำระหนี้สูงและการเกิดฟองสบู่ในที่อยู่อาศัยกลายเป็นสิ่งที่สถาบันการเงินต่างๆ มองไม่เห็นถึงปัญหาดังต้นจากการหวังผลกำไรของการจำนองเหล่านี้มากจนเกินไปหรือมองเพียงแต่ตัวเลขการเติบโต ดังที่ Strange (1998) สะท้อนว่า วิกฤตการณ์ในระดับใหญ่ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใด หากวิกฤตการณ์เหล่านั้นมาจากวิกฤตเศรษฐกิจในระบบเศรษฐกิจแบบตลาด โดยอยู่นอกเหนือการควบคุมจากหน่วยงานของภาครัฐ กล่าวคือ หน่วยงานเหล่านี้มิได้มีการควบคุมที่เข้มงวดอย่างเพียงพอ Strange จึงมองว่าการมอบหมายการกำกับดูแลให้กับภาคเอกชนจึงเป็นสิ่งที่มีความเสี่ยงอย่างมากต่อมาตรฐานในระดับโลกและกฎระเบียบที่มีความคลุมเครือที่ไม่มีความชัดเจน จึงกล่าวได้ว่า รากฐานของวิกฤตการณ์การเงินโลกเป็นผลมาจากการการกำกับดูแลและปล่อยปละละเลยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อระบบการเงิน

การมาถึงของวิกฤตการณ์การเงินโลกในยุโรป ก่อนปี ค.ศ. 2007-2008 สามารถเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของ เลเวอเรจ (Leverage)³ โดยระบบเศรษฐกิจในเขตยูโรโซน (Eurozone) วัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อ GDP (Debt-to-GDP ratio) หากเปรียบเทียบกับสหรัฐฯ โดยยูโรโซนอัตราส่วนหนี้สินต่อ GDP ถือว่าสูงกว่าสหรัฐฯ ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1999-2007 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 100 ของ GDP ในยูโรโซน ขณะที่สหรัฐฯ อยู่ที่ประมาณร้อยละ 80 ของ GDP ในด้านของแต่ละภาคส่วนเศรษฐกิจ Leverage ของภาคเอกชนในยุโรปเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าสหรัฐฯ แต่สำหรับสหรัฐฯ ภาคครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นประมาณร้อยละ 40 ของ GDP โดยน้อยกว่าภาคครัวเรือนในยุโรป ส่วนของภาคการเงิน ในเขตยูโรโซน มีประมาณร้อยละ 70 ของ GDP ขณะเดียวกันสหรัฐฯ ประมาณร้อยละ 40 ของ GDP ด้วยเหตุนี้ความผันผวนในระบบการเงินระหว่างประเทศส่งผลต่อธนาคารของยุโรปอย่างมาก เนื่องจากภาคการเงินของยุโรป

³ เครื่องมือทางการเงินที่จะช่วยเพิ่มความสามารถในการลงทุนและผลตอบแทนที่มากขึ้น

มีความเปราะบางและมีความเสี่ยงต่อการขาดทุนจากสินทรัพย์ของสหรัฐฯ ที่ภาคการเงินของยุโรปได้เข้าไปลงทุน (Carmassi et al., 2009)

วิกฤตการณ์การเงินโลกที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าเกิดมาจากการจำนองสินเชื่อที่อยู่อาศัยในสหรัฐฯ อีกทั้งยังได้ลุกลามมาถึงผลกระทบต่อประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป (EU) จากความไม่มั่นคงในตลาดการเงินระหว่างประเทศ กรณีกรีซเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์การเงินโลกและได้ลุกลามไปทั่วยุโรป

Ozturk and Sozdemir (2015) อธิบายผลกระทบจากวิกฤตการณ์การเงินโลกต่อกรีซ โดยแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่กรีซมีมาแต่เดิมในอดีตและผลกระทบจากภายนอก เป็นองค์ประกอบของหลายสิ่งที่เกิดขึ้นต่อวิกฤตการณ์ภายในประเทศจนลุกลามไปทั่วสหภาพยุโรป ทั้งนี้กรีซมีปัญหาภายในประเทศจากความไม่มั่นคงของงบประมาณคลังมาอย่างยาว โดยมาจากภูมิหลังโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ ประกอบไปด้วย หนี้สาธารณะระดับสูง งบประมาณขาดดุล ความสามารถในการแข่งขันต่ำ และโครงสร้างทางการเมืองไม่มั่นคง ดังนั้น โดยรายละเอียดจากสถานการณ์ของกรีซ ปัญหาดั้งเดิมจากวิกฤตการณ์ภายในประเทศ เดิมทีไม่ได้เป็นผลมาจากวิกฤตการณ์การเงินโลกโดยตรง ซึ่งวิกฤตการณ์การเงินโลกเป็นปัจจัยภายนอกที่มากระตุ้นภายหลังจนเกิดเป็นวิกฤตการณ์ยูโรโซนและวิกฤตการณ์กรีซ ด้วยเหตุนี้ โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซที่ไม่มีความยั่งยืนเป็นทุนเดิม จึงได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์การเงินโลกอย่างไร้ก็ตาม สถานการณ์ของกรีซเป็นผลมาจากนโยบายทางเศรษฐกิจและนโยบายการเงินที่ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากก่อนเกิดวิกฤตการณ์ ความฟุ่มเฟือยทางการเงินและการขาดดุลงบประมาณของรัฐบาล ระบบภาษีที่ไม่มีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากนี้ยังเป็นผลมาจากการใช้นโยบายประชานิยมของพรรคการเมืองสำหรับการหาเสียงเลือกตั้ง (จะกล่าวเพิ่มเติมในส่วนของการทบทวนวรรณกรรมสำหรับประเด็น “ประชานิยม” ของกรีซ) จึงส่งผลกระทบต่อความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ ความน่าเชื่อถือของสถาบันทางการเงิน นโยบายการเงินไม่มีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้มีผลต่ออำนาจการแข่งขันภายในประเทศที่มีได้มีแรงจูงใจที่เพียงพอ จากสิ่งที่ได้กล่าวมา จึงเป็นคำอธิบายสำหรับสถานการณ์วิกฤตการณ์ของกรีซเบื้องต้น ในอีกด้านหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบรายได้งบประมาณของกรีซและเฉลี่ยรวมของสหภาพยุโรปจากค่าเฉลี่ยระหว่างปี ค.ศ. 2006-2011 โดยรายได้ของรัฐบาล Total General Government Revenue (% ของ GDP) กรีซอยู่ที่ร้อยละ 40.3 ขณะที่สหภาพยุโรปร้อยละ 44.5 รายจ่ายของรัฐบาล Total General Government Expenditure (% ของ GDP) กรีซอยู่ที่ร้อยละ 50.1 ขณะที่สหภาพยุโรปร้อยละ 48.3 สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่ากรีซประสบปัญหาทางการคลังจากการหารายได้รวมเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของภาครัฐแล้วจึงถือว่าสูงมาก เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่รายได้รวมมีน้อย คือ การลดลงของรายได้จากภาษีที่ตกต่ำ เป็นผลมาจากการหลีกเลี่ยงภาษี

ภายในประเทศ และประเด็นที่สำคัญ คือ หนี้ส่วนใหญ่ของกรีซเป็นหนี้จากต่างประเทศที่มีจำนวนมาก กรีซได้กู้หนี้ต่างประเทศในอัตราร้อยละ 4.1 ของ GDP ในทุกปีของทศวรรษ ค.ศ. 1990 และเพิ่มขึ้นในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2000-2009 หนี้ต่างประเทศสุทธิ (Net External Debt) ของกรีซอยู่ที่ร้อยละ 10.2 ต่อ GDP ขณะที่ดุลบัญชีเดินสะพัด (Current Account Balance) ติดลบร้อยละ -11.4 ต่อ GDP ในช่วงระหว่างปีเดียวกัน

ด้วยเหตุนี้ หนี้ต่างประเทศของกรีซที่กู้มา โดยส่วนใหญ่ไม่ได้นำไปเพิ่มกำลังการผลิต หรือการลงทุนภายในประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ แต่กลับไปใช้กับการบริโภคภายในประเทศแทน ไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการทางสังคม ประกันสังคม หรือบำเหน็จและบำนาญ ดังนั้น จากปัญหาภายในโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซที่ได้กล่าวมา สะท้อนให้เห็นว่าวิกฤตการณ์การเงินโลกทำให้ปัญหาที่อยู่ในกรีซที่อยู่ได้พรม ส่งผลต่อประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปจนเกิดเป็นวิกฤตการณ์ยูโรโซน นอกเหนือจากเรื่องนโยบายเศรษฐกิจที่ผิดพลาด ประเด็นที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือในระยะยาว คือ การแปลงข้อมูลหรือการตกแต่งบัญชีเพื่อที่จะสามารถเข้าสู่เกณฑ์การขอการเข้าร่วมยูโรโซนจากการใช้สกุลเงินยูโร (Abboushi, 2010) รวมไปถึงปัญหาทางการเมืองที่ภายในกรีซมีการติดสินบน การทุจริตในระบบราชการโดยพฤติกรรมของระบบราชการที่อยู่เบื้องหลังการขาดดุลงบประมาณในปริมาณสูงหรือการใช้แนวทางปฏิบัตินโยบายประชานิยม จึงมีผลต่อการขาดการใช้จ่ายทางด้านการลงทุนภายในประเทศ และความไม่สมดุลของบัญชีเดินสะพัด (Williams, 2010)

ดังนั้น วิกฤตการณ์การเงินโลก จึงเปรียบเสมือนการกระตุ้นสถานการณ์ในกรีซออกมาจนนำไปสู่วิกฤตการณ์ยูโรโซน หรืออีกนัยหนึ่งปัจจัยภายนอกซึ่งมาจากสหรัฐฯ ส่งผลกระทบต่อปัญหาทางเศรษฐกิจภายในประเทศ เนื่องจากปัญหาภายในกรีซมีปัญหามาจากโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจที่มีปัญหาจากการขาดงบประมาณการคลังในระดับสูง อีกทั้งยังมีการกู้เงินตราจากต่างประเทศ และการกู้เหล่านั้นมิได้นำไปสู่การลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตภายในประเทศ ด้วยเหตุนี้ วิกฤตการณ์การเงินโลกจึงมีผลในแง่ระบบการเงินระหว่างประเทศที่กรีซเข้าไปเกี่ยวข้องและเมื่อนำมาผนวกเข้ากับปัญหาภายในกรีซที่ผู้เขียนได้กล่าวมาเบื้องต้น จึงส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของสถาบันทางการเมืองและสถาบันทางการเงิน และการเพิ่มขึ้นของหนี้สาธารณะที่เพิ่มสูงขึ้นจากการกู้ยืมต่างประเทศ เศรษฐกิจของกรีซจึงประสบปัญหาการขาดดุลงบประมาณที่สูงอย่างมากภายหลังวิกฤตการณ์

โดยหากกล่าวถึงสาระสำคัญสำหรับการทำความเข้าใจสาเหตุของปัญหาภายในโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซรวมไปถึงการเปรียบเทียบกับความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปภายหลังเผชิญกับวิกฤตการณ์การเงินโลกที่มีผลกระทบต่อ

ระบบเศรษฐกิจของกรีซ ในงานศึกษาของ Costas Lapavistas (2019) ได้สรุปองค์ประกอบสำคัญสำหรับปัญหาภายในของกรีซ ดังนี้

(1) การสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรม: วิกฤตการณ์การเงินโลกส่งผลทำให้กรีซสูญเสียความสามารถทางการแข่งขันจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและโครงสร้างทางการเมืองที่ไม่มีหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) จึงทำให้ไม่สามารถเพิ่มการลงทุนภายในประเทศต่อภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาเทคโนโลยี รวมไปถึงความเปราะบางของสถาบันการเงินจากการปล่อยสินเชื่อบริโภค อีกทั้งยังมีปัญหาต่อการจัดการเก็บภาษี ด้วยเหตุนี้การเก็บภาษีและความเปราะบางของสถาบันการเงินทำให้การลงทุนหรือการส่งเสริมในภาคส่วนต่างๆ ไม่ก่อให้เกิดผลิตภาพที่ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าปัญหาการจัดการเก็บภาษีและความเปราะบางของสถาบันการเงินมีผลต่อความสามารถในการแข่งขัน การเผชิญจากผลกระทบวิกฤตการณ์การเงินโลก จึงส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนจากต่างประเทศที่มีต่อกรีซ

(2) การสะสมหนี้สาธารณะที่เพิ่มสูงขึ้นในภาคเอกชนและภาครัฐ: การจัดระบบสวัสดิการจากภาครัฐ ระบบภาษีของประเทศที่ตกต่ำเนื่องจากการหลีกเลี่ยงภาษีของภาคเอกชนรายได้ของรัฐจึงหดตัว ดังนั้น ระบบการจัดเก็บภาษีที่ไม่มีประสิทธิภาพผนวกกับการหลีกเลี่ยงภาษีดังกล่าว และการปกป้องทางการค้า (Trade Protection) ของกรีซที่มีต่อการแข่งขันภายในและภายนอกประเทศ โดยกีดกันคู่แข่งรายอื่นๆ และปกป้องกลุ่มธุรกิจที่มีผลประโยชน์กับรัฐบาล จึงมีผลต่อความสามารถในการแข่งขันระหว่างสมาชิกสหภาพยุโรปที่มีผลต่อกรีซ ดังนั้น ความสามารถในการแข่งขันที่ตกต่ำและซ้ำเติมกับวิกฤตการณ์การเงินโลก การสะสมหนี้ต่างประเทศที่เพิ่มสูงขึ้น จึงส่งผลต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ หากดูตัวเลขหนี้โดยรวมภายในประเทศในปี ค.ศ. 1997 (จากภาคเอกชนและภาครัฐทั้งนอกระบบและในระบบ) เพิ่มขึ้นจากประมาณร้อยละ 150 ต่อ GDP เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 300 ต่อ GDP ในปี ค.ศ. 2009 โดยสาเหตุสำคัญ คือ ในต้นทศวรรษ 2000 ภาคเอกชน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ได้ปล่อยกู้สินเชื่อให้กับภาคครัวเรือนสำหรับการบริโภคภายในประเทศและธนาคารพาณิชย์ก็กู้จากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ สิ่งเหล่านี้จึงทำให้เกิดหนี้สาธารณะในระดับสูง ยังมีนับรวมหนี้นอกระบบ สำหรับภาครัฐ การเพิ่มขึ้นของหนี้สาธารณะ เมื่อทศวรรษ 1980 มีผลจากการขยายตัวของการจัดสวัสดิการ โดยมีการจัดสวัสดิการในกรีซให้เป็นไปตามมาตรฐานของยุโรปตะวันตก แต่มาตรการจัดเก็บภาษีมิได้มีประสิทธิภาพเพียงพอจากการหลีกเลี่ยงภาษีของภาคเอกชน ดังนั้น ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เปราะบางจึงเป็นเหตุขององค์ประกอบหนึ่งของวิกฤตการณ์เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในประเทศของผลกระทบจากภายนอก

อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าสถานการณ์ของกรีซเป็นผลมาจากรากฐานภายในประเทศที่มีผลต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและผลจากโครงสร้างทางการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจการลงทุนที่มีต่อความสามารถทางการแข่งขัน ดังนั้น ปัจจัยภายนอกอย่างวิกฤตการณ์การเงินโลกที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลสะท้อนจากปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซที่แสดงให้เห็นว่ากรีซ เป็นตัวอย่างหนึ่งของการตัดสินใจเชิงนโยบายที่มีได้คำนึงถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจภายในประเทศของตน

ประเด็นเพิ่มเติมของปัญหาภายในกรีซ Daphne Halikiopoulou (2012) สรุปบทวิจารณ์หนังสือ Understanding The Crisis in Greece: From Boom to Bust เขียนโดย Michael Mitsopoulos & Theodore Pelagidis โดยสรุปว่าจากปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมือง การคอร์รัปชันของนักการเมือง การผูกขาดภายในประเทศของกลุ่มธุรกิจ และการขาดความรับผิดชอบต่อนโยบายวิกฤตการณ์การเงินที่เกิดขึ้น และการเพิ่มขึ้นของหนี้สาธารณะ อย่างไรก็ตาม ปัญหาอีกประการหนึ่งมาจากอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มสูงขึ้น โดยมูลค่าการเติบโตมิได้สะท้อนมูลค่าการผลิตอย่างแท้จริงในปลายทศวรรษ 1990 และต้นทศวรรษ 2000 อย่างไรก็ตาม หากนำ GDP ของกรีซและสหภาพยุโรป (ต่อประเทศสมาชิก) เปรียบเทียบกับสัดส่วนกันแล้ว ภาคเศรษฐกิจจริง (Real Sector) เติบโตเพียงแค่อ้อยละ 2 ของ GDP เท่านั้น รวมไปถึงภายหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทำให้มีความจำเป็นสำหรับการฟื้นฟูประเทศ การลดรายจ่ายของภาครัฐจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น เช่น งบประมาณการศึกษา และงบประมาณสาธารณสุข เป็นต้น

วิกฤตการณ์การเงินโลกที่ส่งผลจนเกิดเป็นวิกฤตการณ์ภายในกรีซ เกิดอัตราการว่างงานในระดับสูง รายได้เฉลี่ยต่อหัวลดลง เป็นเหตุให้เกิดความวุ่นวายทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างมากจนก่อให้เกิดการประท้วงและการนัดหยุดงาน สำหรับมาตรการของรัฐบาลเพื่อปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการใช้มาตรการรัดเข็มขัดทางการคลังสะท้อนผ่านเงื่อนไขจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศเพื่อเพิ่มสภาพคล่องภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม มาตรการข้างต้น มิได้สามารถชดเชยวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นได้

รายละเอียดเพิ่มเติมสำหรับภูมิหลังของปัญหาพื้นฐานต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ Antonopoulou and Papadimitriou (2012) ให้ความเห็นว่า เริ่มต้นในช่วงกลางทศวรรษที่ 1990 ถึงกลางทศวรรษที่ 2000 เศรษฐกิจกรีซมีอัตราการเจริญเติบโตเร็วกว่าประเทศอื่นๆ ในเขตยูโรโซน รัฐบาลใช้ประโยชน์จากการเจริญเติบโตเหล่านี้นำมาค้าประกันเพื่อกู้ยืมเงินตราจากต่างประเทศในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ จึงทำให้รัฐบาลขาดดุลงบประมาณเกินร้อยละ 3 ของ GDP แต่ก็ได้มีการตัดเดือนจากประเทศขนาดเศรษฐกิจใหญ่ เช่น เยอรมนี ถึงการปล่อยเงินกู้ให้กับรัฐบาลกรีซโดยที่มิได้มีการตรวจสอบอย่างจริงจังต่อศักยภาพทาง

เศรษฐกิจของกรีซ ต่อมาเมื่อเผชิญกับวิกฤตการณ์การเงินโลกช่วง ค.ศ. 2007-2008 จากวิกฤตการณ์สินเชื่อซับไพรม์ (Subprime Crisis) ข้ำเติมต่อปัญหาโครงสร้างเศรษฐกิจของกรีซ ต่อการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเพิ่มขึ้นในปี ค.ศ. 2008 ดังนั้น ธนาคารกลางของสหรัฐฯ (FED) จึงมีความพยายามเพิ่มการปล่อยสินเชื่อแก่สถาบันการเงินในยุโรป โดยเฉพาะในกรีซ เพื่อปรับสภาพคล่องในตลาดและลดอัตราดอกเบี้ย แต่ถึงกระนั้นก็ไม่สามารถแก้ไขความเชื่อมั่นของนักลงทุนได้จากสถานการณ์ของกรีซ เนื่องจากเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาระยะสั้น รวมไปถึงประเด็นในกรณีของการตรวจสอบภายในสหภาพยุโรปที่เยอรมนีมีได้ตั้งเตือนต่อกรีซ ซึ่งการกล่าวโทษกรีซแต่เพียงประเทศเดียวอาจไม่เป็นธรรม จากบรรดาประเทศสมาชิกอื่นๆ ในสหภาพยุโรป เนื่องจากปัญหาดังกล่าวมาจากงบประมาณของประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป ที่มีต่อสหภาพทางการเงินยุโรป (EMU) กล่าวคือ งบประมาณของสหภาพยุโรปที่แต่ละประเทศสมาชิกต้องให้ EMU นั้นน้อยกว่าร้อยละ 1 ของ GDP ถึงแม้การใช้สกุลเงินร่วมจะมีประสิทธิภาพในเชิงเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกและภูมิหลังทางการเมืองที่แตกต่างกันเพื่อคลายความขัดแย้ง แต่ถึงกระนั้น กลับมิได้ให้ความสำคัญกับงบประมาณกลางของสหภาพยุโรปอย่างเพียงพอ อีกทั้งการตรวจสอบกรีซซึ่งเป็นผู้กู้ แต่ EMU กลับมิได้มีความรอบคอบ รวมไปถึงการละเลยปัญหาภายในของประเทศสมาชิกที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในทัศนะของผู้เขียน การเข้าร่วมยูโรโซนของกรีซ เป็นความผิดพลาดของสหภาพยุโรปที่ไม่ได้มีการตรวจสอบอย่างจริงจัง จึงส่งผลต่อวิกฤตการณ์ยูโรโซนตามมาในช่วงเวลาเหล่านั้น

นอกเหนือจากวิกฤตการณ์การเงินโลกที่ส่งผลกระทบต่อยุโรปและกรีซ ยังส่งผลกระทบต่อความเปราะบางของสกุลเงิน “ยูโร” จนไปถึงความท้าทายจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลก และความไม่แน่นอนของโลกาภิวัตน์ทางการเงิน จึงทำให้ “โครงสร้างทางเศรษฐกิจ” เปลี่ยนแปลงไป โดยรับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อบ้างภายใน เนื่องจากกรีซเผชิญกับภาวะที่มีสามารถควบคุมได้ จากความผันผวนของระบบการเงินระหว่างประเทศ ดังนั้น สถานการณ์ของกรีซที่เกิดขึ้น จึงมีใช้ภาพสะท้อนถึงความเปราะบางทางเศรษฐกิจของประเทศเดียว แต่ยังมาจากความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความแตกต่างระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปด้วยกัน

อย่างไรก็ตาม การเข้าร่วมการเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปของกรีซนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่สามารถปฏิเสธได้ งานศึกษาของ Gibson et al. (2012, p. 498-516) ได้อธิบายถึงเหตุผลการเข้าร่วม EMU ของกรีซ โดยเฉพาะผลประโยชน์จากการสกุลเงินยูโร สามารถสรุปได้ดังนี้ (1) ปัญหาของกรีซจากอัตราเงินเฟ้อและความผันแปรของค่าเงินทำให้เพิ่มต้นทุนในการคำนวณราคาสินค้า บริการ และสินทรัพย์ มีผลต่อความไม่แน่นอนและนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ แต่หากได้

เข้าร่วมการเป็นสมาชิกเขตยูโรโซน ย่อมเป็นผลดีกับกรีซ เนื่องจากการใช้สกุลเงินยูโรมีนโยบายการเงินจากธนาคารกลางยุโรป (European Central Bank: ECB) ที่สำคัญ โดยนโยบายดังกล่าว คือ ลดความไม่แน่นอนจากการอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นของประเทศสมาชิกโดยรวม สิ่งเหล่านี้จึงเป็นผลประโยชน์กับกรีซโดยตรง (2) EMU มีความพยายามควบคุมอัตราเงินเฟ้อไม่ให้เป็นจากการคาดการณ์อัตราเงินเฟ้อและการมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำเพื่อให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม โดยสามารถกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในประเทศได้จากการปล่อยสินเชื่อไม่ว่าจะเป็นการลงทุนของภาคเอกชน จึงมีผลต่ออัตราการเติบโตจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น ซึ่งกรีซสามารถลดต้นทุนจากภาระเหล่านี้ได้จากการกู้ยืมและความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป (3) เงินยูโรสามารถจัดปัญหาจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศได้ จากแรงกดดันทางเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศ และ (4) ความคล่องต่อการจัดสรรทรัพยากรภายในประเทศและการจัดงบประมาณทางการคลัง เนื่องจาก EMU เพิ่มความแน่นอนให้กับระบบการเงินภายในประเทศ กรีซจากค่าเงินของยูโร ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การเข้าร่วมยูโรโซนของกรีซจึงผลเชิงบวกต่อเศรษฐกิจ แต่ถึงกระนั้นในระยะยาวจะเป็นผลเชิงลบต่อกรีซและสหภาพยุโรป จากปัญหาที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงต่อไป

สำหรับนโยบายการคลัง ความสามารถทางการแข่งขัน กับอัตราเงินเฟ้อของกรีซ Gibson et al. (2012) ให้ความเห็นว่า มีลักษณะของการขาดดุลงบประมาณ กล่าวคือ การใช้นโยบายการคลังแบบขยายตัว (Expansionary Fiscal Policy) จากการเพิ่มรายจ่ายของภาครัฐ หากดูตัวเลขในปี ค.ศ. 2009 มีรายจ่ายมากกว่าร้อยละ 50 ของ GDP เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2001 รายจ่ายของภาครัฐร้อยละ 45 ของ GDP ถึงแม้ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2001-2009 อัตราเงินเฟ้อจะต่ำมากเมื่อเทียบกับช่วงเวลาในอดีต แต่อัตราเงินเฟ้อค่อนข้างสูงกว่ามาตรฐานเขตยูโรโซน นอกจากนี้ ความสามารถในการแข่งขันของกรีซลดลงเนื่องจากการเพิ่มราคาของสินค้าและค่าจ้าง

เมื่อเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจในกรีซจากวิกฤตการณ์การเงินโลก ผลกระทบต่อปัจจัยทางการเมืองย่อมโดนผลกระทบเช่นกัน กล่าวคือ ภายหลังเกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจภาพรวมต่อบรรยากาศทางการเมืองเต็มไปด้วยความไม่พอใจจากความล้มเหลวจากระบบเศรษฐกิจของประเทศ หากดูพรรคการเมือง 3 พรรค ได้แก่ พรรค Syriza กลุ่มซ้ายสุดโต่ง พรรค New Democracy และ พรรค Anel โดยแตกต่างจากพรรค New Democracy พรรคเหล่านี้เป็นพื้นฐานทางการเมืองภายในประเทศ อย่างไรก็ตามในปี ค.ศ. 2015 มีข้อถกเถียงร่วมกันระหว่าง 3 พรรคว่ากรีซจะยอมรับข้อกำหนดและเงื่อนไขความช่วยเหลือทางการเงินระหว่างประเทศหรือไม่ อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองทั้งหมดข้างต้น ต่อด้านเงื่อนไขจากความช่วยเหลือ โดยใช้เวลา

“เอกราช ศักดิ์ศรี และอำนาจอธิปไตย” จึงเห็นได้ว่าแนวทางการเมืองแบบซ้ายและขวาของกรีซ มีการเปลี่ยนแปลงจากผลกระทบโลกาภิวัตน์ แต่ถึงกระนั้นก็ไม่สามารถควบคุมความผันผวนทางการเงินได้ จึงมี “ความจำเป็น” ที่ต้องได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศ ดังนั้น จากความวุ่นวายของวิกฤตการณ์ยูโรโซนในปลายปี ค.ศ. 2009 มาตรการรัดเข็มขัดของกรีซ ส่งผลให้มีการเพิ่มภาษีรายได้และทรัพย์สิน ภาษีขายเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 19 เป็นร้อยละ 23 ผู้มีทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์ ที่อยู่อาศัย และบ้าน ได้รับผลกระทบจากการขึ้นภาษีทรัพย์สิน ประชากรส่วนใหญ่ต้องสูญเสียบ้านจากการถูกยึดและจำนอง เงินเดือนของภาครัฐและเงินบำนาญลดลงอย่างมาก ในบางกรณีมากถึงร้อยละ 50 ของงบประมาณทั้งหมด การว่างงาน ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 9.6 ในปี ค.ศ. 2009 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 17.9 ในปี ค.ศ. 2011 และร้อยละ 27.5 ในปี ค.ศ. 2013 ตามลำดับ จากความผันผวนของระบบเศรษฐกิจ รัฐบาลถูกตั้งคำถามถึงความชอบธรรมทางการเมืองอย่างมากต่อการบริหารประเทศ (Vasilopoulou & Halikiopoulou, 2015)

ด้วยเหตุนี้ โครงสร้างทางการเมืองจึงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ต่อความสามารถของรัฐบาลสำหรับการจัดการปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ในบทความชิ้นนี้อาจมีได้กล่าวถึงรายละเอียดทางการเมืองอย่างเจาะจง เนื่องจากขอบเขตของการศึกษาชิ้นนี้ คือ วิกฤตการณ์การเงินโลกส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซอย่างไร โดยถือวิกฤตการณ์การเงินโลกเป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายใน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการศึกษาเพื่อทบทวนความเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

2. กรอบแนวคิดและการทบทวนวรรณกรรม

การทำความเข้าใจโครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน และงานศึกษาในช่วงวิกฤตการณ์การเงินโลกมีมุมมองที่แตกต่างกันออกไปตามทัศนะของสำนักแนวคิดหรือกรอบทฤษฎีที่นำมาใช้ อย่างไรก็ตาม เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซในทัศนะของผู้เขียน จึงขอเสนอกรอบการศึกษาสำหรับการทำความเข้าใจจากผลกระทบ ดังนี้

งานศึกษาของ Lin (2021) นำเสนอ เศรษฐศาสตร์โครงสร้างใหม่ (New Structural Economics: NSE) โดยเป็นกรอบแนวคิดสำหรับทางเลือกใหม่ของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การพัฒนา (Development Economics) ในการทบทวนการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา โดยได้รับแนวทางของทฤษฎีโครงสร้างนิยม (Structuralism) และลัทธิเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) โดยทั้งสองแนวคิดข้างต้น เป็นกรอบแนวคิดสำหรับ

การทำความเข้าใจการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อีกทั้ง NSE ใช้วิธีการนีโอคลาสสิก (Neoclassical Theory) เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจ ปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างทางเศรษฐกิจและพัฒนากิจทางเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ Lin กล่าวว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจภายในประเทศขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก นอกเหนือจากนี้ ใจความสำคัญของการบรรลุความสำเร็จสำหรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจในทัศนะของ Lin คือ การที่ภาครัฐมีบทบาทในการสนับสนุนหรือเอื้ออำนวยผู้ประกอบการภายในประเทศผ่านภาวะปัญหาคอขวดของโครงสร้างพื้นฐานเชิงอ่อน⁴ และเชิงแข็ง⁵ ดังนั้น การจัดปัญหาคอขวดทางโครงสร้าง จะทำให้อุตสาหกรรมมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบจากการแข่งขันภายในประเทศและต่างประเทศ จึงกล่าวได้ว่า NSE เป็นกรอบแนวคิดใหม่ในสาขาเศรษฐศาสตร์การพัฒนา โดยเน้นย้ำถึงบทบาทของภาครัฐในการตอบสนองต่อโครงสร้างและสถาบันทางเศรษฐกิจ รวมไปถึง ศึกษาว่าแต่ละประเทศมีการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกันอย่างไร กรณีของกรีซจะเห็นได้ชัดเจนว่าบทบาทของรัฐมีการตอบสนองต่อวิกฤตการณ์

ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิด NSE จึงมีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์ของบทความชิ้นนี้ เนื่องจากการตอบสนองของบทบาทในภาครัฐภายหลังวิกฤตการณ์ มีการตอบสนองต่อนโยบายการคลังสำหรับแนวทางการฟื้นฟูและการพัฒนาประเทศตามเงื่อนไขจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ จากการเข้าสู่แผนการฟื้นฟู เช่น ภายหลังวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในกรีซ สถานการณ์ดังกล่าวบีบบังคับให้กรีซมีความจำเป็นต้องเข้าแผนการฟื้นฟู จากคำแนะนำของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) และคณะกรรมการยุโรป (European Commission) ไม่ว่าจะเป็น การเพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่ม การเพิ่มภาษีในบุหรี่ สุรา และน้ำมัน การเพิ่มภาษีอสังหาริมทรัพย์ การเพิ่มภาษีสินค้าฟุ่มเฟือย การปรับงบประมาณ การคลังจากการลดรายจ่ายในภาครัฐ เช่น การลดเงินเดือน ทั้งนี้ กรีซให้คำมั่นสัญญาว่าจะลดการขาดดุลงบประมาณเหลือร้อยละ 8.1 ของ GDP ในปี ค.ศ. 2010 และร้อยละ 3 ของ GDP ในปี ค.ศ. 2014 รวมไปถึงการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (Koutsoukis & Roukanas, 2011) ดังนั้น แนวทางการปฏิรูปของมาตรการหรือเงื่อนไขแผนการฟื้นฟู จากจุดยืนเหล่านี้ ในทัศนะของผู้เขียน คือ ปัจจัยภายนอกของวิกฤตการณ์การเงินโลก โดยทำให้กรีซประสบกับ

⁴ ปัญหาคอขวดของโครงสร้างพื้นฐานเชิงอ่อน (Soft Infrastructure) อาจมาจากกฎระเบียบที่ไม่มีประสิทธิภาพ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่จำกัด ทักษะแรงงานไม่เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การขาดความโปร่งใสของรัฐบาลจากหลักธรรมาภิบาล

⁵ ปัญหาคอขวดของโครงสร้างพื้นฐานเชิงแข็ง (Hard Infrastructure) ไม่ว่าจะเป็นจากการที่โครงสร้างพื้นฐานที่คอยสนับสนุนระบบเศรษฐกิจ เช่น ถนน น้ำ ไฟฟ้า ไม่เพียงพอต่อการพัฒนา การไม่ลงทุนในการบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐาน

สถานการณ์ภายในประเทศที่มีความรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนี้สาธารณะในภาครัฐที่มีในระดับสูง ด้วยเหตุนี้ บทบาทของภาครัฐจึงมีความสำคัญต่อการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และการสนับสนุนต่อการพัฒนาประเทศ

ลักษณะของแนวคิดพื้นฐานของ NSE มีสามประการ ดังนี้ (1) โครงสร้างทางเศรษฐกิจในแต่ละประเทศมีปริมาณทรัพยากรการผลิตที่แต่ละประเทศมี (Factor Endowments) โดยมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น ปัจจัยด้านทรัพยากรภายในประเทศจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้โครงสร้างของอุตสาหกรรมในแต่ละประเทศ หรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศที่เป็นตัวกำหนดอุตสาหกรรมสำหรับการพัฒนา และจะมีความแตกต่างกันในระดับการพัฒนาออกไป (2) การพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาจะมีความต่อเนื่องนับตั้งแต่ภาคเกษตรกรรมไปจนถึงภาคอุตสาหกรรมในแต่ละช่วงของการยกระดับการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้มิได้บ่งบอกถึงการแบ่งแยกระหว่างความยากจนหรือความร่ำรวย แต่เป็นเป้าหมายของการยกระดับอุตสาหกรรมและการวางโครงสร้างพื้นฐานในประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น ประเทศกำลังพัฒนาไม่ควรตั้งเป้าหมายของการพัฒนาเหมือนประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ควรใช้ความเชี่ยวชาญหรือทรัพยากรที่ตนเองมีนำมาพัฒนาประเทศ และ (3) ขั้นตอนของการพัฒนา ระบบเศรษฐกิจแบบตลาด ถือเป็นกลไกพื้นฐานสำหรับการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ (ภาครัฐจะมีบทบาทเพียงแค่การส่งเสริมและสนับสนุน แต่ภายหลังสถานการณ์ภายในกรีซบ่งชี้ว่า ภาครัฐมีบทบาทสำคัญสำหรับการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและตามบริบทของกรีซ) นอกจากนี้ ความแตกต่างระหว่างเศรษฐศาสตร์โครงสร้างใหม่ (NSE) และเศรษฐศาสตร์โครงสร้างแบบเก่า (Old Structural Economics: OSE) โดยมีความแตกต่าง เช่น ลักษณะแบบ OSE เป็นการสนับสนุนนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่มีความขัดแย้งกับความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ กล่าวคือ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างความเชี่ยวชาญหรือทรัพยากรที่มีอยู่ รัฐบาลภายในประเทศกำลังพัฒนามุ่งเน้นการใช้ทุนเข้มข้น (Capital Intensive) ในการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมไปถึงการแทรกแซงของภาครัฐและการบิดเบือนราคาในตลาด แต่สำหรับ NSE เน้นบทบาทของตลาดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและการจัดทรัพยากร รวมไปถึงบทบาทของภาครัฐ มีความจำเป็นต้องสนับสนุนบรรดาบริษัทต่างๆ เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมภายในประเทศ และประเด็นสำคัญของ NSE คือ ความล้มเหลวในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เงินทุนระดับสูงในประเทศกำลังพัฒนา มักถูกกำหนดจากปัจจัยภายนอกจากทุนทรัพย์ (Lin, 2011) นอกเหนือจากนี้ Lin เสนอว่า กรอบแนวคิดข้างต้น จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อโครงสร้าง ขั้นตอนการพัฒนาในแต่ละระดับ รวมไปถึง อุตสาหกรรมของแต่ละประเทศ และบริบททางสังคม อีกทั้งยังต้องวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐและตลาดต่อการพัฒนา จึงกล่าวได้ว่า NSE เน้นถึง

ความจำเป็นสำหรับการทำความเข้าใจความแตกต่างของโครงสร้างในแต่ละระดับ รวมไปถึงการทำความเข้าใจข้อจำกัดและแรงจูงใจของภาคเอกชนในกระบวนการที่มีผลต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

นอกเหนือจากกรอบแนวคิดของ NSE สำหรับประกอบการทำความเข้าใจในบทความชิ้นนี้ ผู้เขียนได้นำอีกหนึ่งทฤษฎีเพื่อมาสนับสนุนประกอบการวิเคราะห์เพิ่มเติม คือ ทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory) จากการนำเสนอของ Hackett (2014, p. 121-135) โดยการอาศัยทฤษฎีการพึ่งพาของมาร์ซิสต์ การใช้ทฤษฎีดังกล่าวเป็นวิธีทางเลือกสำหรับการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระดับโลก ข้อเสนอของ Hackett จากการใช้ทฤษฎีข้างต้นนำไปสู่การประเมินความสัมพันธ์ในระดับโลกผ่านระบบตลาด โดยเฉพาะความเปราะบางของระบบตลาด อีกทั้ง Hackett กล่าวว่ารัฐชาติเริ่มไม่เกี่ยวข้องจากความสัมพันธ์ข้างต้น โดยสิ่งนี้นำเสนอปัญหาจากตัวแสดงในระบบตลาดมากกว่าตัวแสดงรัฐ (เป็นความสัมพันธ์เหนือรัฐ) เช่น บริษัทข้ามชาติ แต่ถึงกระนั้นปัจจัยที่คอยกำกับดูแลจากรัฐ (แบบดั้งเดิม) ยังเป็นการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง “แกนหลัก” คือ เจ้าอาณานิคม และ “รอบนอก” คือ อาณานิคม อย่างไรก็ตาม Hackett กล่าวถึงใจความสำคัญจากทฤษฎีการพึ่งพาอาศัย โดยการนำเสนอของเขากล่าวว่า วิกฤตการณ์การเงินที่เกิดขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและบริษัทข้ามชาติ (Multi-National Corporations: MNCs) การใช้ทฤษฎีเหล่านี้สามารถทบทวนความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันได้ อีกทั้งหลังจากวิกฤตการณ์การเงินทำให้มีข้อถกเถียงในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ต่อการแก้ไขปัญหาของวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อบรรเทาวิกฤตการณ์การเงินโลก นอกเหนือจากนี้ในความเห็นของ Tong and Wei (2011) กล่าวว่า การขยายตัวของระบบการเงินจากโลกาภิวัตน์นำมาสู่ความเสี่ยงในระบบเศรษฐกิจประการหนึ่ง คือ ความเสี่ยงของวิกฤตการณ์การเงินที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของระบบตลาดภายใต้โลกาภิวัตน์ ได้ขัดขวางการตัดสินใจเชิงอิสระของตลาดภายในประเทศ กล่าวคือการตัดสินใจที่เป็นอิสระจากตนเองลดลงแต่การปฏิสัมพันธ์กับภายนอกเพิ่มขึ้นจากการพึ่งพาอาศัยระหว่างประเทศ อีกทั้ง Santos (1973) ให้มุมมองว่าการพึ่งพาอาศัยเป็นลักษณะที่เงื่อนไขทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศหนึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการพัฒนาและการขยายตัวของกลุ่มเศรษฐกิจประเทศหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ Hackett นำเสนอว่าทฤษฎีการพึ่งพามีประโยชน์สำหรับการอธิบายระบบโลก ถึงแม้ตัวแสดงอย่างบริษัทข้ามชาติจะมีบทบาทที่หลังของทฤษฎีการพึ่งพา ดังนั้น บริษัทในปัจจุบัน บริษัทข้ามชาติ การลงทุน เป็นแกนหลักสำหรับการทำความเข้าใจ ในด้านของตัวแสดงของรัฐ และกลุ่มการค้าภายในประเทศ เป็นส่วนรอบนอก ขณะที่ทฤษฎีการพึ่งพาแบบดั้งเดิม แกนหลักจะเป็นเจ้าอาณานิคม ส่วนรอบนอกจากแกนหลักจะเป็นลักษณะของรัฐหนึ่งตกอยู่ภายใต้รัฐหนึ่งที่เหนือกว่า โดยดึงทรัพยากรจากรัฐรอบนอก

ด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีการพึ่งพา จึงเป็นกรอบการวิเคราะห์ที่ผู้เขียนนำมาทำความเข้าใจผลกระทบจากวิกฤตการณ์การเงินโลกที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ โดยผนวกกับทฤษฎี เศรษฐศาสตร์เชิงโครงสร้างใหม่ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกที่แปรเปลี่ยนปัจจัยภายใน โดยบทบาทของภาครัฐมีการตอบสนองต่อวิกฤตการณ์การเงินโลก

ข้อจำกัดสำหรับการนำทฤษฎีทั้งสองแนวทางมาใช้ มีความแตกต่างกันอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นสำนักแนวคิด กรอบแนวคิด หรือแม้กระทั่งระเบียบวิธี ซึ่งสะท้อนผลต่อการทำความเข้าใจและมุมมองที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละทฤษฎีต่อตัวเหตุการณ์ กรณีของกรีซกลับแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างสองปัจจัย คือ จุดอ่อนของระบบทุนนิยมภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ (ปัจจัยทางเศรษฐกิจ) ผ่านความสัมพันธ์ระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ และปัญหาจากโครงสร้างทางการเมืองภายในประเทศ (ปัจจัยทางการเมือง) ผ่านความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ (Nenovsky & Sahling, 2020)

สำหรับข้อเสนอของผู้เขียน คือ ถึงแม้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซจะมีปัญหาภายในประเทศจากการก่อหนี้สาธารณะและปัญหาทางการเมือง โดยเฉพาะการจัดสวัสดิการทางสังคมและกระบวนการในการจัดเก็บภาษีที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์การเงินของกรีซ แต่ผลกระทบจากวิกฤตการณ์การเงินโลกที่เริ่มต้นขึ้นในสหรัฐฯ โดยส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ภายในกรีซ ทำให้กรีซมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายทางเศรษฐกิจและนโยบายการเงิน กล่าวคือ วิกฤตการณ์การเงินโลก (ปัจจัยภายนอก) ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (ปัจจัยภายใน) ซึ่งเป็นตัวเร่งกระตุ้นวิกฤตการณ์ของกรีซและสหภาพยุโรปในเวลาต่อมา กล่าวได้ว่าผลจากปัจจัยภายในไม่มีเพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซเทียบเท่ากับปัจจัยภายนอก

ด้วยเหตุนี้ ประเด็นของผู้เขียน คือ วิกฤตการณ์การเงินโลกถือเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจภายในกรีซ ดังนั้นข้อจำกัดทางทฤษฎีจึงเป็นข้อจำกัดในแง่ของระเบียบวิธีที่มีความแตกต่างกันของสำนักแนวคิดที่สะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกรีซแตกต่างกัน แต่ย่อมมีจุดร่วมกันอยู่ที่เป็นข้อสนับสนุน คือ ปัจจัยภายนอกเปรียบเสมือนตัวกำหนดการพัฒนาเศรษฐกิจและการกำหนดนโยบายการเงิน จากการตอบสนองจากบทบาทของภาครัฐต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้น ทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยจากการนำเสนอของ Hackett และเศรษฐศาสตร์เชิงโครงสร้างใหม่ จากการนำเสนอของ Lin จึงเป็นกรอบแนวคิดที่ผู้เขียนเห็นว่าสามารถนำมาประกอบการวิเคราะห์ได้ในกรณีของกรีซ โดยเฉพาะประเด็นที่ปัจจัยภายนอกมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจภายในกรีซ

นอกเหนือจากกรอบแนวคิดทฤษฎีสำหรับการทำความเข้าใจโครงสร้างทางเศรษฐกิจกรีซ ตลอดบทความชิ้นนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงการใช้นโยบายประชานิยมของกรีซ โดยเป็นหนึ่งในปัจจัยที่กล่าวถึงต่อสถานการณ์ภายในกรีซ

คำนิยามของคำว่า ประชาานิยม (Populism) โดย Halikiopoulou (2020) ให้คำจำกัดความ “ประชานิยม” ว่าเป็นลักษณะที่ยึดเอาประชาชนเป็นศูนย์กลาง และการใช้วาทศิลป์เชิงขั้วในสังคมระหว่าง ขนชั้นนำ และ ขนชั้นแรงงาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าประชานิยมเป็นแนวทางรูปแบบทางการเมืองในรูปแบบหนึ่ง ที่ประชาชนจะนำเสนอวิสัยทัศน์ว่าสังคมควรเป็นในทิศทางใด ไม่ว่าจะเป็นจากการสร้างความชอบธรรมหรือกระบวนการสำหรับการสร้างความชอบธรรม ดังนั้น ในกรณีของกรีซ จึงกล่าวได้ว่าประชานิยมได้กลายเป็นวาระทางการเมืองแห่งชาติ จากภูมิหลังทางการเมืองและลักษณะทางสังคม

ประชานิยมเฉพาะกรณีกรีซ จากงานศึกษาของ Tsatsanis et al. (2018) ได้สำรวจประชานิยมในหมู่มวลชนของกรีซ เพื่อพิจารณาว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจและบริบททางสังคมเอื้อต่อการรับเอาแนวคิดแบบประชานิยมอย่างไร รวมไปถึงประชานิยมภายในกรีซ สรุปได้ว่าระดับรายได้และการศึกษาของครัวเรือน (ระดับต่ำ) มีความเด่นชัดอย่างมากต่อแนวคิดแบบประชานิยม และมีความเกี่ยวข้องต่อการไม่เชื่อมั่นในสกุลเงินยูโรและการต่อต้านเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม อีกทั้ง ยังมีความสัมพันธ์เชิงทัศนคติที่มีต่อผู้อพยพและต่อต้านระบบประชาธิปไตยในกรีซ ผ่านไวยาหารระหว่างอุดมการณ์ฝ่ายซ้ายและขวาที่มีต่อการรับแนวคิดประชานิยม ดังนั้น อุดมการณ์ระหว่างฝ่ายซ้ายและขวาก็มีลักษณะแบบกีดกัจากภายนอกอย่างใดก็ตาม สิ่งที่ได้กล่าวมามีภูมิหลังทางสังคมและการเมืองเนื่องจากการก้าวขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองของพรรค PASOK ในปี ค.ศ. 1981 ได้แสดงวาทศิลป์ที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางสำหรับนโยบายทางการเมือง ประชาานิยมของกรีซถูกอธิบายว่าเป็น ประชาานิยมแห่งชาติ (National Populist) เนื่องจากมีกระแสชาตินิยมและการต่อต้านจักรวรรดินิยม และยังมีวาทกรรมในเรื่องของการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างชนชั้นสูงและประชาชน ผ่าน “อภิสัทธี” และ “ชนชั้นล่าง” เนื่องจากลักษณะโครงสร้างทางสังคมของกรีซ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่ชนชั้นแรงงานในกรีซ ไม่มีความเข้มแข็ง เมื่อเทียบกับนายทุนในประเทศ นอกจากนี้ ในทัศนะของมวลชนภายในประเทศ ตามที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้น คือ ผู้ที่ต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ มีแนวโน้มที่จะรับเอาแนวคิดประชานิยมที่ยึดโยงกับชาติตน

3. บริบททางเศรษฐกิจ: กรีซกับสหภาพยุโรป

การทำความเข้าใจบริบททางเศรษฐกิจของกรีซกับสหภาพยุโรป โดยในยุคสมัยหนึ่งกรีซเป็นประเทศที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมากก่อนการเข้าร่วมสหภาพยุโรป แต่ถึงกระนั้นสถานการณ์ภายในกรีซจากผลกระทบของวิกฤตการณ์การเงินโลกที่เกิดขึ้นกลับสะท้อนความเปราะบางภายใต้การเติบโตและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของกรีซที่มีต่อสหภาพยุโรป ในความเห็นของ Romei (2015) สรุปอย่างรอบด้านเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของกรีซและสหภาพยุโรป

Romei กล่าวว่าเมื่อปี ค.ศ. 1960-1973 เป็นยุคที่กรีซและประเทศอื่นๆ ในยุโรปมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ในทศวรรษ 1960 กรีซมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อ GDP ดีกว่าประเทศเศรษฐกิจขนาดใหญ่หลักทั้งหมดของยุโรป โดยในช่วงเวลานี้ อัตราการว่างงานและอัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ มีการลงทุนเติบโตอย่างต่อเนื่องโดยเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 12 ต่อ GDP และดุลงบประมาณของประเทศเกินดุล ผลผลิตภาพแรงงานเติบโตในอัตราที่ดีกว่าประเทศในยุโรปโดยส่วนใหญ่ กรีซเป็นประเทศที่มีแนวโน้มเหมาะสมสำหรับการทำธุรกิจจากเงื่อนไขของนโยบายการเงินที่เอื้ออำนวย มีการเพิ่มค่าแรงงานภายในประเทศ การลดข้อจำกัดทางการค้า และระบบภาษีที่เอื้อต่อการลงทุนภายในประเทศ โดย GDP ต่อหัวของกรีซในปี ค.ศ. 1960 อยู่ที่ระดับร้อยละ 60 แต่เมื่อเข้าสู่ปี ค.ศ. 1970 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 80 ในช่วงต้นทศวรรษ อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาต่อมาเศรษฐกิจของกรีซเริ่มชะลอตัว จากผลกระทบวิกฤตการณ์น้ำมันในปี ค.ศ. 1973 ต่อมาในปี ค.ศ. 1974 นับเป็นช่วงระยะเวลา 7 ปี ที่การปกครองระบอบเผด็จการทหารได้ยุติลงและเข้าสู่กระบวนการของระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้ง

เมื่อเข้าสู่ ค.ศ. 1975 กรีซได้สมัครเข้าร่วมกับประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC) อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขด้านนโยบายเศรษฐกิจมีความจำเป็นที่ต้องสอดคล้องภายใต้เงื่อนไขของ EEC ด้วยเหตุนี้ อีสาระในการกำหนดบทบาทของการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจ (ยกเว้นนโยบายทางการเงิน) จึงหมดบทบาทลง มาตรฐานการกำหนดกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขบางอย่างต้องมอบให้กับ EEC ดังนั้น โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซจึงได้รับผลประโยชน์มากยิ่งขึ้นเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยเฉพาะการบริโภคของภาคครัวเรือนและการปล่อยสินเชื่อของภาคธนาคาร

Romei อธิบายว่าระยะเวลาในช่วง ค.ศ. 1979-1990 เป็นช่วงที่มีความแตกต่างทางเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด นับตั้งแต่ ค.ศ. 1979 กรีซเข้าสู่ช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ เมื่อเข้าสู่ปี ค.ศ. 1987 อัตราการเติบโต GDP ของกรีซอยู่ในระดับเดียวเมื่อ 8 ปีก่อน ในขณะที่ประเทศ

อื่นๆ ในยุโรปมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องสวนทางกับกรีซซึ่งตกต่ำ ผลผลิตภาพแรงงานต่อหัวของกรีซเมื่อเทียบกับสหภาพยุโรปลดลงถึงระดับก่อนปี ค.ศ. 1960 (น้อยกว่าร้อยละ 2) ซึ่งต่ำกว่าสเปน จนถึงต้นทศวรรษ 1980 ยังลดลงต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เมื่อกรีซเป็นสมาชิกประชาคมยุโรป ณ ขณะนั้น แต่ก็เปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นของสิ่งที่จะนำไปสู่วิกฤตการณ์ในเวลาต่อมา โดยในช่วงเวลาทศวรรษที่ 1980 กิจกรรมทางเศรษฐกิจเริ่มซบเซา อัตราเงินเฟ้อสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในยุโรป โดยอัตราเงินเฟ้อมีระยะเวลายาวนาน การว่างงานที่เพิ่มมากขึ้น ในช่วงเวลาที่ผลิตภาพแรงงานมีปัญหา ในส่วนของภาครัฐ การคลังเริ่มมีปัญหาจากกระบวนการจัดเก็บภาษี รวมไปถึงจากการกำหนดนโยบายการคลังแบบขยายตัวนำไปสู่การขาดดุลการคลังโดยรวมแล้วกรีซสูญเสียความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศและมีหนี้สาธารณะเพิ่มสูงขึ้นจากการกู้ยืม อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สวนทางกับการหดตัวเหล่านี้ คือ การจ้างงานของภาครัฐเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.3 ต่อปี ในทศวรรษ 1980 ขณะที่ตลาดแรงงานและผลิตภัณฑ์ได้รับการควบคุม ความซับซ้อนของระบบภาษีทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงการเก็บภาษีรวมถึงอัตราภาษีแบบก้าวหน้า (Progressive Rate) จากกรณีของกรีซจึงส่งผลกระทบต่อการลงทุนในธุรกิจและการลงทุนจากต่างประเทศลดลงอย่างมาก

ในปี ค.ศ. 1990-2000 Romei กล่าวว่าช่วงเวลาของการเตรียมตัวเข้าร่วมสกุลเงินยูโร โดยในปี ค.ศ 1990 มีความพยายามปรับนโยบายเศรษฐกิจเพื่อให้ตรงตามเงื่อนไขของกรอบสหภาพยุโรป เช่น การปรับสมดุลของงบประมาณการคลัง การรักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา รวมไปถึงการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ต่อมาเมื่อปี ค.ศ. 1992 มีการลงนามในสนธิสัญญามาสทริทท์ (Maastricht Treaty) ของกรีซ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าร่วมกลุ่มสกุลเงินเดียวในตลาดสหภาพยุโรป ทำให้กรีซมีอัตราเงินเฟ้อลดลงภายหลังการเข้าร่วม แต่ยังคงอยู่ในระดับสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในยุโรป หนี้สาธารณะคงที่ประมาณร้อยละ 100 ของ GDP แต่เมื่อเทียบเคียงกับประเทศอื่นๆ ในยุโรป ถึงกระนั้นถือว่าสูงกว่าประเทศในยุโรป อีกทั้ง กรีซได้มีการปฏิรูป “โครงสร้าง” เพื่อปรับปรุงผลิตภาพผลิตภาพภายในประเทศ แต่มีได้เพียงพอ และการเติบโตของ GDP คงอยู่ในระดับต่ำ แต่ในช่วงปลายทศวรรษ 1990 กรีซเริ่มกลับมาฟื้นฟูแต่ยังคงอยู่ในอัตราที่ช้า

เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 Romei กล่าวว่าในช่วงปี ค.ศ. 2001-2007 เป็นช่วงเวลาที่กรีซเริ่มกลับมาเติบโตในเขตยูโรโซน การเข้าร่วมดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่การเติบโตทางเศรษฐกิจแข็งแกร่งขึ้นและปรับเข้าสู่สมดุลอย่างรวดเร็ว จากการมีความน่าเชื่อถือของนโยบายทางการเงินที่ได้รับการปรับปรุงหลังจากการเข้าร่วมสหภาพยุโรปและการใช้ประโยชน์จากสกุลเงินยูโร กรีซจึงสามารถกู้ยืมเงินด้วยอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ แต่แทนที่จะลดหนี้สาธารณะที่มีมาแต่เดิม กลับกลับไปเพิ่มการขยายตัวของงบประมาณการคลังเพิ่มขึ้นอีกครั้ง ทั้งนี้

การเติบโตในช่วงเวลาดังกล่าว ส่วนใหญ่มาจากค่าใช้จ่ายของรัฐบาลสำหรับการกระตุ้นเศรษฐกิจ อัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีของการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของรัฐบาลอยู่ที่ร้อยละ 4.7 เทียบกับร้อยละ 1.9 ในยูโรโซน การส่งออกใกล้เคียงกับประเทศอื่นๆ แต่การนำเข้ามากกว่า การส่งออกจึงเป็นการขาดดุลทางการค้า กล่าวคือ ก่อนเกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ กรีซประสบปัญหาขาดดุลทั้งบัญชีการคลังและบัญชีเดินสะพัด สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างภายในกรีซก่อนที่จะเกิดวิกฤตการณ์การเงินโลกที่เริ่มต้นในสหรัฐฯ จะลุกลามมาจากภายนอก

เมื่อปัจจัยในหลายๆ อย่างจากปัญหาเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจของกรีซ เมื่อนำมาสู่ปี ค.ศ. 2007 วิกฤตการณ์การเงินโลกจึงเกิดขึ้นตามมา ตามทัศนะของ Romei ในปี ค.ศ. 2007 กรีซมี GDP อัตราที่ลดลงในระดับสูงมากซึ่งลดลงร้อยละ 27 ต่อ GDP และหนี้ที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 177 ของ GDP ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการปฏิรูปเงินบำนาญที่งบประมาณการคลังให้การสนับสนุน ตลาดแรงงานสำหรับการเพิ่มทักษะแรงงาน เพื่อมิให้กรีซออกจากยูโรโซน จึงเป็นแนวทางเดียวที่บีบบังคับให้กรีซต้องปฏิรูปงบประมาณการคลังและนโยบายการเงินตามแนวทางของสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เช่น IMF และ European Central Bank (ECD)

อย่างไรก็ตาม ในทัศนะของผู้เขียน ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างกรีซกับประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป มีความแตกต่างทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจพอสมควร ถึงกระนั้น การเข้าร่วมยูโรโซนดูเหมือนจะเป็นความพยายามของความเร่งรัดในการพัฒนาเศรษฐกิจของกรีซ กล่าวคือ ปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีมาแต่เดิมของกรีซทำให้ความสมดุลทางเศรษฐกิจต่อผลิตภาพมีความแตกต่างกันอย่างมาก ดังนั้น เปรียบเสมือนว่าการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป เสมือนการบดบังปัญหาของโครงสร้างเศรษฐกิจของกรีซ ดังนั้น ปัญหาที่มีมาแต่เดิมของกรีซจึงมิได้ถูกแก้ไขตามหลักธรรมาธิบาล แต่ความคาดหวังของกรีซจากการเข้ามาเป็นสมาชิก ก็เพื่อแก้ไขปัญหจากอัตราเงินเฟ้อและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่พึงจะได้รับ แต่ถึงกระนั้นความคาดหวังเหล่านั้นย่อมซ้ำเติมเนื่องจากปัญหาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ จากวิกฤตการณ์การเงินโลกและซ้ำเติมจากปัญหาภายในประเทศ

ด้วยเหตุนี้ ก่อนเข้าสู่ยูโรโซนในปี ค.ศ. 2001 เศรษฐกิจของกรีซประสบปัญหาหลากหลายประการอย่างที่ได้อธิบายไว้เบื้องต้น เมื่อพิจารณาดำเนินนโยบายในด้านเศรษฐกิจเมื่อทศวรรษ 1980 รัฐบาลดำเนินนโยบายการคลังและนโยบายการเงินแบบขยายตัว อาจเป็นความตั้งใจจากความพยายามในการกระตุ้นเศรษฐกิจ กระนั้นประเทศกลับประสบกับปัญหาอัตราเงินเฟ้อในระดับสูง อย่างไรก็ตาม การที่กรีซได้เข้าร่วมสหภาพการเงินยุโรป (EMU) อาจไม่เป็นผลเชิงบวกมากสำหรับการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น (จากปัญหาที่กรีซประสบอยู่จากอัตราเงินเฟ้อ)

ด้านกฎระเบียบเบื้องต้นของ EMU ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากธนาคารกลางยุโรป (ECB) เพื่อควบคุมอัตราเงินเฟ้อและลดอัตราดอกเบี้ยเพื่อส่งเสริมการลงทุนในภาคเอกชนระหว่างประเทศสมาชิก การที่มีสกุลเงินเดียวย่อมช่วยลดต้นทุนการทำธุรกรรม จึงเป็นผลประโยชน์ต่อประเทศสมาชิกที่สามารถส่งเสริมการลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจได้ กระนั้นกรณีการเข้าร่วมของกรีซสู่ยูโรโซน ย่อมมีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ กรีซจำเป็นต้องปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางของสนธิสัญญา มาสทริคท์ ตามที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้นที่ลงนามเมื่อปี ค.ศ. 1992 แต่ในรายละเอียดของสนธิสัญญา คือ จำกัดการขาดดุลของรัฐบาลร้อยละ 3 ของ GDP และหนี้สาธารณะไม่เกินร้อยละ 60 ของ GDP กระนั้นกรีซสามารถเข้าร่วม EMU จากการตกแต่งบัญชีการคลัง เนื่องจากการเงินของประเทศมิได้อยู่ใกล้เคียงกับสนธิสัญญา (Johnston, 2022) การเข้าร่วมดังกล่าวจึงมีความสำคัญในเชิงสัญลักษณ์ เนื่องจากธนาคารและนักลงทุนเชื่อมั่นว่าสกุลเงินเดียวที่ใช้ร่วมกันภายในประเทศสมาชิกมิได้มีความแตกต่างระหว่างประเทศสมาชิก ด้วยเหตุนี้กรีซย่อมถูกมองว่าเป็นประเทศที่มีความเหมาะสมแก่การลงทุนเนื่องจากเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป และถึงแม้อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำจะสามารถทำให้กรีซกู้ยืมเงินได้โดยสะดวก แต่อาจทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากการชดเชยหนี้ รวมไปถึงการใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ถึงกระนั้นปัญหาจากการคลัง โดยประสิทธิภาพของระบบการจัดเก็บภาษีมิได้ถูกได้รับการแก้ไข

ทั้งนี้ หากดูพัฒนาการความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของกรีซและหลังการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ย่อมอาจตีความได้ว่าเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เพิ่มมากยิ่งขึ้นหรือในอีกด้านหนึ่งก็เพื่อลดต้นทุนที่กรีซประสบเจออยู่จากอัตราเงินเฟ้อโดยใช้ประโยชน์จาก EMU รวมไปถึงการส่งเสริมการลงทุนภายในประเทศ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ด้านหนึ่งกรณีของกรีซก็มิอาจมองกรีซเป็นผู้ที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจจากนโยบายการคลังที่ผิดพลาดเพียงอย่างเดียว และสิ่งเหล่านี้มีอาจเพียงพอต่อมิติหรือการอธิบายถึงสาเหตุทั้งหมดภายใต้ความซับซ้อนของระบบการเงินระหว่างประเทศได้ แต่ปฏิเสธมิได้ว่ากรีซเป็นส่วนหนึ่งของวิกฤตการณ์เหล่านั้น ดังนั้น สาเหตุของวิกฤตการณ์กรีซที่ประสบเจอย่อมมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ การทำงานของรัฐบาลกรีซ ตลาดการเงินและความเชื่อมโยงระหว่างธนาคารกลางยุโรปและรัฐบาลยูโรโซน

รัฐบาลกรีซแสดงความรับผิดชอบ สำหรับหนี้สาธารณะที่เกิดขึ้นภายในประเทศและผลกระทบต่อนักลงทุนยุโรป นอกเหนือจากนี้ยังมีประเด็นภายในประเทศจากการที่มีระบบการเมืองภายในประเทศขาดความโปร่งใส สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การจัดการแก้ไขปัญหาที่ผิดพลาดต่อปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น กรีซจึงมีการดำเนินการแก้ไขในระยะยาวและการแก้ไขปัญหาในระยะสั้น โดยเริ่มจากการแก้ไขปัญหาในระยะยาว คือ การแก้ไข

ปัญหาสภาพคล่องอยู่ในรูปแบบของมาตรการช่วยเหลือระยะเวลา 3 ปี (นับจากวิกฤตการณ์) งบประมาณอยู่ที่ 110,000 ล้านยูโร จากความช่วยเหลือของ สหภาพยุโรป และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ในประเด็นของตลาดการเงินสำหรับความน่าเชื่อถือต่อตลาดการเงินระหว่างประเทศที่ถูกรู้จักจัดอันดับในลักษณะที่สูงเกินจริงจากสถาบันที่จัดอันดับความน่าเชื่อถือ ไม่ว่าจะเป็นในด้านเชิงบวกหรือเชิงลบ กล่าวคือ ในช่วงเริ่มต้นวิกฤตการณ์ที่เริ่มในสหรัฐฯ มีการคาดการณ์ถึงผลกระทบก่อนวิกฤตการณ์ที่จะตามมา สิ่งเหล่านี้มีผลต่อความล้มเหลวในแง่ที่ว่า การคาดการณ์วิกฤตการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น มีปฏิกริยามากจนเกินไปสำหรับความพยายามเปิดเผยบัญชีที่มีหนี้สาธารณะ เช่นกันในกรณีของกรีซและประเทศในกลุ่ม EMU ย่อมเป็นเป้าหมายสำหรับการคาดการณ์จากหนี้สาธารณะที่จะเกิดขึ้นเป็นวิกฤตการณ์การเงิน เนื่องจากการขาดดุลงบประมาณเป็นเวลานานของกรีซ หน่วยงานที่คาดการณ์เศรษฐกิจก็ปรับอันดับกรีซให้อยู่ในระดับต่ำ (จากความน่าเชื่อถือทางเศรษฐกิจ) ซึ่งทำให้กรีซต้องถอนตัวออกจากตลาดตราสารหนี้ระหว่างประเทศ และปัญหาอีกด้านหนึ่ง คือ ความเชื่อมโยงระหว่างธนาคารกลางยุโรป และประเทศสมาชิกหรือรัฐบาลในยูโรโซน กล่าวคือ เป็นความล่าช้าจากการประสานงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยอรมนี เนื่องจากการให้ความช่วยเหลือทางการเงินโดยทันทีแก่ประเทศสมาชิกที่ประสบปัญหาทางการเงิน ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาจากการขาดการอนุมัติให้มีการจัดตั้งงบประมาณทางการคลังของรัฐบาลกลางและแผนการแบ่งปันความเสี่ยงภายในสหภาพยุโรป ในช่วงต้นปี ค.ศ. 2010 ธนาคารกลางยุโรปไม่มีกลยุทธ์ที่ชัดเจนสำหรับการแก้ไขปัญหากับวิกฤตการณ์ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ธนาคารกลางยุโรป ไม่ได้ส่งสัญญาณที่ชัดเจนแก่ตลาดการเงินว่าจะยังคงยอมรับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อเป็นหลักประกันในการจัดหาสภาพคล่องแก่กรีซหรือไม่ แม้ว่าอันดับความน่าเชื่อถือของพันธบัตรจะถูกปรับลดต่ำกว่าระดับ A-threshold⁶ เมื่อเป็นที่ชัดเจนว่าตลาดจะยังคงเก็งกำไรพันธบัตรกรีซต่อไป ดังนั้น ECB ประกาศว่าจะยังคงยอมรับพันธบัตรรัฐบาลกรีซต่อไปในปี ค.ศ. 2011 (Grauwe, 2010a, 2010b) สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในกรีซเปรียบเสมือนภาพสะท้อนของวิกฤตการณ์การเงินโลกที่เริ่มต้นจากวิกฤตการณ์ซับไพร์มในสหรัฐฯ แต่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์การเงินโลกมากที่สุดระหว่างความแตกต่างทั้งสองเหตุการณ์ คือ รัฐบาลกรีซ แต่ในกรณีของสหรัฐฯ คือ สถาบันการเงินภายในประเทศ (Chrysoloras, 2013)

⁶ A-threshold หมายถึง ระดับความเสี่ยงที่ตลาดหรือผู้ลงทุนพร้อมรับได้ โดยมักใช้ในบริบทของตลาดการเงิน ซึ่งเป็นตลาดที่มีความผันผวนสูงและความเสี่ยงสูงกว่าตลาดอื่นๆ จึงจำเป็นต้องกำหนดระดับความเสี่ยงที่ผู้ลงทุนสามารถรับได้โดยไม่เกิดความเสียหายอย่างมากเกินไป

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องภายใต้บริบทของการเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปและการเป็นส่วนหนึ่งของ EMU นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างกรีซกับสหภาพยุโรปในบริบททางเศรษฐกิจยังเป็นส่วนหนึ่งของส่วนสำคัญว่าวิกฤตการณ์เกิดขึ้นเป็นผลมาจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก สำหรับปัจจัยภายในมาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซที่มีปัญหาไม่ว่าจะเป็นระบบการจัดเก็บภาษี การใช้งบประมาณการคลังที่เพิ่มสูงเกินความจำเป็นจนขาดดุลงบประมาณ ระบบทางการเมืองที่ไร้ประสิทธิภาพสำหรับการจัดการและการแก้ไขปัญหาต่อวิกฤตการณ์ ส่วนของปัจจัยภายนอกในทัศนะของผู้เขียนมองว่าเป็นเรื่องของความแตกต่างทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศสมาชิก รวมไปถึงผลกระทบจากวิกฤตการณ์การเงินโลก จนนำมาสู่มาตรการความช่วยเหลือจากภายนอก เนื่องจากค่าเสื่อมราคาจริง (Depreciation) ในภาคการผลิตมี มากกว่าร้อยละ 15 ของ GDP ภายหลังจากวิกฤตการณ์ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ เกิดขึ้นภายใต้บริบทความช่วยเหลือทางการเงินจากต่างประเทศ (Perez & Matsaganis, 2019)

ดังนั้น ผู้เขียนได้อธิบายถึงสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกรีซไปแล้วเบื้องต้น วิกฤตการณ์การเงินโลกที่ส่งผลกระทบต่อกรีซย่อมส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากวิกฤตการณ์จากความจำเป็นต่อการเข้าแผนการฟื้นฟูจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ ด้วยเหตุนี้โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป จากบริบทสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่มีมิติซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จึงเป็นสาระสำคัญต่อการทำความเข้าใจ “วิกฤตการณ์การเงินโลก” ที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเหล่านั้น โดยเป็น “เงื่อนไข” ที่สำคัญที่เป็นตัวกำหนดโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ

3.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ: ก่อนวิกฤตการณ์

ลักษณะเศรษฐกิจของกรีซ เป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจเป็นอันดับที่ 15 ในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป 27 ประเทศและเป็นประเทศที่ใหญ่เป็นอันดับ 34 ของโลกตาม GDP (ในปี ค.ศ. 2012) แต่ทั้งนี้เศรษฐกิจของกรีซขึ้นอยู่กับภาคบริการร้อยละ 85 และภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 12 และภาคเกษตรกรรมร้อยละ 3 ของผลผลิตทางเศรษฐกิจ ดังนั้นภาคบริการจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของกรีซอย่างมาก โดยเฉพาะการท่องเที่ยวและการขนส่งทางเรือเป็นหลัก (Greeka, n.d.) เมื่อดูตัวเลขเหล่านี้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นตัวกำหนดการเจริญเติบโตของประเทศที่เป็นหัวใจสำคัญ คือ ภาคบริการ เศรษฐกิจของกรีซจำเป็นต้องพึ่งพาจากภาคบริการเป็นหลักจากการท่องเที่ยว

ก่อนเกิดวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ จำเป็นต้องกล่าวถึงต้นกำเนิดหรือภูมิหลังของต้นตอปัญหาที่จะนำไปสู่วิกฤตการณ์ เริ่มต้นจากการใช้จ่ายของภาครัฐที่เพิ่มสูงขึ้น จนนำไปสู่ปัญหา

ตามมาจากการเพิ่มขึ้นจากการใช้จ่ายของภาครัฐ เนื่องจากการใช้จ่ายของภาครัฐมิได้นำไปสู่การเพิ่มผลผลิตทางเศรษฐกิจหรือไหลเวียนเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจจริง ทั้งนี้ เมื่อกรีซเข้ามาเป็นสมาชิกลำดับที่ 10 ของสหภาพยุโรป (EU) เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1981 ต่อมาเมื่อปี ค.ศ. 1999 กรีซมีอัตราส่วนหนี้สินต่อ GDP ต่ำกว่าร้อยละ 60 และขาดดุลงบประมาณต่ำกว่าร้อยละ 3 ของ GDP ต่อมากรีซเข้าร่วม ยูโรโซน (Eurozone) ทั้งนี้ สถานการณ์ของเศรษฐกิจเริ่มแย่ลงเนื่องจากการใช้จ่ายงบประมาณที่เกินขาดดุล ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1981 ขบวนการสังคมนิยมแพนเฮลเลนิก (PASOK) ก่อตั้งโดย Andreas Papandreu ในปี ค.ศ. 1974 เข้ามาใช้อำนาจและได้ใช้นโยบายประชานิยม และในอีกสามทศวรรษ PASOK ได้สลับชั่วอำนาจการเป็นรัฐบาลกับพรรค New Democracy Party โดยก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1974 เช่นกัน จากความพยายามของทั้งสองพรรคการเมืองที่ได้ใช้นโยบายสวัสดิการเพื่อเพิ่มความนิยมให้แก่ตนเอง ผู้ใช้สิทธิเลือกย่อมลงคะแนนเสียงที่ตอบสนองกับความต้องการของตน (Picardo, 2022) เราสรุปได้ว่าพื้นฐานสำคัญของสถานการณ์ภายในกรีซที่เกิดขึ้นภายหลังวิกฤตการณ์การเงินโลก เกิดขึ้นมาจากการใช้นโยบายประชานิยมจากรัฐบาลในอดีต ซึ่งทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจในช่วงเวลานี้มีลักษณะของการใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นมาก ดังนั้น ภาพรวมของจากการดำเนินงานของรัฐบาลโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีปัญหาจากความสามารถทางการแข่งขัน อัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นระบบการจัดเก็บภาษีที่ผู้ประกอบการภายในประเทศพยายามหลีกเลี่ยงภาษีและที่สำคัญปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ถูกสะสมมาเป็นอย่างระยะยาวนานจนไม่สามารถแก้ไขปัญหาค่าที่ตกค้างได้จากปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในระดับสูงหนี้ต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นจากการกู้ยืม สิ่งเหล่านี้ทำให้เศรษฐกิจของกรีซมีความเปราะบางอย่างมาก ทำให้ความสามารถในการแข่งขันลดลงอย่างต่อเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างและการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านราคา (Bank of Greece, 2010) ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจของกรีซ ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างโครงสร้างของอุปทานและอุปสงค์ความไม่สมดุลเหล่านี้ย้ายไปสู่ความไม่สมดุลของดุลการชำระเงินผ่านอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ด้วยเหตุนี้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของกรีซ จึงมีจุดอ่อนจากโครงสร้างการผลิตและความสามารถในการแข่งขัน (Economakis et al., 2015)

จากสิ่งที่ผู้เขียนได้กล่าวมาตั้งแต่บทนำและการกล่าวถึงผลกระทบจากวิกฤตการณ์การเงินโลกสามารถสะท้อน ได้ว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซก่อนเกิดวิกฤตการณ์ข้างต้นมีจุดอ่อนหลากหลายประการ ดังนี้

บทบาทของภาคบริการในระบบเศรษฐกิจ (Role of Services in an Economy): ภาคบริการเป็นส่วนหนึ่งที่ใหญ่ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ตอนต้น ดังนั้น ภาคบริการจึงได้รับการสนับสนุนต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและกลายเป็นแหล่งรายได้หลักของกรีซ กล่าวคือ

ภาคบริการเป็นผลมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นตัวกำหนดภาคบริการของประเทศนั้นๆ กล่าวได้ว่าในอีกด้านหนึ่งมีอาจสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้เท่าเทียมกับภาคอุตสาหกรรม เช่น เทคโนโลยี เครื่องจักร หรืออิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ว่าเหตุใดกรีซจึงมิได้มีขีดความสามารถสำหรับการแข่งขันระหว่างประเทศ ในบริบทของกรีซ

การใช้จ่ายสาธารณะในระดับสูงของรัฐ (High Levels of Public Spending): รัฐบาลของกรีซที่ผ่านมามีการใช้จ่ายอย่างมากกับโครงการด้านสวัสดิการทางสังคม ด้วยเหตุนี้การใช้จ่ายในปริมาณที่สูงของรัฐ นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของระดับหนี้สาธารณะ และการใช้จ่ายส่วนหนึ่งมาจากการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ (ภายใต้การเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป) ดังนั้น การใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น กลับมิได้นำไปสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง

ผลผลิตทางเศรษฐกิจต่ำ (Low Productivity): ถึงแม้การใช้จ่ายสาธารณะของภาครัฐอยู่ในระดับสูง แต่เศรษฐกิจภายในประเทศมีลักษณะที่ผลผลิตต่ำ กล่าวคือ ในภาคการผลิต การลงทุนในด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน ดังนั้น การใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นของรัฐมิได้ไปลงทุนกับอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงในระบบเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้การพึ่งพาภาคบริการจนเกินไป อาจนำไปสู่ความผันผวนทางเศรษฐกิจที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขจากภายนอก เช่น การท่องเที่ยว ดังนั้น บทบาทของรัฐจึงมีบทบาทสำคัญสำหรับการสนับสนุนและส่งเสริมการลงทุนและการแข่งขันภายในประเทศ

การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย (Policy Corruption): การขาดความโปร่งใสสำหรับการตรวจสอบทำให้ขาดความสามารถในการแข่งขันและขัดขวางการเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้ การขาดระบบหลักธรรมาธิบาลจึงทำให้ประสิทธิภาพของการทำงานลดลง (แรงจูงใจที่ลดลงสำหรับการแข่งขัน) หากมองในรูปแบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจ บทบาทของรัฐซึ่งเป็นบทบาทสำคัญสำหรับการส่งเสริมจึงน้อยลงสำหรับการเพิ่มการลงทุนและส่งเสริมการแข่งขัน

ในภาพรวม เศรษฐกิจของกรีซก่อนเกิดวิกฤตการณ์มีลักษณะ จุดอ่อนเชิงโครงสร้างจากการใช้จ่ายเกินความจำเป็นของงบประมาณ จึงทำให้เกิดความเปราะบางทางเศรษฐกิจจากกระทบจากภายนอก จากปัญหาเชิงโครงสร้างของกรีซจึงเป็นปัญหาอย่างมากในระยะต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของงบประมาณรัฐบาล

3.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ: หลังวิกฤตการณ์

ภายหลังวิกฤตการณ์การเงินโลก การตอบสนองของรัฐบาลย่อมมีผลทันที ความเห็นของ Kouretas and Vlamis (2010) ให้รายละเอียดเศรษฐกิจของกรีซภายหลังวิกฤตการณ์ ซึ่งเกิดผลกระทบต่อสถานการณ์ภายในกรีซ โดยให้ความเห็นว่า ช่วงปลายปี ค.ศ. 2009 และต้นปี ค.ศ. 2010 การกู้ยืมที่เพิ่มขึ้นทำให้รัฐบาลกรีซได้ออกแบบโครงการรวมบัญชีทางการคลัง

เพื่อลดหนี้สาธารณะและการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ ทั้งนี้ จากรวบรวมบัญชี ได้มีการยื่นต่อคณะกรรมการยุโรป เมื่อวันที่ 15 มกราคม ค.ศ. 2010 โดยรายละเอียดของโครงการเพื่อฟื้นฟูประเทศมุ่งเน้นไปที่เรื่องรายได้ มาตรการเพื่อลดการหลีกเลี่ยงภาษีที่เป็นปัญหาของกรีซ และได้มีการปรับปรุงการจัดเก็บภาษี มีการลดรายจ่ายของภาครัฐในส่วนของการสวัสดิการทางสังคม การเก็บภาษีพิเศษจากบริษัทที่สามารถทำกำไร การเร่งมาตรการความช่วยเหลือรับเงินของสหภาพยุโรปสำหรับโปรแกรมการชำระหนี้ และการเพิ่มภาษีทางอ้อม และการลดค่าใช้จ่ายของรัฐบาลทั่วไป ประมาณร้อยละ 10 สำหรับเงินเดือนของข้าราชการ (คาดว่าจะประหยัดได้ 0.65 พันล้านยูโร หรือร้อยละ 0.4 ของ GDP) หยุดรับสมรรถนะของใบอนุญาตสาธารณะ⁷ สำหรับปี ค.ศ. 2010 (เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายได้ 0.15 พันล้านยูโร หรือร้อยละ 0.1 ของ GDP) การดำเนินการลดอัตราส่วนการเกษียณอายุ/สรรหา 5 ต่อ 1 สำหรับพนักงานภาครัฐตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011 เป็นต้นไป การยกเลิกสัญญาระยะสั้นหลายฉบับของภาครัฐเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกระทรวงต่างๆ ประมาณร้อยละ 10 (คาดว่าจะประหยัดเงินได้ 0.12 พันล้านยูโร และส่งผลให้ครุอัตราจ้างระยะสั้น 7,000-8,000 คน ลดจำนวนลง) ลดรายการงบประมาณที่เชื่อมโยงกับประกันสังคมและกองทุนบำเหน็จบำนาญลงร้อยละ 10 (เพื่อประหยัดงบประมาณ 0.54 พันล้านยูโร เป็นร้อยละ 0.2 ของ GDP) และมาตรการที่เกี่ยวข้องในด้านอื่นๆ เพื่อลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐในบริการสาธารณะเป็นส่วนใหญ่

ในความเห็นของ EU และ IMF นั้น Kouretas and Vlamis (2010) สรุปว่า รัฐบาลกรีซมีอายุสั้น กล่าวคือ อยู่ไม่ครบวาระของรัฐบาลจากการเมืองไม่มีเสถียรภาพ ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถฟื้นฟูความเชื่อมั่นให้กับตลาดได้ รัฐบาลกรีซจำเป็นต้องเข้าร่วมการเจรจากับคณะกรรมการยุโรปและ EMU เพื่อตกลงในแผนการช่วยเหลือ เพราะความยากลำบากในการกู้ยืมเงินจากตลาดการเงินภายนอกภายหลังวิกฤตการณ์ของกรีซเผชิญกับอุปสรรคต่อการเพิ่มสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจอย่างมาก เมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 2010 มีการบรรลุข้อตกลงสำหรับแผนการช่วยเหลือ ที่เกี่ยวกับกลไกที่อาศัยเงินกู้ที่วิภาคให้กับกรีซจากประเทศในสหภาพยุโรปและเงินกู้จาก IMF ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาด โดยเงื่อนไขของการให้ความช่วยเหลือ คือ การเพิ่มอัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม คาดว่าอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้นจะส่งผลให้มีรายได้ใหม่ 1.3 พันล้านยูโร หรือร้อยละ 0.55 ของ GDP ภาษีทางอ้อมเพิ่มขึ้น

⁷ ใบอนุญาตสาธารณะ คือ งานที่เกี่ยวกับการออกใบอนุญาตให้กับบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ซึ่งเป็นการยืนยันว่าพวกเขามีความสามารถและคุณสมบัติที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานในสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น ใบอนุญาตทำงานในสายอาชีพต่างๆ เช่น แพทย์ พยาบาล วิศวกร หนายความ และนักบัญชี

ในน้ำมันเบนซิน ยาสูบ แอลกอฮอล์ และค่าไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น และการเพิ่มขึ้นของภาษีทรัพย์สิน ภาษีสินค้าฟุ่มเฟือยของบริษัทต่างชาติและอสังหาริมทรัพย์

การดำเนินการมาตรการที่เข้มงวดนอกเหนือจากที่ได้กล่าวมา เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายสำหรับการชำระหนี้และการแก้ไขวิกฤตการณ์ที่กำหนดโดยคณะกรรมการยูโรและ IMF คุณลักษณะของการแก้ไขและแผนการเกี่ยวกับความพยายามสำหรับการเพิ่มรายได้จากภาษีมากขึ้น คือ อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มเพิ่มขึ้นร้อยละ 23 จากร้อยละ 21 ทั้งนี้ รัฐบาลคาดการณ์ว่าภาษีมูลค่าเพิ่มใหม่จะก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นอีก 0.80 พันล้านยูโร หรือประมาณร้อยละ 0.3 ของ GDP ในปี ค.ศ. 2010 และ 1.0 พันล้านยูโร หรือประมาณร้อยละ 0.4 ของ GDP ในปี ค.ศ. 2011 ตามลำดับ ประกอบกับมาตรการขยายฐานภาษีมูลค่าเพิ่ม การเพิ่มภาษีทางอ้อมสำหรับน้ำมันเชื้อเพลิง ผลิตภัณฑ์ยาสูบ และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คาดว่าจะสร้างรายได้เพิ่มขึ้น 0.45 พันล้านยูโร หรือประมาณร้อยละ 0.2 ของ GDP ในปี ค.ศ. 2010 และ 0.60 พันล้านยูโร หรือประมาณร้อยละ 0.3 ของ GDP ในปี ค.ศ. 2011 ตามลำดับ และการเก็บภาษีเพิ่มเติมสำหรับสินค้าฟุ่มเฟือย ผลกำไรของบริษัท (ภาษีแบบจ่ายครั้งเดียว) และการนำภาษีสีเขียว (Green Tax)⁸ มาใช้ มาตรการลดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นกับข้าราชการ เช่น งดเงินเดือนประจำปี 13 และ 14 ถูกยกเลิกสำหรับข้าราชการพลเรือนที่ได้รับเงินเดือนขั้นต้นเกินกว่า 3,000 ยูโร ต่อเดือน กองทุนการลงทุนสาธารณะ (Public Investment Fund: PIF) สำหรับปี ค.ศ. 2010 ลดลง 0.5 พันล้านยูโร หรือประมาณร้อยละ 0.2 ของ GDP การหยุดค่าจ้างและเงินบำนาญเป็นเวลา 3 ปี และลดต้นทุนการดำเนินการของรัฐบาลกลางเพิ่มเติม จึงถือได้ว่าเป็นมาตรการที่เข้มงวดอย่างมาก (Kouretas & Vlamis, 2010) อย่างไรก็ตาม ประเทศต่างๆ นอกเหนือจากกรีซที่ประสบกับวิกฤตการณ์การเงินโลก ย่อมโดยผลกระทบเช่นกัน แต่ถึงกระนั้นการตอบสนองสำหรับการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินย่อมแตกต่างกัน และที่สำคัญ คือ โครงสร้างทางเศรษฐกิจย่อมไม่เหมือนกัน ดังนั้น วิกฤตการณ์การเงินโลกที่ส่งผลกระทบข้างต้น จึงทำให้ประเทศต่างๆ เกิดโครงสร้างหนี้ที่แตกต่างกัน ในกรณีของกรีซ การตอบสนองของภาครัฐนั้นกล่าวได้ว่าไม่มีประสิทธิภาพจากความอ่อนแอของสถาบันทางการเงิน แต่ถึงกระนั้นย่อมมีจุดร่วมกับประเทศอื่นๆ เช่น การลดกฎระเบียบทางการเงิน แต่ปัญหาสำหรับกรีซ มีการขยายสินเชื่อที่ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อในตลาดหุ้นต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ กรณีของกรีซจึงเป็น

⁸ การเรียกเก็บภาษีจากกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือที่เป็นปัญหาสังแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้กิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมลดลง ซึ่งการเรียกเก็บภาษีสีเขียวจะส่งผลให้กิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีความสูงกว่ากิจกรรมที่ไม่มีผลกระทบดังกล่าว และส่งเสริมให้ผู้ประกอบการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น เทคโนโลยีที่ใช้พลังงานทดแทนหรือการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

วิกฤตการณ์หนี้จากภาครัฐมากกว่าเอกชน (Toporowski, 2011) การดำเนินการตามโครงการจากเงื่อนไขที่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก จากมาตรการรัดเข็มขัดย่อมทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อฟื้นฟูประเทศหลังวิกฤตการณ์ อย่างไรก็ตามมาตรการเหล่านี้ย่อมนำไปสู่อุปสงค์สินค้าและบริการที่ลดลง และอาจทำให้เศรษฐกิจของกรีซเข้าสู่ภาวะถดถอยอย่างรุนแรง ดังนั้น รัฐบาลจึงมีความจำเป็นสำหรับการออกแบบแผนโครงการเพื่อลดอัตราการว่างงานและกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ นอกเหนือจากการเพิ่มรายได้ให้กับงบประมาณการคลัง

ในความเห็นของ Yannis Stournaras (2019a) ผู้ว่าการธนาคารกลางแห่งกรีซ (Bank of Greece) ได้กล่าวคำปราศรัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจของกรีซ 10 ปี หลังวิกฤตการณ์ไว้อย่างน่าสนใจ ณ ศาลผู้สอบบัญชีแห่งยุโรป (European Court of Auditors) ณ ลักเซมเบิร์ก เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 2019 โดยกล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมหภาคในปี ค.ศ. 2008 และ ค.ศ. 2009 มีการปรับลดอันดับหนี้สาธารณะและส่วนต่างราคาของรัฐบาลเพิ่มขึ้น (Rising Sovereign Spreads) ทำให้รัฐบาลกรีซและธนาคารพาณิชย์ขาดกลไกตลาดทุนและตลาดการเงินระหว่างประเทศ การถอนเงินฝากเป็นจำนวนมากและสถานะสภาพคล่องที่ต่ำทำให้เกิดภาวะความไม่มั่นคงกับภาคธนาคารพาณิชย์จากโครงการสำหรับการฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ได้รับทุนจาก EU และ IMF ที่ริเริ่มในปี ค.ศ. 2010 เพื่อการแก้ไขปัญหาความไม่สมดุลกันทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อผลผลิต รายได้ และความมั่งคั่งอย่างมาก ระหว่าง ค.ศ. 2008 ถึง ค.ศ. 2016 โดยกรีซสูญเสีย GDP มากกว่า 1 ใน 4 และอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 16 รวมไปถึง GDP ต่อหัวจากกำลังซื้อลดลงเหลือร้อยละ 67.4 ของค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรปในปี ค.ศ. 2018 ลดลงจากร้อยละ 93.3 ในปี ค.ศ. 2008 ขณะเดียวกันเกิดภาวะสมองไหล (Human Capital Flight) จำนวนมากและการลงทุนที่ลดลง อย่างไรก็ตาม ผลจากเศรษฐกิจมหภาคและการลดลงของอัตราการเติบโตของ GDP นำไปสู่อัตราส่วนหนี้ต่อ GDP อยู่ในระดับที่ไม่ยั่งยืนถึงแม้จะมีการรวมงบการเงิน ทั้งนี้ ปัญหาในการชำระหนี้ของครัวเรือนและธุรกิจ เป็นให้สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loans: NPLs) เพิ่มขึ้นอย่างมาก ทำให้คุณภาพสินทรัพย์ของธนาคารลดลง จึงเป็นเรื่องยากสำหรับธนาคารในการจัดหาเงินทุนกับภาคเศรษฐกิจจริง จึงกล่าวได้ว่า การแก้ไขวิกฤตกรีซใช้เวลา 8 ปี สำหรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ 3 โครงการ การปรับโครงสร้างหนี้ครั้งใหญ่ และการเพิ่มทุนของธนาคารอีก 3 รอบ

อีกทั้ง Stournaras ได้อธิบายถึงรายละเอียดของวิกฤตการณ์เศรษฐกิจของกรีซ ดังนี้ (1) ความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจมหภาคของกรีซนั้นสูงกว่าประเทศสมาชิกอื่นๆ ในสหภาพยุโรป ภายใต้ความไม่มั่นคงทางการเงิน (2) งบประมาณทางการคลังสูงกว่าที่คาดการณ์ ทำให้ภาวะ

เศรษฐกิจถดถอยอย่างมาก เป็นผลให้เศรษฐกิจตกอยู่ในวงจรอุบาทว์ของความเข้มงวดและภาวะถดถอย (3) เมื่อพิจารณาความไม่สมดุลทางการคลังในช่วงแรก ซึ่งเน้นไปที่การขึ้นภาษีมากกว่าลดรายจ่าย เช่น การปฏิรูปที่ส่งเสริมการเติบโต การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การแก้ปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษี และการจัดระบบภาครัฐใหม่ (4) การปฏิรูปโครงสร้างทำให้ค่าจ้างที่แท้จริงลดลงมากกว่าขั้นตอนการวางแผนที่พยายามปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ทำให้ภาวะเศรษฐกิจถดถอยลึกมากยิ่งขึ้น ความพยายามในการปฏิรูปมุ่งเน้นไปที่ตลาดแรงงานมากกว่าตลาดสินค้าและบริการ ดังนั้น ค่าจ้างจึงลดลงรวดเร็วและรุนแรงกว่าราคาสินค้า ภาคครัวเรือนประสบกับกำลังซื้อที่ลดลงอย่างมาก ส่งผลให้มีการจำกัดการบริโภคส่วนบุคคล (5) ปัญหาหนี้ NPL แสดงให้เห็นว่าจัดการได้ยากมากกว่าที่คาดการณ์ ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการหัตถ์ทางเศรษฐกิจมีความรุนแรงมากขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย เช่น การเลื่อนชำระหนี้แบบครอบคลุมในการประมูล โดยใช้หลักการใช้การคุ้มครองทางทรัพย์สินที่ยึดอสังหาริมทรัพย์ที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนอุปสรรคทางกฎหมายและการพิจารณาคดีอื่นๆ อีกหลายประการ (6) การปฏิรูปบางอย่างล่าช้ากว่ากำหนดเวลาที่มีข้อตกลงร่วมกันเนื่องจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ภูมิศาสตร์สำหรับการปฏิรูปไม่มีเพียงพอ นโยบายประชานิยม การแข่งขัน และความล้มเหลวของพรรคการเมืองในการทำความเข้าใจสถานการณ์ และ (7) การพิจารณาเศรษฐกิจการเมืองในยุโรปมีส่วนอย่างมากต่อการชะลอการฟื้นตัวของเศรษฐกิจกรีซ การตัดสินใจของ Eurogroup เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2012 ต่อการผ่อนปรนหนี้เพิ่มเติมถูกเลื่อนออกไปเป็นเวลาหลายปีและถูกนำมาใช้ในปี ค.ศ. 2018 สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่บั่นทอนแนวโน้มการเติบโตและทำให้วิกฤตการณ์ยืดเยื้อ

บทบาทของภาครัฐมีความสำคัญอย่างมากต่อการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ถึงกระนั้นความพยายามในการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล ก็มีอาจเพียงพอสำหรับการฟื้นฟูเศรษฐกิจแต่จำเป็นต้องมีการตัดสินใจร่วมกันภายในสหภาพยุโรปกับประเทศสมาชิกอื่นๆ ด้วยเหตุนี้สำหรับความพยายามในการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจภายในประเทศ จะเน้นไปที่ภาครัฐเป็นหลักหากกล่าวตามความเห็นของผู้ว่าการธนาคารของกรีซ ดังนั้น เราจึงอาจสรุปได้ว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซได้เปลี่ยนแปลงไป โดยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกที่คอยควบคุมและกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับมาตรการความช่วยเหลือ อย่าง EU และ IMF ด้วยเหตุนี้รัฐบาลกรีซย่อมไม่อาจปฏิเสธถึงมาตรการเหล่านั้นได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางเศรษฐกิจจากปัญหาเชิงโครงสร้างและหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) หรือสภาพคล่องที่มีความไม่แน่นอนจากงบประมาณภาครัฐที่มีได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายสำหรับการเพิ่มสภาพคล่อง ในแง่ของบทบาทธนาคารกลางของกรีซมีส่วนสำคัญสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้และการเพิ่มทุนของระบบธนาคาร ผ่านการกำกับดูแลของธนาคารกลาง เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ประสบปัญหานี้

NPLs ในปริมาณที่สูง สำหรับธนาคารกลางเป้าหมายสำคัญสำหรับการแก้ไขปัญหาข้างต้น คือ การเตรียมเครื่องมือให้กับธนาคารพาณิชย์เพื่อเตรียมกับความท้าทายจากหนี้ NPL ด้วยเหตุนี้ ความพยายามดังกล่าว เป็นไปเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งสำหรับกรอบการดูแลและการบริหารจัดการหนี้ NPL ให้เกิดประสิทธิภาพ (Bank of Greece, 2018)

นอกเหนือจากนี้ Poul M. Thomsen (2019) ผู้อำนวยการฝ่ายยุโรปของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (European Department of the International Monetary Fund) กล่าวว่า กรีซต้องใช้เวลา 8 ปีในการกลับสู่ระดับสมดุลทางเศรษฐกิจ หากนำมาเปรียบเทียบกับขนาดความเสียหายกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ของสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1930 และผลกระทบจากวิกฤตการณ์ในเอเชียเมื่อปี ค.ศ. 1997 ดังนั้น การกระตุ้นอุปสงค์ที่ไม่ยั่งยืนให้เติบโตอย่างรวดเร็วผ่านการปล่อยสินเชื่อส่วนบุคคลเป็นหลักจากงบประมาณการคลัง อาจนำไปสู่ภาวะความผันผวนของระบบเศรษฐกิจอย่างมาก กรณีกรีซการทุ่มงบประมาณไปกับเงินบำนาญในปริมาณเทียบเท่ากับประเทศในยุโรปที่ร่ำรวยหรือประเทศเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ดังนั้น หากไม่มีการปฏิรูปเงินบำนาญและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นเรื่องยากมากที่จะจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและการปฏิรูปภาษี มีความสำคัญต่อแนวโน้มการเติบโตในระยะยาว Thomsen ยอมรับว่าในตอนแรกการประเมินตัวคุณทางการเงินต่ำเกินไปจากหนี้ที่มีอยู่ของกรีซ แต่การพิจารณาถึงมาตรการความช่วยเหลือทางการเงินในแต่ละไตรมาส จึงเป็นผลดีต่อการจัดหาเงินทุนให้เพียงพอต่อกรีซสำหรับการเพิ่มสภาพคล่องและการปรับปรุงงบประมาณในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ความเห็นของ Thomsen วิกฤตการณ์ของกรีซนั้นเป็นเพียงเรื่องการเมืองมากกว่าวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ กล่าวคือ การขาดความโปร่งใสของรัฐบาลกรีซทำให้การกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียสำหรับการแก้ไขวิกฤตการณ์ โดยปัญหา คือ การรวบรวมงบการเงิน ประสบความสำเร็จน้อยกว่ามากเมื่อเทียบเคียงกับการเปิดตลาดสินค้าและบริการที่ประสบความสำเร็จมากกว่า ทั้งนี้ทั้งนั้น กรีซได้บรรลุมาตรการที่เพียงพอสำหรับการรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาค การฟื้นฟูทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น (ซ้ำ) การว่างงานกำลังลดลง ค่าจ้างที่แท้จริงฟื้นตัว และการเข้าถึงตลาดทุนกำลังได้รับการฟื้นฟูอย่างช้าๆ แต่ความเข้มงวดของการคลังยังคงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการพัฒนาเศรษฐกิจในกรีซ จึงสรุปได้ว่า วิกฤตการณ์การเงินโลกทำให้ภาคครัวเรือนมีความพยายามในการลดหนี้ แต่ภาครัฐมีมาตรการที่เข้มงวด รวมไปถึงการตอบสนองทางการคลังจากผลกระทบของวิกฤตการณ์การเงินโลก ดังนั้น นโยบายการคลังจึงเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่แท้จริงในช่วงเวลาเหล่านี้ โดยเฉพาะในช่วงเศรษฐกิจถดถอย (Kohler & Stockhammer, 2022)

ในทัศนะของผู้เขียน โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในเชิงเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศที่การตอบสนองของภาครัฐมีบทบาทต่อวิกฤตการณ์การเงินโลก อย่างไรก็ตาม วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นมีอาจเป็นผลมาจากนโยบายการคลังและนโยบายการเงินแต่เพียงด้านเดียว แต่ยังมีปัญหาในเชิงระบบ คือ ระบบการเมืองที่ไม่มีประสิทธิภาพในการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจและการตอบสนองของภาครัฐที่ไม่มีความเข้าใจต่อสถานการณ์ ในทัศนะของผู้เขียน ถึงแม้ภายหลังวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นจะทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปสำหรับการปรับสมดุลของงบประมาณการคลังตามการปรับปรุงตามเงื่อนไขจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศและสถาบันทางการเงินในสหภาพยุโรป แต่หากสถาบันทางการเมืองของกรีซไม่ได้ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล การแก้ไขปัญหาอาจไม่ก่อให้เกิดผลเชิงบวก ความเปลี่ยนแปลงข้างต้นทำให้ภายหลังวิกฤตการณ์ ส่งผลให้สถานการณ์ของกรีซแปรเปลี่ยนและส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ดังนี้

มาตรการรัดเข็มขัดและการรวมบัญชีทางการคลัง: เพื่อจัดการกับปัญหาหนี้สาธารณะที่มีปริมาณในระดับสูงและความพยายามสำหรับการฟื้นฟูเสถียรภาพทางการเงิน กรีซได้ใช้มาตรการรัดเข็มขัดหลากหลายประการตามที่ผู้กล่าวไว้เบื้องต้น เช่น การลดการใช้จ่ายของภาครัฐของสาธารณะ การขึ้นอัตราภาษี การปฏิรูปเงินบำนาญ โดยเป้าหมายที่สำคัญ คือ เพื่อลดการขาดดุลงบประมาณและการฟื้นฟูความสมดุลหรือเพื่อความยั่งยืนทางการคลังสำหรับความเชื่อมั่นต่อระบบเศรษฐกิจ

การหดตัวและภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ: การใช้มาตรการรัดเข็มขัดทำให้เศรษฐกิจของกรีซหดตัวอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจถดถอยอย่างยาวนาน ภาวะเศรษฐกิจถดถอยมีผลต่อการจ้างงาน การใช้จ่ายของผู้บริโภค และการลงทุนภายในประเทศ ทั้งนี้จะนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มสูงขึ้น เช่น ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2008-2016 กรีซสูญเสีย GDP มากกว่า 1 ใน 4 มีอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 16 อีกทั้ง ภาวะเสมอภาคของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity: PPP) ลดลงเหลือร้อยละ 67 ของค่าเฉลี่ยทั้งสหภาพยุโรป จากที่ผู้เขียนได้กล่าวถึง NPL ที่เพิ่มขึ้นและการลดลงจากการกำกับดูแลของธนาคารกลาง แต่ถึงกระนั้น อัตราส่วนต่อ GDP ไม่อยู่ในระดับที่มีความยั่งยืน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาและความยืดเยื้อสำหรับความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนและภาคเอกชน (Stournaras, 2019b)

การปฏิรูปโครงสร้าง: กรีซดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างหลากหลายรูปแบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงความสามารถในการแข่งขัน (ที่เป็นปัญหามานาน) และประสิทธิภาพของเศรษฐกิจ การปฏิรูปเหล่านี้มีนัยต่อการเปิดเสรีของตลาดแรงงานและการส่งเสริมต่อการเพิ่มผลิตภัณธ์ การลดความซับซ้อนของกฎระเบียบทางธุรกิจและการปรับปรุงระบบ

ตุลาการสำหรับกลไกของภาครัฐ โดยเพื่อดึงดูดการลงทุนจากภายนอก กระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ และเพิ่มผลผลิตให้สามารถมีศักยภาพ

ความช่วยเหลือและการกำกับดูแลระหว่างประเทศ: กรีซได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากสถาบันระหว่างประเทศ ได้แก่ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ธนาคารกลางยุโรป (ECB) และคณะกรรมการการยุโรป สถาบันเหล่านี้ให้เงินกู้แก่กรีซเพื่อเพิ่มสภาพคล่องเพื่อแลกกับการดำเนินการตามการปฏิรูปจากข้อกำหนดจากสถาบันการเงินเหล่านั้น ที่กำหนดมาและมาตรการรวมบัญชีทางการคลัง อีกทั้งสถาบันเหล่านี้ได้ติดตามการดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้การปฏิบัติเหล่านั้นไปเป็นตามเงื่อนไข

ความท้าทายด้านสังคมและสวัสดิการ: วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจมีนัยสำคัญต่อสังคมและสวัสดิการ เนื่องจากอัตราการว่างงานที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะนักศึกษาจบใหม่ และอัตราความยากจนเพิ่มขึ้นจากการขึ้นอัตราภาษีและการยึดอสังหาริมทรัพย์ ดังนั้น สวัสดิการของประเทศจึงมีความจำเป็นที่ต้องรองรับคนเหล่านี้

สรุปได้ว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ ได้ผลกระทบจากปัจจัยภายนอก กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างเกิดขึ้นภายใต้บริบทของความช่วยเหลือทางการเงินจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ และการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ ตามมา อีกทั้งบทบาทของภาครัฐในการตอบสนองต่อวิกฤตการณ์ มีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง หลังจากยอมรับเงื่อนไขสำหรับการเพิ่มสภาพคล่องภายในประเทศ รวมไปถึงบทบาทของภาค กรีกตอบสนองต่อวิกฤตการณ์เหล่านี้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับสมดุลงบประมาณการคลัง

4. อดีตวิกฤตการณ์เศรษฐกิจกับความเป็นไปทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

เมื่อสถานการณ์โควิด-19 ในปัจจุบันทำให้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของกรีซ ย่ำแย่ลง จากปัญหาที่ตกค้างจากอดีต อย่างไรก็ตาม โครงสร้างทางเศรษฐกิจในเชิงตัวนโยบายที่มีการปฏิรูปอย่างต่อเนื่อง การปฏิรูปเหล่านี้ทำให้บทบาทของภาครัฐมีการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการฟื้นฟูการคลังและมาตรการที่เข้มงวด ทำให้ประสิทธิภาพของภาครัฐมีความเข้มแข็งขึ้น อย่างไรก็ตาม หนี้สาธารณะยังคงอยู่

มุมมองของ George Alogoskoufis ศาสตราจารย์ด้านเศรษฐศาสตร์ ณ Athens University of Economics and Business ได้แสดงความคิดเห็นต่อความเป็นไปทางเศรษฐกิจในปัจจุบันและวิกฤตการณ์เศรษฐกิจที่เกิดขึ้น Alogoskoufis ให้มุมมองว่า กรีซประสบกับภาวะทางเศรษฐกิจถดถอยอย่างมากในปี ค.ศ. 2020 การมีมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจจากโควิด-19

ได้นำไปสู่การเพิ่มขึ้นจากหนี้สาธารณะในปริมาณที่สูงอย่างมาก Alogoskoufis จึงสรุปวิธีการแก้ไขปัญหในการจัดการหนี้ ประการแรก (1) การเพิ่มภาษีและลดการใช้จ่ายของภาครัฐ (2) การปรับโครงสร้างหนี้ โดยเฉพาะหนี้ NPL และ (3) นโยบายค่อยเป็นค่อยไป (Gradual Adjustment) โดยการเติบโตทางเศรษฐกิจจะช่วยให้ภาระหนี้ลดลงเมื่อเทียบกับอัตราส่วนต่อ GDP อย่างไรก็ตาม การผสมผสานนโยบายข้างต้น มีข้อกำหนดชัดเจนตามกฎหมายเกณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการประสานงานในกลุ่มประเทศ EU แต่กรีซจำเป็นต้องปฏิรูปดำเนินการภายในประเทศเพื่อฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ในส่วนของการปรับโครงสร้างหนี้ การเพิ่มภาษีและลดการใช้จ่ายของภาครัฐ โดย Alogoskoufis (2021) ให้ความเห็นว่าภายหลังการสิ้นสุดของโควิด-19 ผ่านการใช้นโยบายที่เข้มงวดสำหรับการฟื้นฟูทางการเงิน การขึ้นอัตราดอกเบี้ยและการลดการใช้จ่ายของภาครัฐในช่วงหลังวิกฤตการณ์การเงินโลก มิได้ทำให้หนี้ลดลงแม้แต่น้อย กล่าวคือ ในช่วงปี ค.ศ. 2007-2009 อัตราส่วนหนี้สาธารณะและหนี้ต่างประเทศเพิ่มขึ้น มาตรการที่เข้มงวดในปี ค.ศ. 2010-2018 ทำให้กรีซเกิดภาวะชบเซาทางเศรษฐกิจ ถึงแม้จะมีการปรับปรุงทางการเงินก็ตาม จากเดิมหนี้ร้อยละ 103 ของ GDP ในระหว่างปี ค.ศ. 2007-2009 และเพิ่มขึ้นร้อยละ 127 ของ GDP ในปี ค.ศ. 2009 เมื่อสิ้นสุดการปรับปรุงงบประมาณและการลดมาตรการความเข้มงวดจากเงื่อนไขของ IMF และ ECB หนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 186 ของ GDP ในปี ค.ศ. 2018 อย่างไรก็ตาม ถึงแม้แหล่งรายได้จะมาจากการขึ้นภาษี แต่ก็มิได้ส่งผลเพียงพอต่อการปรับโครงสร้างหนี้ที่เกิดขึ้นสำหรับการเพิ่ม

ประการที่สอง การปรับโครงสร้างหนี้ในปี ค.ศ. 2012 จะมีปัญหาจากหลากหลายประการตามกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ผลลัพธ์จากการปรับโครงสร้างหนี้มีผลเชิงบวก มีการหยุดโครงการบางอย่างที่เพิ่มหนี้และต้นทุนในการให้บริการสาธารณะลดลง ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้างหนี้ดีขึ้นจาก NPL แต่ถึงกระนั้นสถานการณ์ของโควิด-19 Alogoskoufis ตั้งข้อสังเกตในแบบเดียวกันว่า มาตรการหรือนโยบายที่เคยทำในช่วง ค.ศ. 2007 เป็นต้นมาจนถึงสิ้นสุดโครงการ สามารถทำได้หรือไม่ในบริบทปัจจุบันสำหรับการรับมือกับโควิด-19 เพื่อเพิ่มความเชื่อถือจากความสัมพันธ์ของระบบการเงินและการกู้ยืมเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจในบริบทของโควิด-19 แต่ถึงกระนั้น Alogoskoufis กล่าวว่าในปี ค.ศ. 2010-2011 ไม่มีความเป็นไปได้ที่ประเทศในสหภาพยุโรปจะสูญเสียความน่าเชื่อถือจากนักลงทุนในปัจจุบันและอนาคต ผ่านการปรับโครงสร้างหนี้หรือการตัดหนี้ออกไป เนื่องจากประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปจะแบกรับต้นทุนร่วมกันจากการปรับโครงสร้างหนี้ภายในประเทศสมาชิก

ประการสุดท้าย การดำเนินนโยบายค้อยเป็นค้อยไป เป็นวิธีการที่กรีซรักษาอัตราส่วนหนี้สินต่อ GDP ให้มีความสมดุลทางเศรษฐกิจ แต่วิธีการนี้มีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ อัตราผลตอบแทนต่ำของพันธบัตรรัฐบาลจะต้องคงต่ำกว่าผลรวมของการเติบโตของ GDP และอัตราเงินเฟ้อในระยะเวลายาวนาน อย่างไรก็ตาม วิธีการที่สามได้รับการพิสูจน์ว่ามีประสิทธิภาพในการจัดการกับหนี้สาธารณะที่เพิ่มขึ้น แต่ Alogoskoufis ตั้งคำถามว่า วิธีการข้างต้นจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ในยุคตลาดการเงินเสรีและการเคลื่อนย้ายเงินทุน สมมุติฐานว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้ ค่าใช้จ่ายสำหรับการลงทุนจากเดิมที่ติดกับภาครัฐจะตกไปอยู่กับนักลงทุนที่คาดว่าจะได้ผลตอบแทนมากกว่าพันธบัตรรัฐบาล แต่ปัญหาคืออัตราดอกเบี้ยจำเป็นต้องอยู่ในระดับต่ำเป็นระยะเวลานานสำหรับวิธีการเบื้องต้น และอาจต้องมียุทธศาสตร์การเงินแทรกแซงในตลาดการเงินนอกเหนือจากนโยบายการเงินที่ผ่อนคลายของธนาคารกลาง ดังนั้น วิธีการเหล่านี้ย่อมมีความไม่แน่นอนในระดับสูงอย่างมาก

กระนั้นหากดูวิธีการทั้งสามข้างต้นสำหรับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของกรีซ สามารถสะท้อนได้ว่าแนวทางทั้งสามดังกล่าว โครงสร้างเศรษฐกิจของกรีซ ณ ขณะนี้ บทบาทของภาครัฐเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างมากสำหรับการแก้ไขปัญหาข้างต้น ประเด็นที่สำคัญ คือ เศรษฐกิจที่ภาครัฐเป็นตัวนำจะมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหนในบริบทของกรีซ เนื่องจากหนี้สาธารณะที่ประสบอยู่ได้ขัดขวางการลงทุนอย่างมาก โดยเฉพาะการจัดสรรทรัพยากร แต่ถึงอย่างไรความพยายามก็ถือว่าเพียงพอแล้วสำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนั้น ในทัศนะของผู้เขียน บริบทในปัจจุบัน โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ ถึงแม้จะมีหนี้สาธารณะอยู่ แต่โครงสร้างข้างต้นผ่านการเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจแล้ว ดังนั้น กฎระเบียบที่เพิ่มมากขึ้นจากภายในและคำแนะนำจากภายนอก ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจของกรีซมีลักษณะที่ภาครัฐมีบทบาทเพิ่มมากยิ่งขึ้น

หากพูดถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 2022 ตามการรายงานของธนาคารกลางของกรีซ อัตราการเติบโตของเศรษฐกิจคาดว่า ค.ศ. 2023 จะมีอัตราการเติบโตร้อยละ 3.9 ต่อ GDP โดยเศรษฐกิจของกรีซยังได้รับแรงหนุนจากการท่องเที่ยว การฟื้นตัวของยูโรโซน และการลงทุนที่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การให้ความร่วมมือสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลโควิด-19 ของกรีซทำให้ขาดความโปร่งใส ทั้งนี้ อัตราการฉีดวัคซีนที่ต่ำของกรีซ เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรป ได้เพิ่มความไม่แน่นอนและความเสี่ยงต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่แนวโน้มระยะสั้นกลางและระยะยาวของเศรษฐกิจกรีซ ยังคงเป็นผลบวก จากการได้รับการส่งเสริมการจากการเปิดตัวโครงการลงทุนและการปฏิรูปซึ่งเกี่ยวกับแผนการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจภายหลัง โควิด-19 ในรายงานของธนาคารกลางกรีซ ระบุว่า ค่าใช้จ่ายของผู้บริโภคคาดว่าจะเพิ่มขึ้นในอีก 2 ปี ข้างหน้า ถึงแม้จะยังอยู่ในระดับปานกลาง รวมไปถึงกรีซคาดว่าจะได้รับเงิน

4 หมื่นล้านยูโรของงบประมาณสหภาพยุโรป ในช่วง ค.ศ. 2021-2027 และ 32 ล้านยูโรจากกองทุนฟื้นฟู (Next Generation EU) ในขณะเดียวกันกรีซก็ดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และประเด็นที่สำคัญคือ NPL ลดลงเหลือ 20.9 พันล้านยูโร จาก 86.3 พันล้านยูโร เมื่อปี ค.ศ. 2016 อัตราส่วนสินเชื่อด้อยคุณภาพและธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ลดลง แต่ยังคงสูงเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรปร้อยละ 2.3 (Georgiopoulos & Papadimas, 2021)

อัตราการเติบโตที่มากขึ้นเป็นผลมาจากการลงทุนและการปรับโครงสร้างหนี้ตลอดระยะเวลาของกรีซ รวมไปถึงการท่องเที่ยวที่ทำให้กรีซมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น พร้อมทั้งความช่วยเหลือทางการเงินสำหรับการฟื้นฟูประเทศสำหรับโควิด-19 อย่างไรก็ตาม โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะบทบาทของภาครัฐสำหรับการตอบสนอง กล่าวได้ว่าบริบทในปัจจุบันกับอดีตวิกฤตการณ์ของกรีซที่เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2007 บทบาทของภาครัฐมีการตอบสนองที่ดีขึ้นจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุนี้ แนวโน้มในอนาคตของทักษะผู้เขียน ปัญหาบางประการของกรีซจะคงอยู่จากหนี้สาธารณะที่ค้ำคา แต่ถึงกระนั้น ระยะเวลาเศรษฐกิจของกรีซจะฟื้นฟูกายิ่งขึ้นผ่านการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจในแต่ละยุคสมัยและตามบริบทแวดล้อมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

5. บทสรุป

จากมุมมองของทฤษฎีการพึ่งพาและเศรษฐศาสตร์เชิงโครงสร้างใหม่ กล่าวได้ว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซได้เปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทของมาตรการความช่วยเหลือจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ การพึ่งพากลไกทางการเงินเพื่อเพิ่มสภาพคล่องเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจจากภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยและประสบกับวิกฤตการณ์การเงิน นอกเหนือจากนี้ บทบาทของภาครัฐสำหรับการตอบสนองภายหลังวิกฤตการณ์ กล่าวได้ว่า รัฐบาลกรีซ ได้มีการตอบสนองต่อวิกฤตการณ์การเงินโลกอย่างชัดเจนภายใต้สถานการณ์ “ความจำเป็น” เนื่องจากกรีซประสบปัญหานี้สินในปริมาณระดับสูง ดังนั้น ภายใต้ระบบการเงินที่มีความซับซ้อนอย่างมากในศตวรรษที่ 21 บทบาทของภาครัฐจึงมีความสำคัญสำหรับการเตรียมความพร้อมของเครื่องทางการเงินและบทบาทของธนาคารกลางย่อมมีความสำคัญต่อการปรับโครงสร้างหนี้

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซก่อนเกิดวิกฤตการณ์ มีลักษณะของการใช้งบประมาณจากภาครัฐเป็นหลัก สำหรับการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ รวมไปถึงการใช้นโยบายประชานิยมโดยมิได้ตรวจสอบในเรื่องของความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ถึงแม้จะมีการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ก็มิได้หมายความว่า การเติบโตเหล่านั้นจะเป็นการเติบโตที่

ทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง และปัญหาของการหลีกเลี่ยงภาษีจากภาคเอกชน ระบบธรรมาภิบาลที่ไม่โปร่งใส มูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศจากอัตราการเติบโตไม่ได้มาจากนวัตกรรมแต่มาจากการบริโภคของครัวเรือน และปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีผลกระทบ ทำให้ปัจจัยเหล่านี้เป็นพื้นฐานของวิกฤตการณ์หนี้สาธารณะที่เกิดขึ้น โครงสร้างเศรษฐกิจแบบเดิม จึงมิได้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่แปรเปลี่ยนไป

โครงสร้างทางเศรษฐกิจในช่วงหลังวิกฤตการณ์ ตามที่ได้กล่าวไว้ถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างเกิดขึ้นภายใต้บริบทความช่วยเหลือทางการเงินระหว่างประเทศ มีผลต่อการตัดสินใจและการปรับปรุงงบประมาณทางการคลัง เช่น เงื่อนไขจากมาตรการให้ความช่วยเหลือของ IMF และ EU ที่กำหนดเงื่อนไขที่ชัดเจนต่อการปฏิรูปงบประมาณการคลัง โดยเฉพาะการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราที่สูงขึ้นเนื่องจากความกังวลต่อการผิมนัดชำระหนี้ การลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐเพื่อให้งบประมาณสมดุลมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ในช่วงหลังนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การฟื้นฟูประเทศและการปรับสมดุลทางเศรษฐกิจเป็นหลักในทางนโยบายการเงินและการคลัง ด้วยเหตุนี้บทบาทของภาครัฐ จึงมีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของกรีซ

เอกสารอ้างอิง

- Abboushi, S. (2011). Analysis and outlook of the Greek Financial Crisis. *Journal of Global Business Management*, 7(1), 1-8.
- Alogoskoufis, G. (2021, February 23). *The Pandemic and Greece's Debt: The Day After*. CEPR. <https://cepr.org/voxeu/columns/pandemic-and-greeces-ebt-day-after>
- Antonopoulou, R., & Papadimitriou, B. D. (2012). Economic Turbulence in Greece. *Economic and Political Weekly*, 47(5), 55-63.
- Bank of Greece. (2010). *Annual Report 2009*. Athens.
- Bank of Greece. (2018). *Monetary Policy. Interim Report*. https://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/Inter_NomPol2018.pdf
- Carmassi, J., Gros, D., & Micossi, S. (2009). The Global Financial Crisis: Causes and Cures. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 47(5), 977-996.

- Chrysoloras, N. (2013). *Rebuilding Eurozone's Ground Zero: A Review of the Greek Economic Crisis*. LSE. <https://econpapers.repec.org/paper/helgreese/66.htm>
- Economakis, G., Markaki, M., & Anastasiadis, A. (2015). Structural Analysis of the Greek Economy. *Review of Radical Political Economics*, 47(3), 424-445.
- Georgiopoulos, G., & Papadimas, L. (2021, December 22). *Greek Economy Seen Growing 5.0% in 2022, Central Bank Says*. Reuters. <https://www.reuters.com/markets/rates-bonds/greek-economy-seen-expanding-50-2022-bank-greece-2021-12-22/>
- Gibson, D. H., Hall, G. S., & Tavlas, S. G. (2012). The Greek Financial Crisis: Growing Imbalances and Sovereign Spreads. *Journal of International Money and Finance*, 31(2012), 498-516.
- Grauwe, D. P. (2010a). The Greek Crisis and the Future of the European. *Intereconomics*, 45(2), 89-93.
- Grauwe, D. P. (2010b). *Crisis in the Eurozone and How to Deal with It*. Centre for European Policy Studies, CEPS Policy Brief No. 204.
- Greeka. (n.d.). *Economy of Greece*. Greeka. <https://www.greeka.com/about/economy/>
- Hackett, C. (2014). The Rebirth of Dependence – Offering an Alternative Understanding of Financial Crisis. *International Journal of Law and Management*, 56(2), 121-135.
- Halikiopoulou, D. (2012, April 29). *Book Review: Understanding The Crisis in Greece: From Boom to Bust, by Michael Mitsopoulos & Theodore Pelagidis*. LSE. <https://blogs.lse.ac.uk/euoppblog/2012/04/29/book-review-understanding-the-crisis-in-greece/>
- Halikiopoulou, D. (2020). Economic Crisis, Poor Governance and the Rise of Populism: The Case of Greece. *Intereconomics: Review of European Economic Policy*, 55(1), 34-37.
- Helleiner, E. (2011). Understanding the 2007–2008 Global Financial Crisis: Lessons for Scholars of International Political Economy. *Annual Review of Political*, 14, 67-87.

- Johnston, M. (2022, July 2). *Understanding the Downfall of Greece's Economy*. Investopedia. <https://www.investopedia.com/articles/investing/070115/understanding-downfall-greeces-economy.asp>
- Kohler, K., & Stockhammer, E. (2022) Growing differently? Financial Cycles, Austerity, and Competitiveness in Growth Models Since the Global Financial Crisis. *Review of International Political Economy*, 29(4), 1314-1341.
- Kouretas, P. G., & Vlamis, P. (2010). The Greek Crisis: Causes and Implications. *Panoeconomicus*, 57(4), 391-404.
- Koutsoukis, S. N., & Roukanas, S. (2011). The Greek Crisis That Should Have Been Avoided. *Scientific Bulletin-Economic Sciences*, 10(1), 20-27.
- Lapavitsas, C. (2019). Political Economy of the Greek Crisis. *Review of Radical Political Economics*, 51(1), 31-51.
- Liang, Y. (2012). Global Imbalances and Financial Crisis: Financial Globalization as a Common Cause. *Journal of Economic Issues*, 46(2), 353-362.
- Lin, J. Y. (2011). New Structural Economics: A Framework for Rethinking Development. *The World Bank Research Observer*, 26(2), 193-221.
- Lin, J. Y. (2021). New Structural Economics: A Framework of Studying Government and Economics. *Journal of Government and Economics*, 2(2021), 1-4.
- Nenovsky, N., & Sahling, C. (2020). Political Economy of the Greek Crisis as a Multilevel Game. *Revue de la régulation*, 27(1er). <https://journals.openedition.org/regulation/17027>
- Ozturk, S., & Sozdemir, A. (2015). Effects of Global Financial Crisis on Greece Economy. *Procedia Economics and Finance*, 23, 568-575.
- Perez, S. A., & Matsaganis, M. (2019). Export or Perish: Can Internal Devaluation Create Enough Good Jobs in Southern Europe?. *South European Society and Politics*, 24(2), 259-285.
- Picardo, E. (2022, March 16). *The Origins of Greece's Debt Crisis*. Investopedia. <https://www.investopedia.com/articles/personal-finance/061115/origins-greeces-debt-crisis.asp>.

- Romei, V. (2015, August 10). *Greece and the EU: A Brief (Economic) History in Charts*. Financial Times. <https://www.ft.com/content/9436dfa7-cd88-3daa-a844-56da4b27ec54>.
- Santos, T. D. (1973). The Crisis of Development Theory and the Problem of Dependence in Latin America. In H. Bernstein (Ed.), *Underdevelopment and Development* (pp. 57-80). Penguin Books.
- Stournaras, Y. (2019a, August 16). *Yannis Stournaras: The Greek Economy 10 Years after the Crisis and Lessons for the Future Both for Greece and the Eurozone*. BIS. <https://www.bis.org/review/r190816e.htm>
- Stournaras, Y. (2019b, April 12). *Yannis Stournaras: Lessons from the Greek Crisis - Past, Present, Future*. BIS. <https://www.bis.org/review/r190412e.htm>
- Strange, S. (1998). *Mad Money: When Markets Outgrow Governments*. Manchester University Press.
- Thomsen, P. M. (2019, September 30). *The IMF and the Greek Crisis: Myths and Realities*. IMF. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2019/10/01/sp093019-The-IMF-and-the-Greek-Crisis-Myths-and-Realities>
- Tong, H., & Wei, S. (2011). The Composition Matters: Capital Inflows and Liquidity Crunch During a Global Economic Crisis. *Review of Financial Studies*, 24(6), 2023-2052.
- Toporowski, J. (2011). The Financial Peculiarity of Greece: Some Lessons for A Theory of Financial Crisis. *Economie Appliquee*, 63(4), 35-48.
- Tsatsanis, E., Andreadis, I., & Teperoglou, E. (2018). Populism from Below: Socio-Economic and Ideological Correlates of Mass Attitudes in Greece. *Spotlight on Populism in Southern Europe*, 23(4), 429-450.
- Vasilopoulou, S., & Halikiopoulou, D. (2015). Greek Politics: Economic Crisis or Crisis of Democracy?. *World Affairs*, 178(3), 13-18.
- Williams, P. (2010, February 24). *Greek Debt Crisis Due to Corruption and Cronyism – Papandreou*. ABC. <https://www.abc.net.au/radio/programs/pm/greek-debt-crisis-due-to-corruption-and-cronyism--/343048>

แนวทางการจัดทำต้นฉบับบทความ

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มีกำหนดออกปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม มีระบบการพิจารณาการณ์กรองบทความตามขั้นตอนการพิจารณาการณ์คัดเลือกบทความตามที่ระบุไว้ในเอกสารนี้

1. ประเภทของบทความ และขอบเขตเนื้อหาของบทความที่รับตีพิมพ์

วารสารบัณฑิตพิจารณาการณ์ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านสังคมศาสตร์ การเมืองการปกครอง การระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การพัฒนา อาณาบริเวณศึกษา และประวัติศาสตร์การเมือง

- 1) บทความวิจัย
- 2) บทความวิชาการ
- 3) บทความปริทัศน์ (Reviewed articles)
- 4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)

2. คุณลักษณะของบทความที่รับตีพิมพ์

- 1) บทความที่มีความยาวประมาณ 15-20 หน้า กระดาษ A4 ไม่รวมรูปภาพและตาราง และสำหรับบทความประเภท บทความปริทัศน์ หรือบทวิจารณ์หนังสือ ควรมีความยาวประมาณ 5-10 หน้า กระดาษ A4 (โดยมีระยะขอบของกระดาษ (Margins) ดังนี้ ขอบบนและขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบล่างและขอบขวา 1 นิ้ว และระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 (single space))
- 2) จะต้องเป็นบทความที่เขียนขึ้นมาใหม่ (Original article) ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน (Redundant publication) หากเป็นบทความที่เคยนำเสนอในที่ประชุมวิชาการ หรืองานสัมมนาวิชาการที่เคยหนึ่งมาก่อน หรือเป็นบทความที่เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หรือการแปลงานจากภาษาอื่น จะต้องมีการอ้างอิงโดยระบุไว้ในเชิงอรรถ และบทความนั้นจะต้องมีการปรับแก้ให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ
- 3) ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งบทความเพื่อขอรับการพิจารณาการณ์ตีพิมพ์มากกว่าหนึ่งวารสารในเวลาเดียวกัน (Simultaneous submission)
- 4) จะต้องไม่เป็นบทความที่ละเมิด หรือคัดลอกผลงานของผู้อื่น (Plagiarism) รวมถึงการคัดลอกผลงานตนเองโดยมิชอบ (self-plagiarism)

- 5) จะต้องเป็นบทความที่มีการจัดรูปแบบ และจัดเตรียมข้อมูลครบถ้วนตามรายละเอียดที่กำหนดในเอกสารฉบับนี้

3. การส่งบทความเพื่อขอรับการพิจารณาลงตีพิมพ์

ขอให้ผู้เขียนนำส่งเอกสาร / ข้อมูล ดังรายการด้านล่าง

- 1) แบบฟอร์มนำส่งบทความ ซึ่งผู้เขียนรับรองว่าบทความที่นำส่งมานั้นเป็นผลงานของผู้เขียนเอง ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างเสนอให้วารสารอื่นพิจารณา จำนวน 1 ฉบับ (ดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSAJ>)

- 2) ไฟล์ดิจิทัลของ

(1) บทความต้นฉบับที่มีการจัดรูปแบบตามรายละเอียดที่วารสารกำหนด นามสกุล .pdf

(2) บทความต้นฉบับที่มีการจัดรูปแบบตามรายละเอียดที่วารสารกำหนด นามสกุล .doc หรือ .docx และ

(3) รูปภาพ ที่ใช้ประกอบในบทความ นามสกุล .jpg, .jpeg หรือ RAW หรือ TIFF ความละเอียด 300 Pixel / High Resolution ขนาดไฟล์ไม่ต่ำกว่า 500KB

มายังกองบรรณาธิการโดยผ่านทางระบบ TCI-ThaiJO วารสารบัณฑิตศึกษาด้านรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ เว็บไซต์ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSAJ>

ติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษาด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

โทรศัพท์: 0-5394-2995

โทรสาร: 0-5394-2988

อีเมล: gradreview.pspaj@gmail.com

เว็บไซต์: <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/GRPSAJ>

4. การจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

4.1 รูปแบบของตัวอักษร

ขอให้ผู้เขียนใช้ตัวอักษรที่มีขนาด ชนิด และการจัดรูปแบบ ดังนี้

รายการ	บทความภาษาไทย (TH Sarabun PSK)			บทความภาษาอังกฤษ (Times New Roman)		
	ขนาด	ชนิด	การจัดเรียง	Size	Type	Alignment
ชื่อเรื่อง / Title	20	หนา	ตรงกลาง	16	Bold	Center
ชื่อผู้เขียน / Author (s)	16	หนา	ชิดขวา	12	Bold	Right Alignment
สังกัดผู้แต่ง / Affiliation (s) (แสดงในรูปแบบ footnote)	14	ธรรมดา	ชิดซ้าย	11	Regular	Justify
หัวข้อบทคัดย่อ / Abstract Title	16	หนา	ตรงกลาง	12	Bold	Center
เนื้อหาบทคัดย่อ / Abstract	16	ธรรมดา	กระจายแบบไทย	12	Regular	Justify
คำสำคัญ / Keywords	16	หนา	ชิดซ้าย	12	Bold	Left Alignment
หัวข้อเรื่อง / Heading	16	หนา	ชิดซ้าย	12	Bold	Left Alignment
หัวข้อย่อย / Sub headings	16	หนา+ เอน	ชิดซ้าย	12	Bold+Italic	Left Alignment
เนื้อหา / Content	16	ธรรมดา	กระจายแบบไทย	12	Regular	Justify
ชื่อตารางและชื่อรูปภาพ / Table or Figure title	16	หนา	ชิดซ้าย	12	Bold	Left Alignment
หัวตาราง / Heading row	14	หนา	กลาง	11	Bold	Left Alignment
ข้อความในตาราง หรือภาพ / text in the table or figure	14	ธรรมดา	ชิดซ้ายหรือขวา	11	Regular	Left or Right Alignment
เชิงอรรถ / footnote	14	ธรรมดา	กระจายแบบไทย	11	Regular	Justify
หัวข้อเอกสารอ้างอิง / References Title	16	หนา	กลาง	12	Bold	Left Alignment
เอกสารอ้างอิง / References	16	ธรรมดา	กระจายแบบไทย	12	Regular	Justify

4.2 องค์ประกอบของบทความ

รายการ	คำอธิบาย
ชื่อเรื่อง / Title	ระบุชื่อเรื่องทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องไม่ควรยาวเกินไป และครอบคลุมสาระของบทความ และมีความสอดคล้องกันระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หมายเหตุ: หากผู้เขียนประสงค์ระบุชื่อแหล่งทุนได้ให้การสนับสนุนการทำวิจัย สามารถระบุได้โดยการเพิ่มเชิงอรรถไว้ท้ายชื่อเรื่อง
ชื่อผู้เขียน / Author (s)	- ระบุชื่อผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ - ไม่ควรระบุตำแหน่งทางวิชาการ ยศ ตำแหน่งทางทหาร คำนำหน้าชื่อ รวมทั้งสถานภาพ (เช่น นักศึกษาปริญญาเอก, อาจารย์ที่ปรึกษา) ทั้งที่ด้านหน้า และท้ายชื่อผู้แต่ง
สังกัดผู้แต่ง / Affiliation (s)	- ระบุข้อมูลสถานะ หรือตำแหน่งทางวิชาการ และชื่อหน่วยงานที่ผู้แต่งสังกัด <u>ในเชิงอรรถ</u> โดยเรียงจากหน่วยงานระดับต้นไปจนถึงหน่วยงานหลัก แล้วจึงระบุ จังหวัด รหัสไปรษณีย์ ประเทศ และอีเมล (ขอให้ระบุอีเมลอย่างน้อยสำหรับผู้แต่งหลัก (Corresponding author)) - หากหน่วยงานที่ผู้แต่งสังกัดเป็นภาษาไทย ให้ระบุรายละเอียดหน่วยงานที่ผู้แต่งสังกัดเป็นภาษาอังกฤษ ในบรรทัดถัดจากชื่อหน่วยงานที่สังกัดภาษาไทย
บทคัดย่อ / Abstract	- บทคัดย่อภาษาไทย ควรมีเพียง 1 ย่อหน้า ความยาวไม่เกิน 300 คำ - บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ควรมีเพียง 1 ย่อหน้า ความยาวไม่เกิน 300 คำ และมีเนื้อหาสอดคล้องกับบทคัดย่อภาษาไทย โดยเนื้อหาในบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย (1) ความสำคัญของการศึกษา (main argument or thesis statement) (2) วัตถุประสงค์ (research purpose) (3) ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีการศึกษา (research methodology) หรือกรอบแนวคิด (conceptual framework) (4) ผลการวิจัยหรือผลการศึกษา (research finding) หรือข้อค้นพบที่สำคัญ (main finding) หรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (5) สรุปและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา (conclusion and contribution)
คำสำคัญ / Keywords	ระบุคำสำคัญจำนวนไม่เกิน 5 คำ โดยคำสำคัญแต่ละคำ ให้แสดงทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษซึ่งมีความหมายตรงกัน
เนื้อหา / Content	- ควรประกอบด้วยส่วนของความนำ เนื้อหา และบทสรุป - การใช้คำศัพท์เฉพาะทางวิชาการ (1) กรณีคำภาษาอังกฤษที่มีการใช้ทับศัพท์ภาษาไทยอย่างแพร่หลาย ให้เขียนเป็นภาษาไทยตามที่มีการบัญญัติศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยไม่ต้องแสดงคำศัพท์ภาษาอังกฤษประกอบ อาทิ อินเทอร์เน็ต อิเล็กทรอนิกส์ (2) กรณีคำภาษาอังกฤษที่ยังไม่มีการใช้แพร่หลาย ให้เขียนคำแปลภาษาไทย หรือคำทับศัพท์ โดยแสดงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และอักษรย่อ (ถ้ามี) ประกอบในวงเล็บ ทั้งนี้ การเขียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษในวงเล็บ ให้ใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมด

รายการ	คำอธิบาย
	ยกเว้นคำที่มีอักษรย่อหรือคำเฉพาะ ซึ่งจะขึ้นต้นคำด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และควรเขียนคำภาษาอังกฤษกำกับครั้งแรกเพียงครั้งเดียวครั้งต่อไปไม่จำเป็นต้องเขียนภาษาอังกฤษกำกับอีก เช่น องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) (3) กรณีที่คำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่มีการใช้อักษรย่อ ให้ระบุคำเต็มและอักษรย่อในครั้งแรกที่มีการกล่าวถึง และครั้งต่อไปให้ใช้อักษรย่อเพียงอย่างเดียว อาทิ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ครั้งต่อไปใช้ อปท., องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ครั้งต่อไปใช้ UN ■ การแสดงตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ (1) ให้แสดงชื่อตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ <u>ด้านบน</u>ตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ และใส่หมายเลขกำกับตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ โดยเรียงตามลำดับการนำเสนอในเนื้อเรื่อง (2) หากเป็นตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพที่อ้างอิงมาจากแหล่งข้อมูลอื่นให้อ้างอิงที่มาโดยแสดงที่มาไว้ใต้ตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ (ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี) และดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ (3) หากมีหมายเหตุประกอบตาราง รูปภาพ หรือแผนภาพ ให้ใส่หมายเหตุไว้บรรทัดใต้ที่มา ■ เชิงอรรถ (footnote) ในเนื้อหา ใช้สำหรับการอธิบายขยายความจากในเนื้อหาเท่านั้น ไม่ใช้สำหรับการอ้างอิงเอกสารในเนื้อเรื่อง (การอ้างอิงเอกสารในเนื้อเรื่องใช้รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation))
การอ้างอิงเอกสารในเนื้อหา / In-text citation	ใช้รูปแบบการอ้างอิงถึงในเนื้อหา (In-text citation) แบบนามปี (Name-and-year system) ในระบบ American Psychological Association 7 th edition (APA7) (ดูรายละเอียดในหัวข้อ การอ้างอิงถึงในเนื้อหาและการลงรายการเอกสารอ้างอิง)
เอกสารอ้างอิง / References	■ ให้แสดงรายการเอกสารอ้างอิงตอนท้ายของบทความ โดยใช้รูปแบบเอกสารอ้างอิงในระบบ APA โดยผู้เขียนต้องตรวจสอบข้อมูลการอ้างอิงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ รวมทั้งรายการเอกสารอ้างอิงจะต้องครอบคลุมรายการที่มีการอ้างอิงในเนื้อหา ■ ให้แสดงรายการเอกสารอ้างอิงโดยเรียงลำดับตามตัวอักษร และให้เรียงรายการเอกสารอ้างอิงที่เป็นสิ่งพิมพ์ภาษาไทยก่อน แล้วจึงตามด้วยรายการเอกสารอ้างอิงที่เป็นสิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศ ■ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไม่รับผิดชอบต่อเนื้อหาที่นำมาจากเว็บไซต์ภายนอกที่ถูกอ้างอิงในบทความในวารสาร ความถูกต้องของ URL ที่ถูกอ้างนั้นสามารถสืบค้นได้เมื่อวันที่ย้ผู้เขียนเขียนบทความ

4.3 การอ้างอิงในเนื้อหา และการลงรายการบรรณานุกรม

4.3.1 การอ้างอิงในเนื้อหาแบบนามปี ในระบบ APA 7th

- (1) การอ้างอิงในเนื้อหาแบบนามปี ในระบบ APA สามารถทำได้ ดังนี้
 - อ้างอิงโดยชื่อผู้แต่งอยู่ในเนื้อความ เช่น เก่ง เขียนดี (2559, น. 1) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ..., Smith (2016) defines public policy as...,
 - อ้างอิงโดยลงรายการชื่อผู้แต่ง, ปี, เลขหน้าในเครื่องหมายวงเล็บ เช่น (เก่ง เขียนดี, 2559, น. 1), (Smith, 2016, p. 1)
- (2) กรณีผู้แต่ง 1 คน ผู้แต่งที่เป็นชาวไทยให้ใส่ทั้งชื่อ และนามสกุล หากผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศ ให้ใส่เฉพาะนามสกุล อาทิ (เก่ง เขียนดี, 2559, น. 1), (Smith, 2016, p. 1)
- (3) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้ลงรายการด้วยชื่อผู้แต่งทั้งสองคนทุกครั้งที่ย่อ โดยผู้แต่งชาวไทยให้คั่นระหว่างชื่อด้วยคำว่า “และ” เช่น (เก่ง เขียนดี และชยัน อดทน, 2559) และผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้คั่นระหว่างชื่อด้วย “and” เช่น Smith and Adam (2016) แต่ถ้าชื่อผู้แต่งอยู่ในวงเล็บ ใส่เครื่องหมาย “&” แทนคำว่า “and” เช่น (Smith & Adam, 2016)
- (4) กรณีผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป ให้ลงเฉพาะชื่อคนแรก และตามด้วยคำว่า “และคณะ” สำหรับผู้แต่งภาษาไทย และ “et al.” สำหรับผู้แต่งชาวต่างชาติ เช่น (เก่ง เขียนดี และคณะ, 2559, น. 3) หรือ (Smith et al., 2016, p. 102)
- (5) สิ่งพิมพ์คนละรายการ พิมพ์คนละปี แต่มีผู้แต่งคนเดียวกัน หรือกลุ่มเดียวกัน และผู้เขียนต้องการอ้างอิงพร้อมๆ กัน ให้ลงรายการด้วยชื่อผู้แต่ง ตามด้วยปีที่พิมพ์ โดยเรียงลำดับปีที่พิมพ์จากเก่าไปใหม่ และคั่นระหว่างปีด้วยเครื่องหมาย “,” เช่น (เก่ง เขียนดี, 2555, 2559), (Smith, 2014, 2016)
- (6) สิ่งพิมพ์คนละรายการ พิมพ์ปีเดียวกัน แต่มีผู้แต่งคนเดียวกัน หรือกลุ่มเดียวกัน และผู้เขียนต้องการอ้างอิงพร้อมๆ กัน ให้ลงรายการด้วยชื่อผู้แต่ง ตามด้วยปีที่พิมพ์ โดยลงอักษร ก, ข, ค กำกับหลังปีที่พิมพ์สำหรับผู้แต่งคนไทย และ a, b, c สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ และคั่นระหว่างปีด้วยเครื่องหมาย “,” เช่น (เก่ง เขียนดี, 2555ก, 2555ข), (Smith, 2014a, 2014b)
- (7) การอ้างอิงสิ่งพิมพ์หลายรายการ ผู้แต่งต่างกัน พร้อมกัน ให้คั่นแต่ละรายการด้วยเครื่องหมาย “;” เรียงลำดับตามตัวอักษรชื่อ (หรือนามสกุล) ผู้แต่ง เช่น (เก่ง เขียนดี, 2559; มานะ พายาม, 2558), (Adam, 2014; Smith & Potter, 2016)
- (8) กรณีผู้แต่งที่เป็นหน่วยงานหรือสถาบัน ให้ลงรายการครั้งแรกด้วยชื่อเต็มของหน่วยงาน/สถาบัน และตามด้วยชื่อย่อในวงเล็บ “[...]” และการอ้างอิงครั้งต่อไปใช้แต่ชื่อย่อ ยกเว้นการ

- อ้างอิงมหาวิทยาลัยให้ใส่ชื่อเต็มทุกครั้ง เช่น ครั้งแรก (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ [สสส.], 2558) ครั้งถัดไป (สสส., 2558)
- (9) กรณีที่เป็นเอกสารไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ให้แสดงรายการโดยระบุชื่อสิ่งพิมพ์นั้นแทนชื่อผู้แต่ง โดย หากเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทบทความ ให้ใส่ชื่อบทความ ในเครื่องหมายอัญประกาศ เช่น (“นโยบายสาธารณะ”, 2559) หากเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือให้ใส่ชื่อหนังสือโดยใช้ตัวเอน เช่น (*มาตรฐานการเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ*, 2555)
- (10) กรณีการอ้างอิงสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏในเอกสารอื่น ให้ลงรายการโดยภาษาไทยใช้คำว่า “อ้างถึงใน” และภาษาต่างประเทศใช้ “as cited in” เช่น (เก่ง เขียนดี, 2555 อ้างถึงใน มานะ พยายาม, 2559), (Smith, 2015 as cited in Adam, 2016) ในกรณีนี้ให้ผู้เขียนแสดงรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความเฉพาะรายการที่ตนเองอ่านมาโดยตรง เช่น จากตัวอย่างรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความจะมีเฉพาะรายการของ “มานะ พยายาม, 2559” เท่านั้น ไม่ต้องแสดงรายการของ “เก่ง เขียนดี, 2555”
- (11) การอ้างอิงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การติดต่อทางโทรศัพท์ หรือทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อีเมล เว็บบอร์ด ให้ใส่ตำแหน่งงานหรือสถานะของผู้ให้ข้อมูลหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามที่น่าเสนอไว้ในการศึกษาวิจัย เช่น ประชาชน/ข้าราชการตามด้วยคำว่า “การสื่อสารส่วนบุคคล” สำหรับชาวไทย และ “personal communication” สำหรับชาวต่างประเทศ เช่น (ผู้บริหารคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กันยายน 2559), (1st student, personal communication, September 20, 2016) ทั้งนี้ หากผู้เขียนต้องการอ้างอิงชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลโดยเปิดเผยชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้เขียนจะต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

4.3.2 การลงรายการบรรณานุกรม ในระบบ APA 7th

- รายการเอกสารที่ปรากฏในเอกสารอ้างอิง (Reference) ท้ายบทความ จะต้องเป็นรายการเอกสารที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ (In-text citation) เท่านั้น
- การลงรายการบรรณานุกรมสำหรับสิ่งพิมพ์แต่ละประเภท มีรายละเอียดดังนี้

ประเภทสิ่งพิมพ์	รูปแบบการลงรายการเอกสารอ้างอิง
หนังสือ/ตำรา (Book)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ชื่อสำนักพิมพ์.
บทความในหนังสือ รวมบทความ (Chapter in book)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บก.)./ชื่อหนังสือ/ (น./เลขหน้า-เลขหน้า)./ชื่อสำนักพิมพ์. Author(s)./(year of publication)./Article title./In/Editor/(Ed. ถ้ามีหลายคน ใช้ Eds)/Book title/(p. ถ้ามีหลายหน้าใช้ pp./page number-page number)./Publisher.
บทความในวารสาร (Journal Article)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่)./เลขหน้าที่ปรากฏ บทความ-เลขหน้า. URL หรือ DOI Author(s)./(year of publication)./Article title./Journal./Vol/(No)./page number-page number. URL or DOI.
รายงานการวิจัย (Research Report)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(รายงานการวิจัย)./ชื่อสำนักพิมพ์. Author(s)./(year of publication)./title/(Research report)./Publisher.
เอกสารการประชุม ทางวิชาการ (Proceedings, Symposium)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อการประชุมหรือการสัมมนา./สถานที่จัดการ ประชุม. Author(s)./(year of publication)./Article title./[Conference Session]./Title of Conference./Location.
ผลงานนำเสนอในงาน ประชุมวิชาการ (Paper Presentation)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่นำเสนอ./เดือนที่นำเสนอ/วัน)./ชื่อผลงาน/[เอกสารนำเสนอในที่ ประชุม]./ชื่อการประชุมหรือการสัมมนา./สถานที่จัดการประชุม. Author(s)./(year of publication,/month/day)./title/[Paper Presentation]./ Title of Conference./Location.
หนังสือแปล (Translated Book)	ชื่อผู้แต่งหนังสือต้นฉบับที่แปลเป็นภาษาไทยแล้ว./ (ปีที่พิมพ์หนังสือแปล)./ ชื่อหนังสือที่แปลแล้ว/(ชื่อหนังสือต้นฉบับ./ชื่อผู้แปล./ผู้แปล)./ใน/หนังสือ แปล/(หน้า/เลขหน้า-เลขหน้า)./สำนักพิมพ์./ (ต้นฉบับพิมพ์/ปี/ค.ศ. หรือ พ.ศ. ที่พิมพ์ต้นฉบับ). Author(s)./(year of publication)./Article title./ (Editor,/Trans.)./In/Editor/(Ed. or Eds)./Book title/(pp. / page number- page number) . / Publisher./ (Original Work Publishd/Year).
วิทยานิพนธ์ และ ปริญญาานิพนธ์ (Thesis)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือปริญญาานิพนธ์./ [วิทยานิพนธ์ชื่อปริญญา, ชื่อสถาบันการศึกษา]./ชื่อฐานข้อมูล หรือ ชื่อแหล่งเก็บผลงาน. URL Author./ (year of published)./Doctoral dissertation or Master's thesis Title./[Doctoral dissertation or Master's thesis, Name of Institute Awarding the Degree]./Database Name or Archive Name.

ประเภทสิ่งพิมพ์	รูปแบบการลงรายการเอกสารอ้างอิง
บทความจากหนังสือพิมพ์ (Newspaper)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์./เดือน/วัน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./URL Author./ (year of published, / month/ day) . / Article title. / Newspaper Title./URL
เอกสารอิเล็กทรอนิกส์หรือเอกสารจากฐานข้อมูล (Databases)	ชื่อผู้แต่ง./ (ปี./เดือน/วัน)./ชื่อเอกสาร./ชื่อเว็บไซต์./URL Author./ (year of published, /month/ day) . /Title./Website Name./URL or name of database
ข้อมูล/เอกสารจาก Facebook	ชื่อผู้แต่ง./ (ปี./เดือน/วัน)./ชื่อเรื่อง./[Facebook status update]./สืบค้นเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี./จาก/URL Author./ (year of published, /month/ day) . /Title./[Facebook status update]. / Retrieved/mm/dd, /year, /from/URL
ข้อมูล/เอกสารจาก Twitter	ชื่อผู้แต่ง./ (ปี./เดือน/วัน)./ชื่อเรื่อง./[Tweet]./สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./จาก/URL Author./ (year of published, /month/ day) . /Title./[Tweet]. / Retrieved/mm/dd, /year, /from/URL

- การระบุชื่อผู้แต่ง มีรายละเอียดดังนี้
- (1) ผู้แต่งชาวไทย ลงรายการด้วยชื่อ แล้วตามด้วยนามสกุล และผู้แต่งชาวต่างประเทศ ลงรายการด้วยนามสกุล ตามด้วยชื่อแรกและชื่อกลางซึ่งใช้อักษรย่อ
 - (2) ผู้แต่ง 2 คน ให้ลงชื่อผู้แต่งทุกคน โดยใช้คำว่า “, และ” (สำหรับคนไทย) และ “, &” (สำหรับชาวต่างประเทศ) คั่นระหว่างชื่อ
 - (3) ผู้แต่ง 3-20 คน ให้ลงชื่อผู้แต่งทุกคน คั่นระหว่างชื่อด้วยเครื่องหมาย “,” และคั่นก่อนชื่อคนสุดท้ายด้วย “, และ” ในภาษาไทย และ “, &” ในภาษาอังกฤษ
 - (4) สิ่งพิมพ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ให้ใส่ชื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือ หรือวารสาร) ด้วยตัวเอนแทน และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น *ชื่อหนังสือ*./ (ปีที่พิมพ์) ./สำนักพิมพ์.

■ คำย่อสำหรับการลงรายการเอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย		ภาษาอังกฤษ	
อักษรย่อ	ย่อมาจาก	อักษรย่อ	ย่อมาจาก
ม.ป.ป.	ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์	n.d.	no date
ม.ป.ท.	ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์	N.P.	no place
ม.ป.พ.	ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์	n.p.	No publisher

■ สิ่งพิมพ์ที่อยู่ระหว่างรอพิมพ์ ให้ใช้ข้อความ “(อยู่ระหว่างรอพิมพ์)” สำหรับภาษาไทย และ “(in press)” สำหรับภาษาอังกฤษ

(1) การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

จากการทบทวนงานวิจัย (ชื่อผู้แต่ง, อยู่ระหว่างรอพิมพ์) พบว่า.....

จากการทบทวนงานวิจัย (Author, forthcoming) พบว่า.....

(2) การอ้างอิงในรายการเอกสารอ้างอิง (References)

ชื่อผู้แต่ง. (อยู่ระหว่างรอพิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*.

Author. (forthcoming). Article title. *Journal*.

เอกสารอ้างอิง

American Psychological Association. (2020). Publication manual of the American Psychological Association (7th ed.). <http://doi.org/10.1037/0000165-000>

**กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตพิจารณา ด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**

239 ถ.หัวยาแก้ว ถ.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200

โทรศัพท์ 053-942995 โทรสาร 053-942988

อีเมล gradreview.pspaj@gmail.com

Editorial Board

**Graduate Review of Political Science and Public Administration Journal
Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University**

239 Huay Kaew Rd., Muang, Chiang Mai 50200, Thailand

Tel. +66-5394-2995 Fax. +66-5394-2988

E-mail gradreview.pspaj@gmail.com

